ธรรมะบนเขา

พระสุชาติ อภิชาโต

ตอบปัญหาคาใจ

เล่มที่ ๑

โดย พระจุลนายก (ท่านพระอาจารย์สุชาติ อภิชาโต)
วัดญาณสังวรารามฯ ชลบุรี

ตอบปัญหาคาใจ เล่มที่ ๑
โดย พระจุลนายก (ท่านพระอาจารย์สุชาติ อภิชาโต)
วัดญาณสังวรารามฯ ชลบุรี

สังขารทั้งหลาย
เป็นของไม่เที่ยง
มีการเกิดขึ้น
ตั้งอยู่
แล้วต้องดับไปในที่สุด
เพราะฉะนั้น
ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่
เราจึงควรขวนขวาย
สะสมบุญบารมี
เพราะว่าเมื่อตายไปแล้ว
คนอื่นสะสมบุญบารมี
ให้เราไม่ได้

พระอาจารย์สุชาติ อภิชาโต
วัดญาณสังวรารามฯ จังหวัดชลบุรี

ตอบปัญหาคาใจ

เล่มที่ ๑

โดย พระจุลนายก (ท่านพระอาจารย์สุชาติ อภิชาโต)

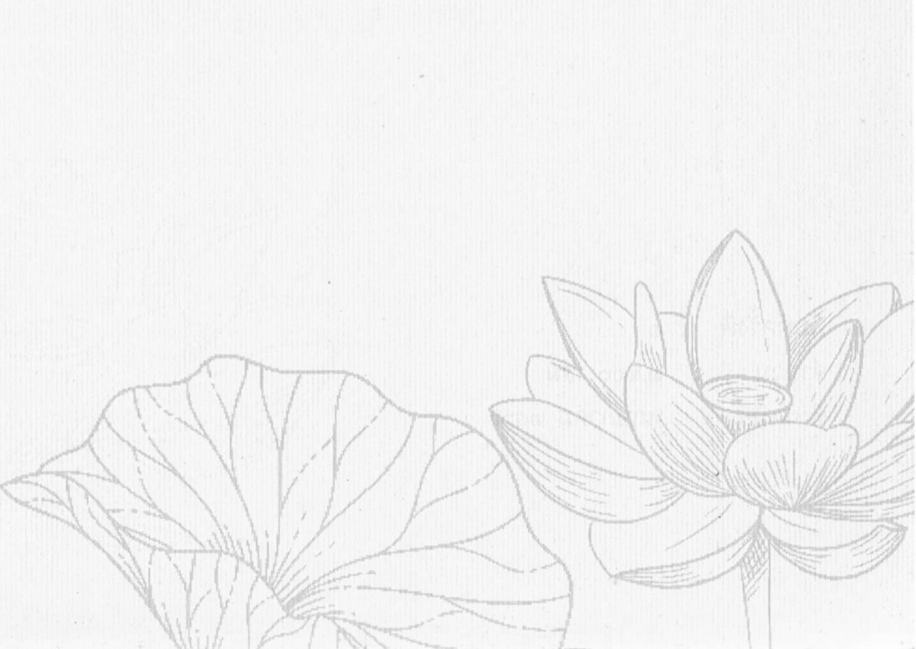

พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน
ไม่อนุญาตให้จำหน่าย

พิมพ์ครั้งที่ : ๒

จำนวน : ๒,๒๐๐ เล่ม

พิมพ์เมื่อ : พฤษภาคม ๒๕๖๖

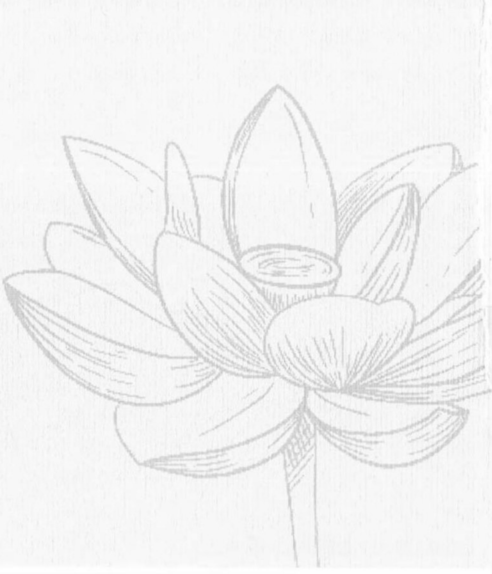

อาจาริยบูชา

ชื่อว่าปุถุชนไม่มีสิ้นความสงสัย ด้วยใจทั้งดวงเป็นใจหลงเบี่ยงเบนต่อความเป็นจริง จึงมีคำถามเกิดขึ้นไม่รู้จบ

กาลเวลาผ่านไปนานร่วมสามปี นับตั้งแต่ได้มากราบฟังธรรมจากท่านพระอาจารย์สุชาติ อภิชาโต จนเกิดหนังสือ **"จุลธรรมนำใจ"** ถึง ๑๐ เล่ม แต่ละเล่มมีคำถาม คำตอบมากมาย บางคำถามแม้จะบ่งบอกถึงสติปัญญาของศิษย์ ท่านอาจารย์ก็ได้เมตตาตอบคำถามนั้น ๆ อย่างเต็มไปด้วยเมตตา ด้วยคำตอบที่เฉียบขาด แหลมคม ประทับใจต่อผู้ที่ได้ฟังได้อ่าน

เพื่อขจัดความสงสัยนานาประการ และเป็นแนวทางในการรักษาใจให้ทรงธรรม คณะศิษย์จึงคัดลอก แยกหมวดหมู่ของนานาปัญหาออกมา เริ่มด้วยหมวดของบุญทาน หมวดของกรรม และตามมาด้วยความผูกพัน การภาวนาและนานาปัญหา และจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ขึ้น เหนือสิ่งอื่นใดท่านพระอาจารย์สุชาติ ได้เมตตาให้ชื่อหนังสือว่า **"ตอบปัญหาคาใจ"** ซึ่งน่าจะเป็นคู่มือในการดำรงชีวิต ทั้งทางโลกและทางธรรม

เมื่อพระพุทธองค์ทรงสถิตอยู่เหนือเศียรเกล้า ท่านอาจารย์หลวงตาพระมหาบัว ญาณสมปนโน เป็นเสมือนดวงตาทั้งสองข้าง ท่านพระอาจารย์สุชาติ อภิชาโตย่อมเป็นเหมือนดวงใจของศิษย์ พระกรุณาจึงล้นพ้นประมาณควรแก่การกราบนบบูชาพระคุณ

คณะศิษย์ฯ

๑ มกราคม ๒๕๕๑

สารบัญ

การทำบุญ การทำทาน บุญกุศล และเรื่องของกรรม ๗
ความผูกพัน ๘๙

การทำบุญ ทำทาน บุญกุศล
และเรื่องของกรรม

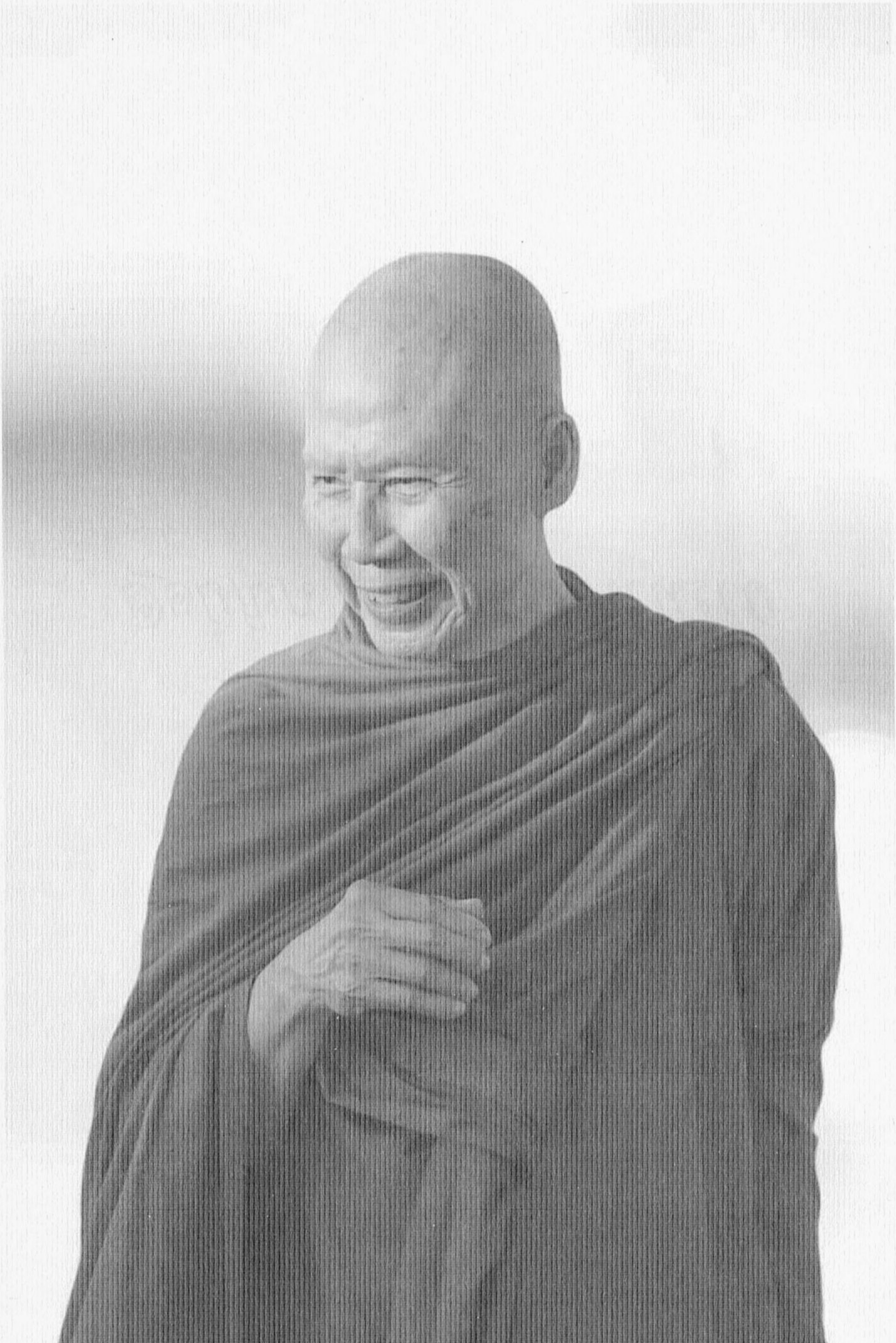

การทำบุญ ทำทาน บุญกุศล และเรื่องของกรรม

....อย่าไปผิดศีล ๕ มีเงินทองเหลือใช้ก็เอาไปทำบุญ จะทำในลักษณะไหนก็ได้ ทำกับพระก็ได้ ทำกับเด็กกำพร้าก็ได้ ทำกับขอทานก็ได้ ทำกับพ่อกับแม่ก็ได้ ทำกับญาติพี่น้องเพื่อนฝูงก็ได้ แล้วแต่ความจำเป็น แล้วแต่กรณี

...บุญที่เราทำนี่เป็นความสุขใจ อย่างที่บอกว่าอยู่ที่ใจของเรา **ถ้าทำแล้วเรามีความสุขใจมากบุญก็มาก** นี่เป็นบุญส่วนหนึ่ง แต่บุญอีกส่วนหนึ่งที่เราจะได้รับจากบุคคลที่เราทำนั้น ไม่เกี่ยวกับบุญส่วนนี้ บุญที่เราจะได้รับจากบุคคลที่เราทำบุญด้วย เช่นถ้าเราทำบุญกับพระพุทธเจ้าแล้ว ได้ฟังเทศน์ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า ทำให้เราหลุดพ้นจากทุกข์ได้ นี่เป็นบุญอีกส่วนหนึ่ง ที่เราได้รับจากบุคคลที่เราทำบุญด้วย...

ถาม ญาติโยมส่วนใหญ่ก็จะเลือกทำบุญที่ได้บุญเยอะๆ แต่ทีนี้เราก็ประมาณไม่ถูกว่าทำทานแบบไหนที่ให้บุญมาก คนส่วนใหญ่จะเลือกทำบุญในสิ่งที่ร่ำลือกันว่าได้ผลเป็นอย่างนั้นเป็นอย่างนี้ แต่จริงๆมันเป็นอย่างนั้นหรือไม่

ตอบ มันต้องวัดที่ใจของเรานะ เราทำอะไรแล้วเรามีความซาบซึ้งใจมาก มันกระทบกระเทือนใจเรามาก อันนี้แหละเป็นบุญมากสำหรับเรา สมมุติว่าเรากำลังหิวข้าว มีข้าวอยู่จานเดียว แต่เราเห็นคนที่กำลังผอมโซเดินมา เขาไม่ได้กินข้าวตั้ง ๔-๕ วัน ถึงแม้เราจะหิวข้าวแล้วอยากจะกินข้าวจานนั้น เราเกิดความสงสารคนนั้นมากกว่าสงสารเราๆเอาข้าวจานนั้นให้เขากิน อันนั้นก็บุญมากแล้วเพราะมันชนะกิเลสในใจเราได้

ถาม เวลาเราทำบุญกับพระอริยสงฆ์แล้วท่านไปทำต่อ ผลจะสะท้อนมาถึงเราไหม

ตอบ เราก็ได้ผลแล้วในส่วนที่เราให้ไป ผลที่สะท้อนกลับมาหาเราก็คือ ทำให้สังคมมีความเมตตามากขึ้น ทำให้โจรผู้ร้ายน้อยลงไป เบียดเบียนกันน้อยลงไป มีความสงบสุขความปลอดภัยมากขึ้น ถ้าสังคมขาดความเมตตา ไม่มีการให้ ไม่มีการช่วยเหลือกัน ก็จะเป็นสังคมที่แร้นแค้น มีแต่การต่อสู้กัน จะไปไหนมาไหนก็ต้องห่วงกังวลว่าจะถูกปล้นจี้หรือเปล่า คนไม่มีกิน จะให้ทำอย่างไร เมื่อไม่มีกินไม่มีงานทำ ไม่มีใครช่วยเหลือ ก็ต้องหาด้วยวิธีทุจริต ก็จะกลายเป็นสังคมของเดียรฉานไป ถ้ามีการทำบุญ มีการให้ทาน มีการสงเคราะห์กัน ก็จะเป็นสังคมของมนุษย์ มีความเกรงใจกัน ไม่เบียดเบียนกัน เมื่อคนที่เดือดร้อนได้รับการดูแล ก็ไม่ต้องไปทำบาปทำกรรมกับผู้อื่น เป็นผลที่สะท้อนกลับมาหาเรา

ถาม แล้วถ้าเราอยากได้บุญเยอะๆ เราจะบาปไหมคะ

ตอบ ถ้าความอยากมันเกินฐานะของเรา มันก็จะทำให้เราทุกข์ขึ้นมาได้ เมื่อไม่ได้อย่างใจก็เกิดโทสะขึ้นมา **ความอยากนะอยากได้ แต่ต้องคำนึงถึงความสามารถของเรา ว่าทำได้มากน้อยเพียงไร** ขอให้ยึดความสามารถของเราเป็นหลัก อยากจะไปถึงนิพพานวันนี้ก็อยากได้ แต่จะไปได้หรือไม่ได้ก็อยู่ที่ความสามารถของเรา ความอยากที่จะเป็นพระอรหันต์

ไม่เป็นความผิด เพียงแต่ว่าเราต้องแยกแยะว่ายังเป็นเพียงความฝัน เป็นเป้าหมายที่เราตั้งไว้ เป็นจุดหมายปลายทางที่เราต้องการจะไป แต่เครื่องมือที่จะพาเราไปมีอะไรบ้างล่ะ มีรถจักรยานรถมอเตอร์ไซค์ หรือรถเก๋ง ก็จะไปถึงช้าเร็วต่างกัน ถ้ามีรถเก๋งก็ต้องไปเร็วกว่าเดินไป ถ้าตั้งเป้าได้ก็ควรตั้ง พระพุทธเจ้าทรงสอนให้ชาวพุทธตั้งเป้าไปที่ **มรรค ผล นิพพาน** นี่คือเป้าหมายของพระพุทธเจ้า ที่ทรงประกาศพระศาสนา ทรงต้องการให้พวกเราได้หลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง อยู่ที่ว่าจะหลุดในชาตินี้หรือในชาติต่อๆไป บางคนก็หลุดได้ในชาตินี้ บางคนได้บรรลุเป็น**พระโสดาบัน** ก็เหลืออีกเพียง ๗ ชาติเป็นอย่างมาก บางคนก็ได้บรรลุเป็น**พระสกิทาคามี** ก็เหลืออีกเพียงชาติเดียว ถ้าได้บรรลุเป็น**พระอนาคามี** ก็ไม่ต้องกลับมาเกิดในกามภพอีกต่อไป ไปเกิดบนสวรรค์ชั้นพรหมโลก แล้วก็บรรลุเป็น**พระอรหันต์**ในลำดับต่อไป

ก็เกิดขึ้นจากการบำเพ็ญ**ทาน ศีล ภาวนา**นี่แหละ ผลก็อยู่ที่ทำมากทำน้อย ทำถูกทำผิด อยู่ที่บุญวาสนาที่ได้บำเพ็ญมาในอดีต อยู่ที่กัลยาณมิตร ถ้าได้เพื่อนดี เขาก็จะชวนเราปฏิบัติ เวลาท้อแท้ก็ให้กำลังใจ เป็นตัวอย่างที่ดี เรานั่งได้ครึ่งชั่งโมง แต่เขานั่งได้ชั่วโมงหนึ่ง เขายังไม่ลุกก็ทำให้เราฮึดสู้ สู้ต่อไป ถ้าไปเจอเพื่อนที่ไม่ดี เรานั่งได้ครึ่งชั่วโมง เขานั่งได้ ๑๕ นาที พอได้ ๑๕ นาทีเขาลุกหนีไปแล้ว เราก็ทนนั่งไม่ได้ ก็ต้องลุกตามเขาไป พระพุทธเจ้าจึงทรงสั่ง

ไว้ว่า ถ้าจะคบคน ให้คบคนที่ดีที่เก่งกว่าเรา หรืออย่างน้อยต้องเท่าเรา ถ้าแย่กว่าเรา ก็อย่าไปคบ อยู่คนเดียวดีกว่าเรา ไปแสวงหาครูบาอาจารย์เพราะท่านเก่งกว่าเรา ท่านดีกว่าเรา ท่านสามารถดึงเราขึ้นไปได้ ท่านอยู่สูงกว่าเรา ท่านหย่อนเชือกลงมาให้ เราก็ปีนป่ายขึ้นไปได้ ท่านเป็นแบบฉบับที่ดี เรื่องราวต่างๆที่ท่านเล่าให้ฟังเป็นคติทั้งนั้น ทำให้เกิดกำลังจิตกำลังใจที่จะปฏิบัติตาม

ถาม คนส่วนใหญ่ที่จะทำบุญ จะยึดถือตรงที่เนื้อนาบุญ ก็จะเอาตรงนั้นเป็นหลัก

ตอบ ก็ดี เพราะ**เนื้อนาบุญช่วยเราได้ ไม่ใช่บุญที่เราทำกับท่านแต่อยู่ที่ท่านให้กับเรา** ให้ธรรมะกับเรา เราได้อยู่ใกล้ชิดครูบาอาจารย์ ได้ยินได้ฟังธรรมะอยู่เรื่อยๆ เป็นการได้บุญอีกระดับหนึ่ง ได้ปัญญา จึงต้องไปทำบุญกับเนื้อนาบุญ ไปทำบุญบ้านพักคนชราก็ได้บุญเหมือนกัน ในเรื่องการเสียสละวัตถุเท่ากันแต่คนชราไม่สามารถจะให้ธรรมะกับเราได้ อย่างมากก็ยกมือไหว้ขอบอกขอบใจเราเท่านั้นเอง แต่ถ้าไปทำบุญกับคนชรา อย่างครูบาอาจารย์ที่เป็นพระอริยสงฆ์นี่ ทำบุญเสร็จแล้ว ท่านก็ยังพูดธรรมะสอนเราอีก เราได้ตรงนั้นมากกว่าที่ต่างกันก็ตรงนั้น แต่บุญที่เกิดจากการให้สิ่งของนั้นเท่ากัน เสียสละเท่ากัน เสียร้อยบาทเท่ากัน สมมุตินะ ร้อยบาทให้กับคนแก่ที่บ้านพักคนชรา กับเสียร้อยบาทให้กับคนแก่ที่เป็นพระอริยสงฆ์มันต่างกัน เพราะท่านอาจจะพูดทำให้เราเกิด

ดวงตาเห็นธรรมขึ้นมาก็ได้ อาจจะช่วยดับความทุกข์ความวุ่นวายใจ ที่มีอยู่ในจิตในใจของเราก็ได้ ความทุกข์นี้มันเหมือนเชื้อโรค เหมือนโรคชนิดหนึ่ง เวลามีความทุกข์นี้กินไม่ได้นอนไม่หลับ วุ่นวายใจ ยิ่งกว่าเป็นไข้หวัดใหญ่เสียอีก มันทรมานจิตใจ แต่ถ้าใครมาสอนให้ปล่อยวางสิ พอปล่อยได้ ก็หายปั๊บเลย

นี่คือสิ่งที่เราจะได้จากเนื้อนาบุญ ท่านเก่งทางด้านดับทุกข์ ศาสนาพุทธนี้ พระพุทธเจ้าสอนอยู่ ๒ เรื่องเท่านั้นเอง คือทุกข์กับวิธีดับทุกข์ ธรรมะของพระพุทธเจ้ามีอยู่มากน้อยเพียงไรในพระไตรปิฎกที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน ก็เกี่ยวกับเรื่องทุกข์กับเรื่องวิธีดับทุกข์เท่านั้น นี่คือสิ่งที่เราจะได้จากเนื้อนาบุญ เพราะไม่มีอะไรเป็นปัญหาสำหรับพวกเรานอกจากความทุกข์ พอไม่มีทุกข์เราก็ไม่มีปัญหา ปัญหาตัวเดียวก็คือความทุกข์ ความทุกข์ที่เกิดจากความหลง พาให้เราไปอยากได้อยากเป็น อยากมี อยากทำ ท่านจึงสอนไม่ให้ไปอยากกับอะไร ใครเขาจะทำอะไร เราอย่าไปอยากไม่ให้เขาทำ ต้องหักห้ามจิตใจของเรา ยอมให้เขาทำไปตามเรื่องของเขา เราก็จะไม่ทุกข์ นี่คือเหตุผลที่คนไปทำบุญกับพระอริยสงฆ์ คือจะได้ธรรมะ คนที่ทำบุญกับพระพุทธเจ้าบางทีฟังเทศน์เพียงหนเดียวก็หลุดพ้นเลย มีเยอะแยะไปในสมัยพุทธกาล แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเราไม่ควรที่จะทำกับผู้อื่น เพราะผู้อื่นเขาก็รอบุญจากเราอยู่เหมือนกัน คนที่อยู่ใกล้ชิดเราก็สามีของเราก็รอบุญจากเรา เราก็รอบุญจากสามี คือการให้อภัย

เวลาเขาทำอะไรที่ทำให้เราไม่พออกพอใจ เราก็อย่าไปโกรธเขา ให้อภัยเขา เพราะเขายังเป็นมนุษย์ปุถุชนธรรมดา ยังมีกิเลสครอบงำจิตใจอยู่ เป็นเรื่องธรรมดาที่ต้องทำไปบ้าง พอเราให้อภัย เรื่องใหญ่ก็กลายเป็นเรื่องเล็กไป แต่ถ้าไม่ให้อภัย เรื่องเล็กก็กลายเป็นเรื่องใหญ่ ดีไม่ดีก็ต้องแยกกันอยู่ อยู่ด้วยกันไม่ได้ เพราะการไม่ให้ อภัยกันนั่นเอง ถ้าให้อภัยได้แล้ว รับรองได้อยู่กันได้ไปตลอดชีวิตตลอดรอดฝั่ง จนตายจากกันก็ได้ เราต้องมองว่าคนเราทุกคนมีทั้งส่วนที่ดีและส่วนที่ไม่ดี คลุกเคล้ากันไป บางเวลาส่วนที่ไม่ดีมันออกมา ก็เหมือนกับไปกลบความดีทั้งหมดเลย เราจึงต้องใช้ปัญญาแยกแยะ ว่านี่เป็นส่วนไม่ดีของเขา แต่ส่วนที่ดีของเขาก็มีอยู่เยอะแยะ ไม่อย่างนั้นเราจะไปแต่งงานกับเขาได้อย่างไร เราต้องพยายามใช้สติใช้ปัญญาแยกแยะเอา แล้วเราก็จะให้อภัยได้ แต่ถ้าเราจะให้อภัยแบบฝืนๆ มันให้อภัยไม่ได้หรอก มันต้องมีเหตุมีผล เราต้องระลึกถึงความดีของเขา แล้วเราก็จะให้อภัยเขาได้ หรือเราต้องระลึกถึงความชั่วของเราบ้าง เวลาเราทำผิดพลาด ขึ้นมา เราก็อยากจะให้คนอื่นให้อภัยเหมือนกัน

ถาม ที่มีผู้กราบเรียนถามท่านอาจารย์ว่า ทำบุญกับใครถึงจะได้บุญเยอะ ท่านอาจารย์บอกว่าถ้าทำแล้วเรามีความสุขใจมาก บุญก็มาก เพื่อนเขาอยากทราบว่าพ่อแม่และญาติจะได้รับอานิสงส์จากการทำบุญทางไหนมากกว่ากัน ระหว่างทำบุญกับครูบาอาจารย์กับที่ทำบุญทั่วๆไป

ตอบ ก็อยู่ที่ใจของเรา เวลาเราทำกับครูบาอาจารย์เรามีความมั่นใจ เรามีความสุขใจมากมันก็มาก เวลาเราทำกับคนที่เราไม่มั่นใจ ก็มีความสุขใจน้อย บุญก็น้อย สิ่งที่เราอุทิศไปก็คือความสุขใจ บุญที่เราทำนี่เป็นความสุขใจ อย่างที่บอกว่าอยู่ที่ใจของเรา ถ้าทำแล้วเรามีความสุขใจมากบุญก็มาก นี่เป็นบุญส่วนหนึ่ง แต่บุญอีกส่วนหนึ่งที่เราจะได้รับจากบุคคลที่เราทำนั้น ไม่เกี่ยวกับบุญส่วนนี้ บุญที่เราจะได้รับจากบุคคลที่เราทำบุญด้วย เช่นถ้าเราทำบุญกับพระพุทธเจ้า แล้วได้ฟังเทศน์ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า ทำให้เราหลุดพ้นจากทุกข์ได้ นี่เป็นบุญอีกส่วนหนึ่ง ที่เราได้รับจากบุคคลที่เราทำบุญด้วย การให้ทานกับใครก็มีความสุขเหมือนกัน จะสุขมากสุขน้อย ก็อยู่ที่เสียสละมากหรือน้อย ถ้าสละได้มาก ก็จะชนะกิเลสมาก ก็จะมีความสุขมาก แต่คนที่เราให้ทานอาจจะไม่ได้ให้อะไรเราเลย เช่นเรารักหมาตัวนี้มาก ก็เลี้ยงดูมันอย่างดี เราก็มีความสุข แต่หมาไม่ได้ให้ธรรมะกับเรา อย่างมากก็เห่าเวลาคนมามันก็คอยเห่า คอยเฝ้าบ้านให้เรา มันก็ให้เราได้แค่นั้น แต่ถ้าเราทำบุญกับคนฉลาด คนที่มีความรู้ เขาก็จะสอนเราให้รู้ในสิ่งที่เราไม่รู้ แล้วเอาสิ่งที่เขาสอนมาทำให้เกิดความสุขเพิ่มขึ้นอีก เช่นสอนให้เราทำสมาธิ สอนให้เราปล่อยวางถ้าเอาไปทำได้เราก็จะสบายใจ เครื่องบินจะตกไม่ตก ก็สบายใจ คนที่เราจะส่งไปให้ บางทีเขาก็ไม่มีความจำเป็น ก็จะไม่รอรับบุญส่วนนี้ เพราะบุญอุทิศเป็นบุญที่น้อยมาก เคยได้ยิน

ครูบาอาจารย์ท่านพูดว่าเป็นเพียงเสี้ยวเดียวเท่านั้นเอง อาจจะน้อยกว่าหนึ่งเปอร์เซ็นต์เสียอีก สมมุติเราทำบุญร้อยบาท อาจจะอุทิศไปได้ไม่ถึงบาท เป็นเหมือนเศษอาหาร เศษเงิน เศษทองที่เราให้ขอทาน จึงอย่าไปหวังกับบุญอุทิศ ขณะที่มีชีวิตอยู่ ต้องรีบทำบุญให้มากๆ

ถาม ของใครของมัน ทำกันเอาเองใช่ไหมครับ

ตอบ ใช่ แม้แต่เวลาที่เราทำบุญให้กับคนตายในงานศพนี้ คนที่เสียเงินเสียทอง ที่ไปร่วมทำบุญ จะเป็นคนได้บุญ คนตายไปแล้วได้ก็น้อยมาก แต่ถ้าเขาทำบุญมาตลอดเวลา เขาก็ไม่ต้องอาศัยบุญอุทิศ ถ้าไปเกิดเป็นเทพเป็นพรหมเป็นมนุษย์ ก็ไม่ต้องอาศัยบุญอุทิศ เพราะมีบุญมากแล้ว มีสัตว์ชนิดเดียวที่พึ่งบุญอุทิศ ก็คือพวกเปรต อยู่ในนรกก็รับไม่ได้ เป็นอสุรกายก็รับไม่ได้ เป็นเดรัจฉานก็หากินเองได้

ถาม แล้วพวกโอปปาติกะได้ไหมคะ

ตอบ พวกโอปปาติกะก็คือพวกเปรตนี้เอง

ถาม เราไม่ควรไปยึดทั้งบุญทั้งบาปไว้กับตัวเลยใช่ไหมเจ้าคะ

ตอบ บุญเป็นเหมือนบันไดนะ ถ้ายังไม่ถึงที่หมาย เราก็ต้องอาศัยบันไดพาเราไป เหมือนกับมาที่นี่ เราก็ต้องอาศัยรถยนต์พามา ถ้าไม่ขึ้นรถยนต์ก็มาไม่ถึง

ถาม ในเมื่อเราทำแล้วเราก็ไม่ควรจะไปพะวง

ตอบ การทำบุญให้ทานคือให้ไปแล้วก็ตัดไปเลย ของที่เราให้ไปแล้วไม่ใช่ของเราแล้ว เช่นโยมถวายน้ำนี้มา ก็ไม่ต้องมาจ้องดูว่าจะกินหรือไม่กิน เพราะเป็นสมบัติของเขาไปแล้ว เขาจะไปให้คนที่เราเกลียดก็อย่าไปเดือดร้อน เพราะเราให้เพื่อตัดกิเลสของเรา ตัดความหึงความหวงในวัตถุข้าวของเงินทองต่างๆ ให้ไปแล้วก็ไม่ใช่ของเราแล้ว ถ้าเป็นของเราก็ยังไม่ได้ให้ซิ เมื่อให้อะไรไปแล้วก็ลืมไปเลย ไม่ใช่ของเราแล้ว

ถาม ถ้าให้ขอทานได้บุญหรือเปล่าคะ

ตอบ ได้ความสุขเหมือนกัน บุญก็คือความสุขใจ ถ้าให้ด้วยความบริสุทธิ์ใจก็จะได้มาก ถ้าไม่บริสุทธิ์ก็ได้น้อย ให้ขอทานแล้วอยากจะให้ยกมือไหว้ ถ้าไม่ยกมือไหว้ก็จะโกรธเป็นทุกข์ขึ้นมาให้สุนัขก็ได้ ให้ปูให้ปลาก็ได้ ความสุขใจนี้ได้เหมือนกัน แต่ประโยชน์ที่ผู้รับจะไปทำนี้ต่างกัน ให้ขอทานก็คงจะไปทำประโยชน์อะไรไม่ได้มาก ถ้าให้หมอให้โรงพยาบาลก็จะได้ช่วยคนเจ็บไข้ได้ป่วย ทำประโยชน์ได้มากกว่า ถ้าให้พระก็ทำให้ท่านได้ไปเผยแผ่ธรรมะ ให้คนมีดวงตาเห็นธรรมให้หลุดพ้นจากความทุกข์ บุญจึงมี ๒ ส่วน ส่วนที่ได้ในใจจะมากจะน้อยก็อยู่ที่ความบริสุทธิ์ใจ ถ้าทำแล้วท่านไม่ยิ้มก็ไม่สุขแล้ว **เวลาทำบุญจึงอย่าไปหวังผลตอบแทนจากผู้รับให้ ปิดทองหลังพระ จะได้บุญเต็มที่เลย** เพราะไม่ได้หวังอะไรจากใครทั้งสิ้น ทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ

ถาม ถ้าทำบุญแบบสร้างภาพ ไม่ได้บุญเท่าไรหรือคะ

ตอบ ใช่ เพราะสร้างภาพ ไม่ได้สร้างบุญ

ถาม ได้ผลทางโลก ถ้าอย่างนั้นพวกไฮโซที่ออกหนังสือพิมพ์ก็ไม่ได้ซิคะ

ตอบ ได้ แต่ได้น้อย ได้บ้าง ขึ้นอยู่ที่จิตใจ ทำเพื่ออะไร

ถาม ถ้าทำน้อยๆ แต่ตั้งใจทำตามทรัพย์สินที่มี

ตอบ สมมติว่าเราจัดงานกาลาดินเนอร์ ได้เงิน ๑ ล้าน ถ้าไม่จัดงานแล้วเอาเงินที่ต้องใช้จ่ายจัดงานอีก ๑ ล้านไปทำบุญด้วยก็จะได้ ๒ ล้าน แต่ไม่ได้หน้า ไม่ได้โลกียสุข ไม่ได้กินได้ดื่ม ไม่ได้ถ่ายรูปอวดกัน ไม่ได้อวดกิเลสกัน ก็จะได้บุญมากกว่าการจัดกาลาดินเนอร์ ได้เงิน ๑ ล้าน

ถาม สมมุติว่าคนนี้เขามีรายได้เท่านี้ เขาทำบุญเท่านี้ กับคนนี้เขามีรายได้ เท่านี้ เขาทำบุญเท่านี้ ใครได้บุญมากกว่ากัน

ตอบ มันมีผลกระทบที่จิตใจของคนนั้นเอง เหมือนคนมีเงินล้าน มีเงินเดือนๆละล้าน แต่ทำบุญแค่พันเดียว จะไม่กระเทือนใจ เมื่อไม่กระเทือนใจก็ไม่อิ่ม เอิบใจ แต่คนที่มีเงินเดือนหมื่น แต่ทำพันนี่มันรู้สึกกระเทือนใจเขามากกว่า เพราะฉะนั้น คนที่มีมากก็ต้องทำมาก ถ้าจะให้มีความสุขจากการกระทำก็ต้องทำมาก เปรียบเหมือนกับช้าง ที่ต้องกินข้าวหลายถังถึงจะอิ่ม แต่หนูกินข้าวแค่ช้อนเดียวก็อิ่ม ฐานะการเงินจึงบังคับให้คนที่มีมากต้องทำมาก จึงจะเกิดความอิ่มเอิบใจ โดย

ปกติคนที่มีมากก็ทำมากกว่าคนที่มีน้อยอยู่แล้ว นอกจากคนที่ทำไปสักแต่ว่าทำ เพื่อไม่ให้เสียหน้า ไม่ได้ทำไปด้วยความสมัครใจ ไม่ได้ทำเพื่อบุญ ทำเพื่อสังคม เพื่อไม่ให้เสียหน้า ทางศาสนาคริสต์เขาแนะนำว่าควรจะทำ ๑๐ เปอร์เซ็นต์ ถ้ามีเงินเดือนหนึ่งแสนบาท ก็ทำสักหมื่นบาท ถ้ามีล้านก็ทำสักแสน นี่อย่างต่ำนะ ถ้าอยากจะได้บุญเยอะๆ มีความสุขเยอะๆ บางทีมีล้านก็ให้ทั้งล้านเลย อย่างนี้ได้ความสุขเยอะ

ถาม ต้องไม่ให้เดือดร้อนกับตัวเองด้วยใช่ไหมคะ

ตอบ ใช่ ส่วนหนึ่งก็ต้องดูแลการทำบุญด้วย แต่เราก็ไม่ต้องทำบุญถึงล้านบาท เราไม่ต้องดูแลตัวเราเองถึงล้านบาท

ถาม บางทีใช้จ่ายในการดูแลตัวเองมากไปหรือเปล่าไม่รู้

ตอบ ก็เป็นได้ บางทีก็ฟุ่มเฟือย ชอบใช้ของแพงๆ แทนที่จะซื้อสบู่ก้อนละ ๑๐ บาทก็ซื้อก้อนละ ๑๐๐ บาท มันก็เป็นสบู่เหมือนกัน ทำหน้าที่เหมือนกัน ต้องมียี่ห้อหรือต้องมาจากฝรั่งเศส ถ้าใช้น้อยเราก็มีเงินเหลือไปทำบุญเยอะ ทำให้จิตใจเรามีความสุขเยอะขึ้น ทำให้ความอยากใช้เงินน้อยลงไปอีก ทำให้เราพัฒนาความสุขในใจให้มีมากยิ่งขึ้นไป ถ้าต้องการความสุขที่แท้จริงต้องทำบุญเยอะๆ อย่าไปหาความสุขทางร่างกายทางโลก หาเท่าที่จำเป็น นักปฏิบัติธรรมท่านก็สอนให้อยู่แบบง่ายๆอยู่แล้ว มีชุดขาว ๒ ชุดก็ อยู่ได้แล้ว สลับกันใส่ชุดนี้ใส่ ชุดนั้นก็เอาไปซัก นอนกับพื้นไม้ ปูเสื่อนอนก็พอแล้ว กินก็ง่ายๆ กิน ๒ มื้อก็อยู่ได้เหมือนกัน คนกินข้าว

มื้อละ ๕๐ บาทกับคนกินข้าวมื้อละ ๕,๐๐๐ บาทก็อิ่มเหมือนกัน แล้วมันก็ผ่านไปเหมือนกัน แต่ความสุขของคนที่กินข้าว ๕๐ บาทมีความสุขกว่า เพราะไม่มีความกดดันที่จะต้องไปหาเงิน ๕,๐๐๐ บาทมาเลี้ยงตัวเอง

ยกเว้นถ้าเป็นคนมีบุญวาสนามาเกิดบนกองเงินกองทองอยู่กับพ่อแม่ที่กินอาหารแบบนี้ก็กินไป แต่ก็อาจจะเป็นตัวคอยเหนี่ยวรั้งเราไว้ก็ได้ เพราะถ้าอยากจะแสวงหาความสุขทางจิตใจ ก็ต้องมาอยู่แบบเรียบๆง่ายๆ ถ้าไม่เคยก็อาจจะอยู่ไม่ได้ เกิดมาชาตินี้ได้พบศาสนาพุทธแต่ก็ไม่ได้รับประโยชน์ เพราะเกิดเป็นมหาเศรษฐี เสียดายทรัพย์ เสียดายความสุขทางโลกที่ตนเองได้แสวงหามา นอกจากคนที่ได้บำเพ็ญมาแล้วมากๆ อย่างพระพุทธเจ้าเท่านั้นที่จะไม่ติดพันกับความเป็นมหาเศรษฐี ความเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ในสมัยนี้ มีพระเจ้าแผ่นดินองค์ไหนบ้าง ที่สละราชสมบัติออกบวช เพราะมีบุญบารมีไม่มากเท่ากับพระพุทธเจ้า ที่ได้ทรงสะสมมา จึงยังติดอยู่กับความสุขทางโลก ที่มีพร้อมบริบูรณ์

แต่พระพุทธเจ้ากลับไม่ได้ทรงมีความอาลัยอาวรณ์เลย เพราะทรงมีสมาธิมาแต่เดิมแล้ว ในพระพุทธประวัติทรงตรัสไว้ว่าเคยประทับอยู่ใต้ต้นไม้ในวันที่มีพิธีแรกนาขวัญ คนอื่นเขาไปทำพิธีกรรมต่างๆ ทรงประทับอยู่พระองค์เดียว จิตก็เลยรวมลงเป็นความสงบขึ้นมา เพราะบุญเก่าที่ทรงได้บำเพ็ญมา จึงทำให้จิตรวมลง ทรงมีความสุขมาก ดีกว่าความสุขที่ได้จากการดื่ม การกิน การเสพกามรสต่างๆ จึงไม่รู้สึกเสียดาย สละ

ออกบวชไปอยู่แบบขอทานได้อย่างสบาย จากในวังไปอยู่เป็นขอทาน คิดดูสิจาก ๑๐๐ ลงมาเหลือแค่บาทเดียวเท่านั้น พระองค์ก็ทรงอยู่ได้ คนที่ได้ทำบุญไว้มากๆ พอรวยแล้วก็ต้องมีปัญหามาแก้ทีหลัง

ถาม ท่านพระอาจารย์พูดถึงเรื่องทำทาน ว่าไม่ต้องไปขวนขวายหาเงินมาทำ ให้ทำเท่าที่เรามี หมายความว่าเราสละความโลภที่อยู่ในใจได้มากเท่าไหร่ คือส่วนบุญที่เราได้รับใช่ไหมครับ ไม่ใช่ไปหามาเป็นก้อนโตๆ มันไม่จำเป็น

ตอบ ใช่ เป็นการสร้างความโลภเพิ่มขึ้น สร้างภพชาติให้มากขึ้น

ถาม เพราะฉะนั้นถ้าเรามีอยู่แค่นี้ เราอยากจะทำบุญมากกว่านี้เราก็มัธยัสถ์อย่างอื่นเอา แล้วสละเพื่อทำบุญ จะได้บุญมากขึ้น

ตอบ ก็ดูพระเป็นตัวอย่าง บวชแล้วก็ไม่ได้ทำบุญให้ทาน พระไม่มีอะไรจะให้ มีแค่บริขาร ๘ เท่านั้น ท่านก็มุ่งไปที่รักษาศีล ๒๒๗ ข้อ แล้วก็ภาวนาของท่านไป สมัยที่หลวงตาปฏิบัติ ท่านก็ไม่ได้ไปยุ่งเกี่ยวกับทางโลกเลย ไม่ได้ไปหาเงินเพื่อสร้างวัด สร้างศาลาสร้างโบสถ์สร้างอะไร หาแต่ธรรมเพื่อการหลุดพ้น เพื่อกำจัดความโลภโกรธหลงเท่านั้น แต่เมื่อเสร็จงานนี้แล้ว ท่านจึงมาเกี่ยวข้องกับทางโลก มาช่วยเหลือทางโลก เพราะมีคนทำบุญกับท่านมาก เงินที่ได้มาท่านก็เอาไปใช้ประโยชน์ ท่านก็เลยทำบุญให้ทาน แต่ไม่ได้ทำเพื่อประโยชน์จากการทำบุญ เพราะบุญที่ท่านต้องการนั้น มีพอเพียงแล้ว ครบถ้วนบริบูรณ์แล้ว

ถาม โยมยังทำงานอยู่ แล้วก็อยากจะทำงานเยอะๆเพื่อหาเงินมาทำบุญ อันนี้ถือเป็นภวตัณหาไหมครับ

ตอบ อย่างนี้มันหลงแล้ว ทานนี้ให้ทำในสิ่งที่เรามี ไม่ใช่ไปหามาทำ เดี๋ยวก็วนอยู่อย่างนั้น การไปหานี่ก็เป็นความโลภแล้ว

ถาม อยากได้มาเยอะๆเพื่อจะทำบุญอย่างนี้ครับ

ตอบ ผิดแล้ว ให้ทำในสิ่งที่เรามี

ถาม หรือถ้ามีอยู่แล้วก็กลัวมันจะหมด ดอกเบี้ยลงก็กลัวจะหมด กลัวจะไม่มีกิน อะไรอย่างนี้ก็เป็นวิภวตัณหา

ตอบ ต้องไม่กลัวอด ไม่มีกินก็ตาย มีกินก็ตาย ตายช้าตายเร็วเท่านั้น ต่างกันแค่ตรงนั้นเอง แต่หนีไม่พ้นเรื่องความตาย

ถาม เพราะฉะนั้นถ้าเผื่อใครมีมากพอแล้ว ดำรงชีพอยู่ได้ พอที่จะภาวนาได้ ก็น่าจะพอแล้ว ไม่ต้องดิ้นรนหาอะไรกันอีกมากมาย

ตอบ มันเสียเวลาไปเปล่าๆ ไม่ใช่ทางตรง เป็นทางอ้อม ไปหาเงินมาเพิ่มแล้วมาทำบุญ ชาติหน้าก็รวยขึ้นกว่าเก่า แต่ก็ยังต้องกลับมาเกิดอีก แทนที่จะตัดภพตัดชาติในชาตินี้เลยก็ไม่ตัด ต้องไปวนอีกหลายรอบ

ถาม แทนที่จะเอาเวลาไปทำงานหาเงิน เอาเวลาไปทำภาวนาดีกว่า

ตอบ ใช่ ภาวนาดีกว่า บวชเลย รักษาศีลได้ ภาวนาได้ ดีไม่ดีชาตินี้ก็จบได้ ไม่ต้องไปวนอีกหลายร้อยชาติ

ถาม ถ้าเราฆ่าความตระหนี่ในปัจจุบันนี้ได้ ก็เท่ากับว่าบุญได้เกิดขึ้นแล้วในปัจจุบันนี้ใช่ไหมคะ

ตอบ ทำตอนนี้ก็ได้ชนะแล้ว เพราะการให้เป็นการเดินสวนทางกับความตระหนี่ ถ้าความตระหนี่ชนะก็จะไม่ได้ให้ เพราะเสียดาย ไม่ทำดีกว่า ก็อาจจะคิดไปว่า มีคนทำกับหลวงตามากมายแล้ว ได้เงินมากแล้วไปทำทำไม คิดอย่างนี้ก็ไม่ได้ทำ ความตระหนี่ก็ชนะเราแล้ว แต่เราไม่มองที่ใจเรา ที่หิวโหยขาดความสุข เหมือนกับเวลาเราหิวข้าวแล้วเลือกร้านอาหาร ร้านนี้อร่อยแต่คนเยอะต้องรอนานก็ไม่เอา ร้านนี้คนน้อยแต่ไม่อร่อยก็ไม่กิน ก็อดตายพอดี อย่างเราอยากจะไปทำบุญกับวัดที่ไม่มีใครไปทำ พอไปเห็นวัดเข้า ไม่น่าศรัทธาเลย ก็ไม่ทำ ส่วนวัดที่น่าศรัทธา ก็มีคนทำกันเยอะ ก็ไม่ทำอีก

ถาม สรุปแล้วไม่ได้ทำสักที

ตอบ ไม่ได้ชนะความตระหนี่ แพ้ความหลง แพ้ความตระหนี่ ที่อ้างสารพัดเหตุผล ไม่ให้ทำบุญทำทาน ให้หวงรักษาเงินไว้ แล้วก็มาเสียใจเวลาถูกขโมยไป ร้องห่มร้องไห้กินไม่ได้นอนไม่หลับ แต่ถ้าเคยให้อยู่เรื่อยๆ ก็จะคิดว่าเป็นการทำบุญทำทาน เป็นการใช้หนี้ไป จึงไม่เดือดร้อน เป้าหมายหลักของศาสนาอยู่ที่การทำจิตใจให้พ้นทุกข์เท่านั้นเอง ปัญหาของพวกเราคือชอบสร้างความทุกข์ที่เกิดจากความหลงกัน หลงยึดติดในวัตถุข้าวของเงินทอง ยึดติดในบุคคล ยึดติดในความสุขต่างๆ ทำให้เรามีแต่ความทุกข์ความวุ่นวายไม่รู้จักจบจักสิ้น ที่ทรงสอนให้เราให้ทานกัน ก็เพื่อเราจะได้ไม่ทุกข์ เมื่อไม่มีสมบัติเราก็สบาย

ใจ ไม่มีเงินก็ไม่ต้องไปกังวลว่าดอกจะขึ้นหรือจะลง จะเอาเงินไปฝากดีหรือไปซื้อหุ้นดี วุ่นวายกินไม่ได้นอนไม่หลับ คนที่ไม่มีไม่เห็นเขาเดือดร้อนเลย ก็ขอให้ปฏิบัติด้วยนะ ไม่ใช่ฟังอย่างเดียว

ถาม ธนบัตรที่ได้อนุโมทนาไปแล้ว และได้จัดใส่ไว้ในเงินกองกลาง หากเราไปแลกเอาธนบัตรเหล่านี้ซึ่งมีคนจบเอาไว้แล้วมา จะเป็นอะไรไหมคะ

ตอบ ไม่น่าจะเป็นอะไร เราเพียงแต่เอาเงินไปแลกกันเท่านั้นเอง คุณค่าของเงินก็ยังอยู่เท่าเดิม กระดาษนี้มันเพียงเป็นสื่อเท่านั้นเอง ว่าเราได้บริจาคเงินก้อนนี้ไปแล้ว

ถาม สมมุติเราจ่ายเงินด้วยบัตรเครดิตเพื่อซื้อของมาทำบุญนี่ กับการจ่ายเงินสด ได้บุญเท่ากันไหมคะ

ตอบ ถ้าเรายังไม่จ่ายหนี้ของบัตร ยังค้างชำระอยู่ ก็จะไม่ได้บุญ ถ้าจ่ายแล้วก็จะได้บุญ เหมือนกับโยมตอนนี้ไม่มีเงิน ก็ยืมเพื่อนไปซื้อของมาทำบุญก่อน พอถึงเวลาก็เอาเงินไปคืนเขา มันก็เป็นบุญของเรา แต่ถ้าเราไม่เอาเงินไปคืนเขา เราก็ไม่ได้บุญ ถ้าคนที่เราไปยืมเงินเขาอนุโมทนา ยกเลิกหนี้ของเรา มันก็เป็นบุญของเขา

ถาม ในกลุ่มนี้บางทีก็ยืมเงินกันก่อนเท่านั้นเท่านี้ แล้ววันหลังเจอกันค่อยให้กัน ทีนี้กลัวจะตายก่อนแล้วไม่ได้ใช้คืนเขาไม่ได้เจตนา

ตอบ ถ้าอยากจะแน่ใจก็ไปกด ATM แล้วเอาเงินไปคืนเขาจะได้ตัดปัญหา ถ้าตายก่อนมันก็ยังไม่ได้ใช้ บุญนั้นก็ยังไม่สำเร็จประโยชน์ มันสำเร็จที่เจตนา ตั้งใจจะทำแล้วก็ทำไปด้วยกายแต่ค่าของที่เราให้นี้ยังไม่ได้ให้ไป เป็นเงินของคนอื่น ถ้าเจ้าของเงินเขาไม่ถือสาเรา มันก็เป็นบุญของเขาไป เพราะถือว่าเขาเป็นคนทำบุญแทนไป มันกลายเป็นของเขาไป ถ้าเรากลัวว่าเราจะตายก่อนที่จะได้คืนเงินเขาไป เราก็ซื้อด้วยเงินของเราดีกว่า เวลาทำบุญก็ทำด้วยเงินสด มันจะได้หมดปัญหาไป

ถาม คนที่เขาให้ยืมแล้วไม่อนุโมทนานี่ เราเป็นหนี้เขา อย่างเอาเงินวัดไปใช้ก่อนแล้วท่านก็จดไว้ ทีนี้ท่านตายไปก่อนยังไม่ได้ใช้คืน แต่ตอนหลังท่านอาจารย์จวนท่านทราบท่านก็เป็นคนใช้คืนให้ ไม่ไปเป็นเปรต จิตตอนนั้นยังกังวลอยู่ ยังไม่ได้ใช้ก็ยังวนเวียนอยู่

ตอบ แม้กระทั่งการทำความดีสร้างเจดีย์แล้วสร้างไม่เสร็จ แต่ยังมีความผูกพันอยู่ ก็ยังมาวนเวียนอยู่แถวเจดีย์ อย่างในประวัติหลวงปู่มั่น

ถาม มันเป็นอุปาทาน

ตอบ เพราะทำแบบไม่ปล่อย ทำแบบยึดติด ว่าเป็นของเรา เจดีย์ของเราเราสร้าง ความจริงเราควรจะคิดว่าสร้างให้กับศาสนา

เมื่อเราทำไปแล้ว ก็ถือว่าเป็นของศาสนาไปแล้ว ตัดขาดไปเลย คืออย่าไปคิดว่าเป็นของเราอีกต่อไป ของที่เราให้ใครไปแล้วอย่าไปจ้องดูว่าเขาเอาไปทำอะไรต่อ ทำตามที่เราบอกหรือเปล่า ยังคิดว่าเป็นของๆเรา กุฏิของเรา ของๆเรา ถ้าเราให้เขาไปแล้วมันก็ไม่ใช่ของเราแล้ว เป็นของคนอื่นไปแล้ว ถ้าเป็นของเราก็แสดงว่าเรายังไม่ได้ให้ไป เราให้ทางกายไปแล้วแต่เราไม่ได้ให้ทางใจ ใจเรายังคิดว่าเป็นของเราอยู่

ถาม ถวายอาหารไปแล้วคอยจ้องดูว่าหลวงตาตักไหม

ตอบ มันก็ช่วยไม่ได้ เพราะโดยธรรมชาติของคนเรา ชอบยึดชอบติดกัน คนเรามีระดับจิตต่างกัน ก็ต้องเห็นใจเขา ต้องเข้าใจเขา เขายังยึดติดอยู่กับรูป กับเสียง กับอะไรอยู่ แต่ถ้าคนทำบุญที่เข้าใจแล้ว จะรู้ว่าทำเพื่อตัดความกังวล ตัดความผูกพันในสิ่งของที่เรามีอยู่ อย่างหนังสือมันอยู่ที่ตู้เรา มันอยู่ในบ้านเรา ไม่เกิดประโยชน์อะไร เอาไปให้เขาใช้ดีกว่า เมื่อให้ไปแล้วเขาจะไปใช้หรือไม่เราอย่าไปคิดมาก ถ้าเราไม่แน่ใจเราถามเขาก่อนว่าต้องการไหม อยากจะได้ไหม ต้องการจะใช้หรือไม่ ถ้าเขาต้องการก็ให้เขาไป หรือเราจะคิดในทางที่ดีก็ได้ว่า เขาไม่ใช้เขาก็จะให้คนอื่นต่อไป ไม่ช้าก็เร็วมันก็ต้องไปถึงคนที่จะใช้อยู่ดี มันก็ได้ใช้อยู่ดี แต่เราอย่าไปเจาะจงว่าจะต้องเป็นคนนั้นคนนี้ เช่นถวายหลวงตาๆจะต้องฉันให้ได้ หลวงตาองค์เดียว คนถวายตั้งเป็นร้อยจะไปฉันได้อย่างไรหมด

ถาม หลวงตาเอาไปให้คนอื่นยิ่งเคืองเข้าไปใหญ่

ตอบ แทนที่เป็นบุญก็กลายเป็นบาปไป ความเคืองนี่ก็เป็นบาปแล้ว เป็นอกุศลแล้ว ให้ไปแล้วต้องตัดใจทันทีเลย ไม่เป็นของเราแล้ว เป็นของหลวงตาแล้ว เป็นของคนที่เขารับไปแล้ว เขาจะไปทำอะไรก็เป็นเรื่องของเขา ถ้าเรารู้ว่าเขาเอาไปทำมิดีมิร้าย ต่อไปเราก็อย่าไปให้เขา เช่นเราให้เงินเขาไป แล้วเขาเอาไปเล่นการพนัน ไปซื้อเหล้ากิน ต่อไปเราก็อย่าไปให้เขา ถ้าเขามาขอเงินซื้อข้าวก็ซื้อข้าวให้เขาเลย อย่าไปให้เงิน เพราะเขาจะหลอกเอาเงินไปทำในสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร แต่การให้มันดี เพียงแต่ให้แล้วต้องให้ไปเลย อย่ามีความผูกพันกับสิ่งที่เราให้ แต่ถ้าจะติดตามก็ติดตามดูว่าเขาทำประโยชน์หรือเปล่าเท่านั้นเอง ถ้าเขาไม่ทำประโยชน์เราจะได้รู้ว่าคนนี้เราไม่ควรจะให้เขาอีกต่อไป ให้ไปแล้วเอาไปทำสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ เราก็เสียดายเงิน เสียดายทองที่เราให้ไป แต่อย่าไปคิดว่าเป็นของเรา ให้ไปแล้วก็ให้ไปเลย

ถาม ในกรณีที่เราทำบุญครั้งเดียว ๕๐๐ บาท กับการแบ่งทำครั้งละ ๑๐๐ บาท ๕ ครั้ง

ตอบ ได้ผลเท่ากัน ทำทีเดียวดีกว่า เพราะอาจจะไม่มีโอกาสทำหลายครั้ง อาจจะตายไปก่อนก็ได้

ถาม ถ้ากั๊กไว้ ก็เหมือนกั๊กความโลภไว้ ใช่ไหมครับ

ตอบ ยังหวงอยู่ ยังอยากจะเอาหน้ากับหลวงตากับคนรอบข้างว่าทำบุญอยู่เรื่อยๆ ควรทำหนเดียวแล้วก็จบ มีเท่านี้ก็ทำเท่านี้

ถาม เป็นความสุขใจ อยากจะทำทุกวัน

ตอบ เป็นความสุขปลอม จากการคิดปรุงแต่งของเรา เกิดจากความหลง ความสุขจริงต้องปล่อยวางให้หมด ไม่เสียดาย ไม่คิดถึงมันอีกต่อไป ถ้ายังเสียดาย ก็ยังเก็บไว้ทำทีละเล็กทีละน้อย

ถาม เขาบอกว่าทำทุกวันแล้วมันมีปีติทุกวัน มันเป็นความสุขเวลาเอาเช็คถวายหลวงตาทุกวัน แล้วท่านยิ้มด้วย

ตอบ เป็นปีติปลอม สู้ทำทีเดียวให้หมดไปเลย จะได้ปีติจริง แต่เราไม่เคยทำกัน เลยไม่รู้กัน เราไม่ได้ทำบุญจริงๆ ทำแบบเล่นละครกัน ได้ความสุขจากผู้อื่น ความจริงต้องได้จากการเสียสละ จากการปล่อยวางเงินทองที่เรามีอยู่ ทำให้มันหมดไปเลย จะได้ไม่กังวลกับมันอีกต่อไป

ถาม อยากถวายเช็คทุกวัน

ตอบ แล้วมันวุ่นวายไหม ท่านต้องมาคอยรับทุกวัน ถวายท่านหนเดียวแล้วก็จบ หลวงตาท่านก็เข้าใจดีว่ามันเป็นจิตวิทยา เป็นความสุขเล็กๆน้อยๆของพวกเรา ท่านรู้ว่าเรายังยึดยังติดอยู่ ยังทำไม่ได้

ถาม อย่างนี้ถ้าเราต้องการพัฒนาจิตใจเราต้อง...

ตอบ ต้องทำบุญแบบพระเวสสันดร ต้องปิดทองหลังพระ ควรจะถวายแบบหลวงตาไม่รู้ จะได้บุญมากกว่า จะมีความสุขมากกว่า

ถาม ลูกสาวเคยพูดกับลูกว่า ทำไมพระเวสสันดรต้องทำให้คนอื่นเสียใจ คือภรรยาท่านต้องเสียใจ แล้วนั่นไม่ทุกข์หรือ

ตอบ ท่านไม่ได้ไปทำให้เขาเสียใจ เขาเสียใจเอง เพราะเขายังยึดติด ถ้ามีปัญญาเขาจะอนุโมทนากับพระเวสสันดร แต่จิตเขายังไม่อยู่ในระดับเดียวกับพระเวสสันดร เขาจึงทุกข์จึงเสียดายสิ่งที่พระเวสสันดรได้สละไป ถ้าจิตอยู่ในระดับเดียวกับท่านเขาจะอนุโมทนา ไม่มีแสนจะสบาย ดูพระอรหันต์ ท่านมีอะไรที่ไหน เราต้องการไปถึงจุดนั้นกันไม่ใช่หรือ ก็ต้องกล้าสละทุกอย่าง เพราะมันเป็นเหมือนบ่วง อย่างที่พระพุทธเจ้าทรงอุทานเวลาเสด็จออกบวช เมื่อทรงทราบว่าได้พระราชโอรสแล้ว ทรงอุทานออกมาว่าราหุล แปลว่าบ่วง มีแล้วเป็นบ่วงจะผูกให้เวียนว่ายตายเกิดไม่รู้จักจบจักสิ้น จึงต้องตัด **การทำบุญให้ทานที่แท้จริง ก็เพื่อตัดอุปาทาน ความยึดติดกับสิ่งต่างๆ**

ถาม ถ้าจิตไม่อยู่ในระดับเดียวกัน ลูกก็จะรู้สึกเสียใจที่พ่อทำแบบนี้ กลายเป็นเวรกรรมกัน

ตอบ ถ้าไม่มีปัญญา ก็อาจจะโกรธอาจจะเกลียดพ่อก็ได้ แต่ก็เป็นเรื่องของลูก ไม่ใช่เรื่องของพ่อ พ่อทำสิ่งที่ถูกแล้ว คือบำเพ็ญบารมี ก็ดีจะได้ไม่ต้องมาเจอกันอีก เพราะในที่สุดเราก็ต้องอยู่ตัวคนเดียว ต้องไม่มีอะไรผูกพันเลย ปล่อยวางทุกสิ่งทุกอย่าง จะได้สิ่งที่ดีกว่า สิ่งที่เราหลงยึดติดเป็นเหมือนก้อนอิฐก้อนกรวดก้อนทราย แต่สิ่งที่ได้จากการปล่อยสิ่งเหล่านี้คือเพชรนิลจินดา ไม่เช่นนั้นจะมีพระพุทธเจ้าพระอรหันต์

ปรากฏขึ้นมาไม่ได้ ถ้ายังเสียดายในลาภยศสรรเสริญสุข ในโลกียสมบัติอยู่ แต่ท่านได้สัมผัสกับสิ่งที่ดีกว่าท่านถึงปล่อยได้ ตั้งแต่ตอนที่ยังไม่ได้บรรลุ ตอนที่จิตรวมลงเป็นสมาธิเป็นเหมือนดูหนังตัวอย่าง การได้สัมผัสกับความสุขจากการรวมลงของจิต ก็เหมือนกับได้สัมผัสกับตัวอย่างของความสุขของพระนิพพาน ถ้าอยากได้ความสุขแบบนี้อย่างถาวร ต้องสละทุกสิ่งไป ท่านถึงสละราชสมบัติออกบวชได้ เพราะเคยได้ฌานตั้งแต่สมัยที่เป็นเด็ก ตอนไปงานจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ พวกข้าราชบริพารปล่อยให้ประทับตามลำพัง ไปทำกิจกรรมกัน จิตของท่านก็รวมลง ท่านจึงรำลึกถึงสภาพนี้ตอนบำเพ็ญเพียรขั้นสุดท้าย ว่าจิตต้องสงบต้องนิ่ง อะไรก็ตามที่ทำให้จิตไม่สงบไม่นิ่ง ถือว่าเป็นกิเลสทั้งนั้น เมื่อปฏิบัติแล้วจะรู้เอง กิเลสจะเป็นอย่างนี้ เหมือนของทิ่มแทงจิตใจ จิตที่สงบนี่ พอกิเลสขยับนิดเดียวจะรู้ทันทีว่าเป็นกิเลส ถ้าไม่สงบจะไม่รู้

ถาม ขอถามเผื่ออาม่าคนแก่อายุ ๘๐ กว่าเจ้าค่ะ เป็นคนจีน คงไม่สามารถมาอย่างนี้ได้ แต่อยากจะให้คุณย่าได้บุญ

ตอบ อยู่ที่ตัวคุณย่าเอง บุญมีหลายอย่าง เช่นบุญที่เกิดจากการให้ทาน บุญที่เกิดจากการรักษาศีล บุญที่เกิดจากการฟังเทศน์ฟังธรรม

ถาม ไม่เคยฟังเทศน์เจ้าค่ะ เพราะเป็นคนจีน

ตอบ ทำบุญให้ทานได้ไหม

ถาม เคยบอกอาม่าว่าจะไปทำบุญ อาม่าก็ให้มา แต่ไม่แน่ใจว่าเต็มใจหรือเปล่า

ตอบ ก็ยังดี ถ้าท่านให้มาโดยที่เราไม่ได้บังคับท่าน ถึงแม้จะไม่เต็มใจท่านก็ยังทำอยู่ เบื้องต้นอาจจะต้องดึงกันไปก่อน ถ้าทำแล้วเห็นผลเห็นคุณของการกระทำ ก็จะทำมากขึ้นไปเอง แต่เราก็ต้องเข้าใจว่าความอยากของเรา กับความเป็นจริงของท่านอาจจะไม่ตรงกัน อย่าไปยึดติดกับความอยากจนทำให้เราไม่สบายใจ ถ้ามีอุบายทำให้ท่านทำบุญได้ก็ทำไป ถ้าไม่ทำก็ไม่ต้องกังวล เพราะท่านก็อยู่มานานแล้ว คงได้ทำมามากกว่าเราเสียอีก ข้อสำคัญควรดูแลท่านให้ดีจะดีกว่า เราควรทำบุญให้มาก ดีกว่ากังวลกับการทำบุญของคนอื่น เป็นธรรมดาเวลาเรารักใคร เราก็อยากให้เขาได้ดี แต่ความจริงอาจจะไม่เป็นไปตามความอยาก พระพุทธเจ้าก็อยากให้เราไปนิพพานกันทุกคน แต่พระพุทธเจ้าไม่ได้ทุกข์กับเรา จะไปหรือไม่ไป ทรงทำหน้าที่อย่างเต็มที่แล้ว ในวันหนึ่งก็สอนตั้งสามสี่รอบแล้ว ตอนบ่ายก็สอนญาติโยม ตอนค่ำก็สอนพระภิกษุสามเณร ตอนดึกก็สอนเทวดา ตอนเช้าก็เล็งญาณเพื่อไปโปรดคนที่พร้อมจะรับธรรมะ ทรงทำอยู่ทุกวันตลอด ๔๕ พรรษา ทรงทำเต็มความสามารถแล้ว ขอให้พวกเราทำกันให้เต็มที่ก็แล้วกัน ได้มากน้อยเท่าไหร่ก็ทำไป

ถาม วิธีที่จะทำให้พ่อแม่ได้บุญ ต้องทำบุญให้เขาอย่างไรคะ

ตอบ ต้องเชื่อฟังคุณพ่อคุณแม่ ทำตัวให้เป็นคนดี ให้คุณพ่อคุณแม่ สบายอกสบายใจ ไม่เถียงไม่ทะเลาะกับคุณพ่อ

คุณแม่ ให้ความเคารพนับถือ ยกย่องเทิดทูนบูชาคุณพ่อคุณแม่เสมอ

ถาม อย่างนี้การที่จะทำให้ท่านได้บุญ ก็คือพาท่านไปทำบุญใช่ไหมคะ

ตอบ เป็นอุบายอย่างหนึ่ง ถ้าท่านยินดี ทำด้วยความสบายใจ ถ้าท่านบ่นไม่อยากไปเลย ก็จะไม่ได้

ถาม หลวงพ่อคะ อย่างกรณีที่ฝากทำบุญมา คือเจ้าตัวไม่ได้มาค่ะ

ตอบ เงินของเขาๆก็ได้ เขาได้ ๙๙ เปอร์เซ็นต์ คนที่รับฝากมาได้หนึ่งเปอร์เซ็นต์ ในฐานะเป็นผู้รับฝากมา

ถาม ถ้าเอาเงินปัจจัยให้ลูกมาถวายพระนี่ ลูกก็ไม่ได้บุญใช่ไหมคะ

ตอบ ลูกก็ได้ส่วนหนึ่ง คือบุญที่เกิดจากการรับใช้ผู้อื่น ไม่ได้บุญที่เกิดจากการให้ทาน บุญมีหลายชนิด มีอานิสงส์ต่างกัน ถ้ารับใช้ผู้อื่นชาติหน้าก็มีผู้อื่นมารับใช้เรา ถ้าให้ทานแก่ผู้อื่นชาติหน้าก็มีผู้อื่นมาให้ทานเรา อานิสงส์ไม่เหมือนกัน แต่เป็นบุญเหมือนกันคือเป็นความสุขใจเหมือนกัน คนที่ให้เงินทองก็มีความสุขใจ คนที่รับเอาเงินมาให้ก็มีความสุขใจ สุขกันคนละแบบ

ถาม เราทำบุญให้ใครไม่ได้

ตอบ ไม่ได้

ถาม แล้วอนุโมทนาละคะ

ตอบ เป็นบุญอีกชนิดหนึ่ง ไม่ใช่บุญที่เกิดจากการให้ แต่เกิดจากการยินดีในการให้ของผู้อื่น ไม่อิจฉาริษยา ไม่ขัดขวางเขา

ถาม แล้วที่หลวงตาทำวันเปิดโลกธาตุล่ะคะท่านอาจารย์

ตอบ สัตว์อื่นก็มาอนุโมทนาได้ มาชื่นชมแล้วก็ยินดีด้วย ก็จะได้บุญจากการอนุโมทนา อย่างพวกเราไปทำบุญ เราไม่ได้ไปรับบุญอุทิศ เราไปทำบุญ เราก็ได้บุญจากการให้

ถาม ผู้ใดที่ล่วงรู้ ไม่ว่าจะอยู่ภพใดก็แล้วแต่ ร่วมอนุโมทนากับหลวงตานี่ ก็จะได้บุญส่วนนั้น อย่างเช่นเทวดาที่เขารู้ถึงบนนี้

ตอบ ก็ได้บุญจากการอนุโมทนา มีความชื่นชมยินดี มีความสุขเวลาเห็นคนอื่นทำความดีแล้วเรามีความสุขไปกับเขาด้วย แต่บางคนเห็นคนอื่นทำความดีกลับอิจฉาริษยา แทนที่จะมีความสุขก็เกิดความทุกข์ขึ้นมา กลัวว่าทำความดีแล้วจะแซงหน้าเรา อย่าไปอิจฉาริษยา เพราะความอิจฉาริษยาเป็นโทษ มันเป็นความทุกข์ในใจ ท่านจึงสอนให้มีมุทิตาจิตเวลาเห็นผู้อื่นมีความสุข มีความเจริญ ก็ควรจะชื่นชมยินดีคิดเสียว่าเป็นอานิสงส์ของบุญที่เขาได้ทำมาก็แล้วกัน คนที่ทำบุญก็ต้องมีบุญเก่าถึงจะทำบุญใหม่ได้ คนที่ไม่มีบุญเก่ามักจะไม่ชอบทำบุญ เป็นนิสัยที่ติดใจมา

ถาม อย่างนี้เขาก็ต้องทำไปเรื่อยๆใช่ไหมคะ

ตอบ ก็จนกว่าจะเปลี่ยนนิสัยได้

ถาม ก็เขาไม่มีโอกาสที่จะได้ทำ

ตอบ มีเหมือนกัน แต่จะช้าหรือเร็ว มากหรือน้อยเท่านั้นเอง อย่างองคุลิมาลก็ฆ่าคนมาตั้ง ๙๙๙ คน พอไปเจอพระพุทธเจ้าก็ยังสามารถพลิกนิสัยตน จากหน้ามือเป็นหลังมือ เมื่อรู้ว่าสิ่งที่ทำผิด ก็เลิกทำ ขอให้เกิดปัญญาเท่านั้น ถ้ารู้ว่าสิ่งที่ทำเป็นบาปเป็นกรรม ไม่มีประโยชน์ มีแต่โทษ ถ้าเข้าใจก็จะเลิกได้ทันที อย่างที่เราพูดไว้ว่า คนเรานี้ไม่มีแสงสว่างนำทาง ไม่มีดวงตาเห็นธรรม ไม่มีปัญญา ยังมืดบอดอยู่ ยังหมกมุ่นอยู่กับสิ่งที่เคยทำ ก็จะทำสิ่งนั้นไปเรื่อยๆ เป็นนิสัย เหมือนคนที่ถนัดมือซ้ายหรือมือขวา ก็จะทำแบบนั้น สังเกตดูชีวิตเราที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ เราก็ทำซ้ำๆซากๆ จำเจอยู่ทุกวัน เคยทำอะไรอย่างไร ตื่นเช้าขึ้นมาก็ทำไปตามลำดับ ไม่มีพลาดเลย เวลานี้จะทำอะไรก็รู้เลย ก็เราไม่เปลี่ยนกันเอง เราติดนิสัย แต่ถ้าเราคิดบวกลบคูณหารดูว่า สิ่งที่เราทำอยู่เป็นประจำนั้น มันกำไรหรือขาดทุนทางด้านจิตใจ ถ้ารู้ว่าขาดทุนก็อย่าไปทำ เช่นถึงเวลาบ่ายจะต้องดื่มกาแฟ ก็คิดดูว่าได้กำไรหรือขาดทุน ดื่มกาแฟกับนั่งสวดมนต์ นั่งสมาธิอย่างไหนจะดีกว่ากัน เราต้องคิดอย่างนี้ซิ รู้จักคิด รู้จักแยกแยะ ถ้าไม่เช่นนั้นก็จะทำตามที่เคยทำ ถ้าไม่ได้ทำขึ้นมาก็รู้สึกหงุดหงิดใจ เคยกินกาแฟแล้วกาแฟหมด หรือน้ำร้อนต้มไม่ได้ไฟมันดับ หรือแก๊สมันหมดอย่างนี้ มันก็หงุดหงิดใจ

ถาม ผมเข้าใจว่าญาติโยมส่วนมากจะมีความเชื่อเกี่ยวกับการให้ทานว่า ถ้าให้หนังสือธรรมะจะทำให้เกิดปัญญา ให้กับโรงพยาบาลจะทำให้สุขภาพแข็งแรง ปล่อยปลาปล่อยนกจะทำให้อายุยืน

ตอบ เป็นความเข้าใจผิด อย่างถวายเทียนพรรษาจะทำให้มีปัญญาเป็นความเข้าใจผิด ไม่ได้เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าเลย

ถาม สร้างเจดีย์เป็นกุศลที่สุดเลย ไม่ใช่หรือเจ้าคะ ให้ธรรมทานก็เป็นบุญมาก

ตอบ เป็นบุญในระดับของทาน ที่มีอานิสงส์ต่างกัน การให้ทานมีอยู่ ๔ ลักษณะด้วยกันคือ ๑. วัตถุทาน ๒. วิทยาทาน ๓. อภัยทาน ๔. ธรรมทาน ในการให้ทั้ง ๔ ชนิดนี้ ธรรมทานเป็นเลิศที่สุดของการให้ ถ้าให้วัตถุก็ให้เพียงช่วยให้ร่างกายหลุดพ้นจากความหิวความเจ็บไข้ได้ป่วย ถ้าให้ธรรมะเท่ากับให้อาหารทางใจ ทำให้ใจหลุดพ้นจากความทุกข์ได้ จึงมีคุณค่ากว่า ถ้าให้อภัยก็ทำให้ใจสบายเป็นสุข ดีกว่าให้เงินเป็นร้อยล้าน เสียเงินเป็นล้านได้ แต่เสียสามีเสียภรรยาไม่ได้ ถ้าให้อภัยได้ ใครอยากจะได้ก็ให้เขาไปเลย เช่นพระเวสสันดรที่สละได้หมดเลย จะมีความสุข หมดภาระไป ไม่ต้องไปทุกข์กับเขาอีกต่อไป

การสร้างเจดีย์เป็นการสร้างปูชนียสถาน เพื่อผู้ที่มาภายหลังจะได้รู้ว่า มีผู้มีวาสนาบารมีเช่นพระพุทธเจ้ามาเกิด มาทำประโยชน์ให้กับโลก ถ้าสนใจก็จะศึกษา ก็จะรู้ว่าเป็นที่

บรรจุพระธาตุของพระพุทธเจ้า ของพระอรหันต์ ถ้าอยากจะรู้ว่าพระอรหันต์พระพุทธเจ้าเป็นใคร ก็จะศึกษาไปเรื่อยๆ ก็จะทำให้เกิดปัญญาขึ้นมา ทำให้อยากจะปฏิบัติตาม อยากเป็นพระพุทธเจ้า เป็นพระอรหันต์ นี่คือความหมายของการสร้างพระเจดีย์ไว้บรรจุพระธาตุ ในสมัยพุทธกาลไม่นิยมสร้างพระพุทธรูปกัน นิยมสร้างเจดีย์ไว้บรรจุพระธาตุของพระพุทธเจ้า ของพระอรหันต์ สมัยก่อนเรียกว่าสถูป สร้างเพื่อบรรจุอัฐิของบุคคล ๔ ประเภทคือ ๑. พระมหาจักรพรรดิ ๒. พระ-พุทธเจ้า ๓. พระปัจเจกพุทธเจ้า ๔. พระอรหันต์ เป็นบุคคลที่ยิ่งใหญ่ในทางโลกหรือในทางธรรม ในสมัยนี้ใครตายไป ลูกเล็กเด็กแดงตายไป ก็สร้างเจดีย์ในวัดเกลื่อนไปหมดเลย จนไม่มีความหมายเดิมหลงเหลืออยู่เลย คือให้เป็นพุทธานุสติ ให้คิดถึงพระพุทธเจ้า ถ้าไม่รู้จักพระพุทธเจ้า จะได้ศึกษาทำความรู้จัก เพื่อนำไปสู่พระธรรมคำสอน ไปสู่พระอริยสงฆ์ต่อไป เมื่อได้ศึกษาและปฏิบัติธรรมแล้ว ก็จะได้เป็นสุปฏิปันโน บรรลุเป็นอริยสงฆ์ขึ้นมา ต่อไปจะไม่มีพระพุทธศาสนาหลงเหลืออยู่ในโลก พอถึงพ.ศ. ๕๐๐๐ ศาสนาก็จะหายไปหมด อาจจะมีซากของเจดีย์หลงเหลืออยู่ แต่จะไม่มีใครรู้ความหมาย ว่าสร้างไว้ทำไม ดูประเทศที่มีศาสนาพุทธเจริญมาก่อน ตอนนี้ก็เสื่อมหายไป เช่นประเทศอินเดียเป็นต้น เป็นแดนพุทธภูมิแท้ๆ ตอนนี้แทบจะไม่มีอะไรหลงเหลืออยู่เลย

ถาม บางคนบอกว่าไปทำสังฆทานดีกว่า ที่เขาอ่านมา ทำสังฆทานต้องไม่เลือกพระ เป็นการทำทานที่สูงสุด ที่นี้โยมไม่เห็นด้วยตรงนี้ เพราะมีความรู้สึกว่า ครูบาอาจารย์ท่านกล่าวว่าการทำบุญกับพระอริยสงฆ์จะเป็นบุญสูงกว่า โยมก็ไม่รู้จะอธิบายให้เขาฟังอย่างไร

ตอบ ความหมายที่แท้จริงของสังฆทาน หมายถึงถวายให้องค์กรไม่ได้ถวายให้กับบุคคล เช่นวัดอย่างนี้ เวลาญาติโยมสร้างศาลาหลังนี้ก็ถวายเป็นสังฆทาน ไม่ได้ถวายให้เจ้าอาวาสไม่ได้ถวายให้พระรูปหนึ่งรูปใดเป็นเจ้าของ แต่เป็นของวัดเป็นกรรมสิทธิ์ของส่วนรวม นี่คือความหมายของสังฆทานแต่คนไม่เข้าใจความหมาย คิดว่าถวายองค์ไหนก็ได้ ไม่จำเพาะเจาะจงองค์ อย่างนี้ไม่ใช่ ถึงแม้จะเป็นกระแป๋งสังฆทาน แล้วทางวัดจัดพระรูปใดรูปหนึ่งให้มารับ ก็ยังไม่ใช่สังฆทานอยู่ดีถ้าพระรูปนั้นเอาไปเป็นสมบัติของตนเอง เป็นเหมือนกับการจับฉลากมากกว่า เป็นการสุ่มเอา เอาพระองค์ไหนก็ได้มาสักองค์หนึ่งก็แล้วกัน ยังเป็นทานเพื่อบุคคลอยู่

ท่านแยกทานไว้เป็น ๒ ชนิดด้วยกันคือ ๑. **ปาฏิบุคลิกทาน** ทานที่ให้กับบุคคล เป็นสมบัติของบุคคลนั้น ๒. ทานที่ให้กับองค์กร เป็นสมบัติของส่วนรวม เรียกว่า **สังฆทาน** ความเป็นมามีอยู่ในสมัยที่พระพุทธเจ้าทรงไปโปรดพระราชบิดาเป็นครั้งแรก หลังจากที่ได้ตรัสรู้แล้วได้รับนิมนต์ให้ไปโปรดในวัง พระนางมหาปชาบดีมีความปรารถนาที่จะถวายผ้าจีวรให้พระพุทธเจ้าไว้ครอง อุตสาห์ตัดเย็บด้วยพระองค์เอง แล้ว

ก็นำไปถวายให้พระพุทธเจ้า แต่พระพุทธเจ้าทรงปฏิเสธ ทรงตรัสให้ถวายเป็นสังฆทาน ถวายกี่ครั้งก็ทรงปฏิเสธทุกครั้งไป ทรงเห็นว่าผ้าหายาก จึงวางแบบฉบับไม่ให้ถวายเจาะจงกับพระที่รักที่ชอบ เพราะมีพระหลายรูปที่มีผ้าไม่พอใช้ ให้ถวายเป็นของสงฆ์ เป็นของส่วนรวม แล้วให้สงฆ์พิจารณากันเองว่าควรจะให้พระรูปไหนดี เช่นเวลาถวายผ้ากฐิน เราจะกล่าวถวายให้หลวงตาโดยตรงไม่ได้ ต้องให้พระ ๔ รูปทำการอุปโลกน์ เหมือนกับในรัฐสภา ที่ต้องมีผู้ตั้งญัตติ มีผู้รับรองญัตติ มีผู้ลงคะแนนเสียง เพื่อให้มีมติเป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง นี่ก็แบบเดียวกัน เพียงแต่ของสงฆ์ไม่ใช้วิธีนับคะแนน แต่ใช้วิธียกมือขึ้นถ้าไม่เห็นด้วย ถ้านิ่งเฉยก็เห็นด้วย เมื่อสงฆ์ทำอุปโลกน์เสร็จแล้ว ก็เอาผ้าไปตัดเย็บซักย้อมตากให้แห้ง แล้วนำไปถวายให้กับพระรูปที่ได้รับฉันทานุมัติตามมติของสงฆ์ ไม่ตามมติของญาติโยมผู้ถวาย เพราะสงฆ์จะรู้ดีว่าใครควรจะได้รับ ให้สงฆ์ตัดสิน เหมือนกับคณะของโยม จะให้เราชี้ว่าคนไหนควรจะรับของชิ้นนี้ เราก็ไม่รู้ ให้ญาติโยมตกลงกันเองดีกว่า ว่าใครสมควร การให้เป็นสังฆทานก็ดี ช่วยกระจายปัจจัย ๔ ที่ญาติโยมถวายให้ทั่วถึงพระทุกรูป เพราะพระบางรูปอาจจะไม่ค่อยมีใครศรัทธาก็ได้ เป็นพระดีปฏิบัติดีแต่เงียบเฉย ไม่ค่อยปฏิสันถารกับใคร ญาติโยมเลยไม่ชอบ เพราะไม่ยิ้มแย้ม ไม่ทักทาย ไม่เอาอกเอาใจ จึงไม่มีใครถวายข้าวของเลย พระพุทธเจ้าจึงทรงเห็นว่าควรถวายให้เป็นส่วนกลาง ที่วัดป่าบ้านตาดของทุกอย่างที่ถวาย

หลวงตาเป็นผู้รับแทนสงฆ์ เวลาพระต้องการใช้ก็เอามาใช้ได้เลย โดยถือว่าของทุกอย่างที่ได้มาเป็นสมบัติของวัด ที่พระที่อยู่ในวัดทุกรูปเอาไปใช้ได้ ต้องการสบู่ต้องการยาสีฟันก็หยิบไปใช้ได้เลย ไม่ต้องขอใคร

ถาม เวลารับไม่จำเป็นต้องมีพระ ๔ รูปใช่ไหมครับ มีตัวแทนก็ได้

ตอบ พิธีกรรมที่ถูกกำหนดขึ้นมา โดยอ้างตามพระวินัยที่กำหนดไว้ว่า จะให้ครบองค์สงฆ์ต้องมีพระ ๔ รูปขึ้นไป เช่นสำนักนี้มีพระอยู่ ๓ รูป จะถวายสังฆทานก็ถวายไม่ได้ ถ้าจะทำตามรูปแบบ ทำไม่ได้ แต่ถ้าทำในเชิงปฏิบัติก็ทำได้ ถวายให้เป็นส่วนกลางโดยไม่กล่าวคำถวาย เพราะเชื่อว่าผู้รับจะเอาไปแจกจ่ายให้กับพระรูปอื่น

ถาม เพื่อนที่ทำงานผม เขาชอบทำสังฆทาน แต่นิมนต์พระมาแค่ ๒ รูป ก็เลยดูแปลกๆ

ตอบ ๒ หรือ ๔ ก็เหมือนกัน ไม่เป็นสังฆทานอยู่ดี เพราะเป็นของพระที่รับไป ไม่ได้เอาไปแจกจ่ายให้กับพระรูปอื่น จะเป็นสังฆทานต้องเป็นของวัด ของส่วนรวม พระที่อยู่ในวัดต้องมีสิทธิ์ใช้ได้ จึงจะเป็นสังฆทาน แต่ทางพระป่าไม่ได้พิถีพิถันกับเรื่องพิธีกรรมเท่าไหร่ แต่ปฏิบัติกันเลย ของทุกอย่างที่หัวหน้าสงฆ์รับมาจะไม่ถือว่าเป็นของๆตนเลย เป็นของส่วนรวม ท่านเป็นผู้ใหญ่ เป็นเหมือนพ่อแม่ เป็นหัวหน้าครอบครัว จะรู้ดีว่าควรเอาไปทำอะไรอย่างไรมากน้อย

เพียงไร ผู้ที่ไปอยู่ศึกษากับท่านก็มีฉันทานุมัติ มอบอำนาจให้กับท่านโดยปริยาย เพราะไปตัดไปละ ไม่ได้ไปเพื่อสมบัติข้าวของเงินทอง ไปเพื่อธรรม แต่ที่ต้องทำตามพิธีเพราะเป็นเรื่องของกฎระเบียบขององค์กร ต้องมีกฎกติกา เพื่อป้องกันไม่ให้คนไม่ดีมาสร้างความเสียหาย เช่นได้หัวหน้าที่เห็นแก่ตัว ได้อะไรมาก็ถือเป็นของตนหมด

ถาม วิธีปฏิบัติสำคัญมากกว่าพิธีกรรม

ตอบ เหมือนเอาเนื้อทอดใส่จาน ไม่ต้องใส่ผักชี ไม่ต้องใส่แตงกวา เอาแต่เนื้อล้วนๆนี่แหละ

ถาม ถ้าถวายให้พระรูปใดรูปหนึ่งโดยไม่เจาะจง ก็ไม่เป็นสังฆทาน

ตอบ เป็นปาฏิบุคลิกทาน ไม่ใช่สังฆทาน เพราะไม่ได้สนับสนุนทำนุบำรุงส่วนรวม เป็นการทำนุบำรุงบุคคล ทางวัดในเมืองส่วนใหญ่จะอยู่แบบตัวใครตัวมัน ใครได้อะไรมาก็เป็นของคนนั้นไป ไม่เหมือนธรรมเนียมของวัดป่า เป็นกองกลางหมด เงินเข้ามาเท่าไหร่ก็เป็นของกองกลางหมด มีความจำเป็นก็ไปกราบเรียนกับหัวหน้าสงฆ์ แล้วท่านจะพิจารณาให้ตามความจำเป็น

ถาม ถ้าท่านอาจารย์ยังอยู่ที่วัดป่าบ้านตาด แล้วลูกถวายปัจจัยเฉพาะท่าน ท่านต้องเอาไปใส่กองกลางไหม

ตอบ ขึ้นอยู่กับผู้รับ ถ้าไม่อยากยุ่งกับเรื่องเงินทอง ก็ร่วมทำบุญกับหลวงตาไป ถ้ามีความจำเป็นจะเก็บไว้ก็ได้ แต่ถ้าเป็นของที่มาในลักษณะทั่วๆไป ก็เข้ากองกลางไป แต่ถ้าญาติโยม

พี่น้องเป็นห่วงพระของตน นานๆมาเยี่ยมที ก็อยากจะถวายให้เป็นของส่วนตน เช่นพระชาวต่างประเทศ เวลาบิดามารดามาเยี่ยม ก็ถวายให้กับพระโดยตรง ก็ไม่เสียหายอะไร แต่ไม่เป็นสังฆทาน เป็นการดูแลบุคคล แต่ถ้าต้องการให้ศาสนาพุทธเจริญไปเรื่อยๆ ก็ต้องดูแลส่วนรวมไว้ก่อน เพราะเวลาจะบวชพระต้องมีพระ ๑๐ รูปขึ้นไป ถ้าอยู่ในที่กันดารหาพระได้ยาก ก็อนุโลมให้มีพระ ๕ รูป มีพระรูปเดียวบวชไม่ได้ การจะสืบทอดพระศาสนาให้อยู่ต่อไป จึงต้องมีพระอย่างน้อย ๕ รูปขึ้นไป เหมือนกับการสืบสกุล ต้องมีลูกหลานแล้วก็ต้องเลี้ยงดูลูกหลานให้ดี ไม่ปล่อยปละละเลย ยิ่งมีมากเท่าไหร่ก็ยิ่งดี วงศ์สกุลจะได้

ถาม การใส่บาตรทุกวัน แต่พระไม่ซ้ำกัน เปลี่ยนไปเรื่อยๆทุกวันใช่การถวายสังฆทานไหม

ตอบ ถ้าเป็นวัดป่าก็ใช่ เพราะท่านจะเอาไปแบ่งกัน บิณฑบาตได้อะไรมาก็จะไม่เก็บเอาไว้เลย จะเอามารวมกันแล้วให้พระหัวหน้าพิจารณาก่อน อย่างนี้เป็นสังฆทาน แต่ถ้าเป็นบาตรใครบาตรมัน ก็ไม่ใช่สังฆทาน ทางวัดป่าถือมากเรื่องบิณฑบาต ไม่ให้เก็บอะไรไว้เลย ให้เอามารวมกันหมด เพราะสมัยก่อนพระป่ายากจนมาก เวลาบิณฑบาตจะไม่ค่อยได้อาหารเท่าไหร่ ถ้าต่างคนต่างเก็บไว้ในบาตร ก็จะขาดความรักสามัคคีกัน ต่างคนต่างเอาตัวรอด ไม่มีความเสียสละ

ถาม ถ้าในกรณีที่เราใส่บาตรไปแล้ว พระองค์นั้นท่านเอามาแบ่ง ก็ถือเป็นสังฆทาน ถ้าไม่เอามาแบ่งก็ไม่ใช่ แต่ถ้าเราตั้งจิตอธิษฐานว่าเราถวายแบบสังฆทานจะได้ไหมคะ

ตอบ มันไม่เกี่ยวกับเรา เราได้บุญเท่ากัน ถ้าเป็นสังฆทานก็จะทำให้ศาสนามีอายุยืนยาวนานขึ้น พระสงฆ์มีความสามัคคี มีความรักปรองดอง มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ไม่เอาตัวใครตัวมัน สังฆทานทำให้สงฆ์อยู่ด้วยความปรองดอง มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว มีงานก็ช่วยกันทำ มีอะไรก็แบ่งกัน เคารพในอาวุโสภันเต ไม่ก้าวก่าย ไม่ข้ามหน้าข้ามตาผู้หลักผู้ใหญ่ ท่านบวชก่อนเราก็ให้ท่านพิจารณาก่อน ถึงแม้จะไม่มีอะไรเหลือให้เรากิน แต่เราจะได้บุญมาก

ถาม สมมุติว่าเราตั้งเจตนาขอถวายพระภิกษุหมู่ใหญ่ คือน้อมจิตเลย ถือว่าสำเร็จเป็นสังฆทานไหมคะ คือมีเจตนาถวายแบบน้อมจิต แต่หาพระไม่ได้ แต่น้อมจิตถวายให้สงฆ์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

ตอบ ถ้าต้องการถวายสังฆทาน ก็ไปถวายวัดที่เป็นสังฆทานจริงๆ

ถาม แต่ไม่มีโอกาสที่จะไป

ตอบ ก็เก็บเงินไว้ก่อน รวบรวมไว้ พอมีโอกาสก็ไปถวายวัดที่เป็นสังฆทานจริงๆ ทุกอย่างเข้ากองกลางหมด อย่างวัดของหลวงปู่ชาได้ยินว่าทุกอย่างเข้ากองกลางหมด เราก็เก็บรวบรวมไว้ แล้วก็ส่งไปก็ได้ ถ้ายังติดในการทำสังฆทานอยู่

ผู้ให้ได้บุญเท่ากัน สำคัญอยู่ตรงที่จิตของผู้ให้มากกว่า ว่ามีความบริสุทธิ์มากน้อยเพียงไร ถ้าให้แล้วยังต้องการอะไรหรือไม่ ถ้ายังต้องการอยู่ ก็เป็นเงื่อนไข แต่ถ้าให้โดยไม่ต้องการอะไรตอบแทนเลย จะได้บุญมากกว่า แต่สังฆทานเป็นเรื่องของการอุปถัมภ์องค์กร ของศาสนา ช่วยทำให้ศาสนามีอายุยืนยาวขึ้น ไม่เกี่ยวกับผู้ให้

ถาม ถ้าทำไปแล้วยังไปกังวลว่า พระจะเอาเข้ากองกลางหรือไม่ ก็ยังไม่ได้ละความละโมบของเรา

ตอบ ยังอยากจะได้บุญมากๆ ความจริงแล้วมันไม่ได้มากกว่ากันหรอก จะถวายให้พระองค์เดียวหรือถวายให้เป็นส่วนกลาง ถ้าไปเจอพระรูปเดียว เป็นพระที่ดีเป็นพระอริยะ ได้บุญเหมือนกัน เป็นการสนับสนุนให้ท่านได้ทำประโยชน์ แต่บุญคือความสุขใจที่ได้จะเท่ากัน ถึงแม้จะให้กับสุนัข ก็ได้บุญคือความสุขใจเท่ากัน ถ้าเป็นของชิ้นเดียวกัน จะให้กับพระก็ดีให้กับสุนัขก็ดี ถ้าให้ด้วยความเมตตากรุณา ด้วยความบริสุทธิ์ใจ มีความปรารถนาที่จะสงเคราะห์ช่วยเหลือ บุญในใจคือความสุขใจก็เท่ากัน

ถาม ถ้าผู้รับเป็นอริยสงฆ์

ตอบ จะเป็นพระอริยสงฆ์หรือเป็นสุนัข ก็เหมือนกันในใจของเราคือเป็นความสุขใจ

ถาม แต่ที่สำคัญคือมันทำใจยาก ว่าสุนัขจะเสมอพระสงฆ์

ตอบ ไม่ได้ว่าสุนัขเสมอพระสงฆ์ แต่ว่า **บุญคือความสุขใจมันเท่ากัน**พวกเราไม่เข้าใจกัน เรื่องการถวายทานกับพระอริยสงฆ์มีประโยชน์เพิ่มขึ้นตรงที่ท่านจะสอนธรรมะให้กับเรา เป็นประโยชน์อีกกระทงหนึ่ง ถ้าให้สุนัข อย่างมากมันก็เห่าให้เราเฝ้าบ้านให้เรา แต่ใจที่ชนะความตระหนี่ ชนะความโลภ **ใจที่เกิดความเมตตาสงสาร เกิดจากการที่เราได้ช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อน ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือเป็นสัตว์ก็เหมือนกัน** มีความสุขใจเหมือนกัน คนบางคนถึงเลี้ยงหมาได้ ไม่จำเป็นต้องเลี้ยงคน การเลือกบุคคลเราเล็งไปที่การทำประโยชน์ของบุคคลนั้น ถ้าสนับสนุนโจร ก็จะไปฆ่าผู้อื่นต่อ ถ้าสนับสนุนพระพุทธเจ้าก็จะทำให้ท่านมีกำลังเผยแผ่ธรรม ถ้าสนับสนุนสงฆ์ก็จะทำให้ศาสนาอยู่ได้ยาวนาน ทำให้ผู้มีศรัทธามีกำลังใจบวช เพราะเมื่อบวชแล้วไม่อดอยากขาดแคลน มีอาหารกินทั่วถึงกัน ไม่ว่าจะพึ่งบวชวันนี้หรือบวชมา ๑๐ ปีแล้ว ก็แบ่งอาหารเท่าๆกัน ทำให้องค์กรคือศาสนาอยู่ต่อไปได้ แต่ถ้าเลือกเฉพาะถวายแต่องค์หัวหน้า พระบวชใหม่ไม่สนใจ พอบวชได้ ๓ วัน ไม่มีอะไรกิน ก็จะสึกไป ทำให้ไม่มีใครอยากจะบวช

ถาม ไม่ หนูกำลังจะเปรียบเทียบที่ท่านอาจารย์บอกว่า ให้ทานกับคนกับให้ทานกับสุนัขมันเท่ากัน หนูรับไม่ได้

ตอบ **มันเท่ากันในความเมตตากรุณา** แต่ผลประโยชน์ที่จะได้จากสุนัขกับพระอริยะมันต่างกัน เหมือนกันในความเมตตา

กรุณาที่ออกจากจิตใจเรา เราเมตตาสุนัข เราเมตตาพระอริยะ ก็เป็นความเมตตา เป็นความสุขใจเหมือนกัน

ถาม หมายความว่าเราต้องยกระดับจิต ทำให้เสมอกันตรงนั้นใช่ไหม

ตอบ ไม่เห็นต้องยกระดับจิตตรงไหนเลย

ถาม ปุถุชนทั่วไปมีความรู้สึกว่า ให้กับพระอริยะจะดีกว่าให้กับสัตว์

ตอบ สุนัขหิวข้าว คนหิวข้าว ก็หิวเหมือนกัน สุนัขได้กินข้าว คนได้กินข้าว ก็อิ่มเหมือนกัน ไม่เห็นต้องยกระดับตรงไหนเลย

ให้ดูด้วยเหตุผล แต่ประโยชน์ที่สุนัขกับคนทำจะต่างกัน สุนัขทำได้แค่เห่า แต่คนสอนให้เกิดความกระจ่างแจ้ง ให้เกิดปัญญาขึ้นมาได้ นี่เป็นความต่างระหว่างสุนัขกับคน ประโยชน์ที่สุนัขจะทำให้กับเราก็คือเฝ้าบ้านเห่าไล่ขโมย

แต่พระอริยบุคคลสอนให้เราเป็นพระอริยบุคคล เช่น เป็นพระโสดาบันขึ้นมาได้

ถาม ถ้าตามที่ธรรมชาติจัดสรรให้ เราควรจะได้บุญจากใครมากกว่ากัน

ตอบ มันมี ๒ ส่วน บุญที่เกิดจากความเมตตากรุณานี้เท่ากัน เมตตาสัตว์เมตตาคนนี้เท่ากัน แต่บุญที่เกิดจากปัญญาต้องได้จากพระอริยะมากกว่าจากสุนัข เพราะสุนัขไม่มีปัญญาความรู้ที่จะสอนเราได้ แต่พระอริยะมีปัญญาความรู้ที่จะสอนเราได้ ปัญญาเป็นบุญอีกระดับหนึ่ง แต่เราไม่เข้าใจ คิดว่าบุญคือการให้ทานอย่างเดียว แต่ไม่คิดถึงบุญที่เหนือกว่าการให้ทาน

คือปัญญา เพราะบุญเกิดจาก**ทาน ศีล ภาวนา** เกิดจาก **ศีล สมาธิ ปัญญา** ถ้าถามว่าทำอะไรจะได้บุญสูงสุด ก็**ฟังธรรมให้เกิดปัญญา**นี่แหละ จะได้บุญมากที่สุด ถึงให้ทำบุญกับพระพุทธเจ้า เพราะพระพุทธเจ้าเป็นมหาเศรษฐีปัญญา ทำบุญกับพระพุทธเจ้าปุ๊บ ท่านให้ปัญญาเราปั๊บ ท่านพูดเพียงคำเดียวก็บรรลุแล้ว กับองคุลิมาลทรงตรัสเพียงประโยคเดียวว่า **เราหยุดแล้ว เธอต่างหากที่ยังไม่หยุด** ก็บรรลุธรรมแล้ว แต่ถ้าไปเจอพระอรหันต์ ท่านอาจจะไม่สามารถแสดงธรรมอย่างที่พระพุทธเจ้าแสดงได้ ก็อาจจะยังไม่หยุดฆ่าคน พระอรหันต์องค์นั้นอาจจะถูกฆ่าตายไปก็ได้ ต่างกันตรงนี้ ต้องแยกแยะ ไม่ใช่ว่าทำกับสุนัขกับทำกับพระอริยะจะได้บุญเท่ากันหมด ไม่ใช่ **ส่วนที่เท่ากันก็คือบุญที่เกิดจากความเมตตากรุณาที่เกิดขึ้นในใจเรา แต่บุญเช่นปัญญาที่ผู้รับจะให้เรานั้นมันต่างกัน**

ถาม ท่านอาจารย์เมตตาพูดถึงเรื่องของการทำบุญ ที่ว่าผลบุญมี ๒ ส่วน ส่วนหนึ่งท่านบอกว่าคนที่ได้รับจะได้ฟังธรรมในระดับและประสิทธิภาพที่ไม่เท่ากัน อีกส่วนก็คือความเมตตาที่เรามีให้กับใครก็แล้วแต่ นี่จะเสมอกัน แต่ผมมีความรู้สึกว่าเวลาทำบุญกับหลวงตานี่ หรือทำกับท่านอาจารย์นี่ ความปลื้มปีติยินดีในใจมันเกิด ความเย็นฉ่ำในใจมันมี ซึ่งตรงนี้มันแตกต่างกันกับทำกับคนอื่น ตรงนี้มันรู้สึกได้ว่ามันแตกต่างกัน ความปลื้มปีติยินดี

ตอบ อยู่ที่อุปาทานของเรา ถ้าไปทำกับพระอริยะที่เราไม่รู้ว่าท่านเป็น เราก็อาจจะไม่มีความปลื้มปิติก็ได้

ถาม อันนั้นเกิดจากศรัทธาใช่ไหมครับ

ตอบ ศรัทธานั้นแหละเป็นอุปาทาน

ถาม เป็นตัวมานะ

ตอบ จะว่าเป็นก็ได้ แต่เป็นธรรมนะ เช่นเชื่อว่าเป็นพระพุทธเจ้าใจก็จะน้อมไป ก็จะมีความสุข เกิดจากความปรุงแต่งของใจ แต่ถ้าไปเจอกับพระปัจเจกพุทธเจ้าเราก็จะไม่รู้ ก็อาจจะไม่มีความรู้สึกอะไร

ถาม ถ้าจิตเรายังเลือกที่รักมักที่ชัง เลือกที่จะให้แต่พระอริยสงฆ์เพราะเราหวังบุญมาก อย่างนี้ถือว่าเป็นมลทินกับใจเราใช่ไหมครับ

ตอบ ไม่แน่เสมอไป ถ้าเลือกด้วยปัญญา ก็ไม่เสียหายอะไร ถ้าเลือกพระอริยสงฆ์เพราะอยากจะฟังธรรมะจากท่าน ก็ไม่ได้เป็นการเลือกที่รักมักที่ชัง เพราะคงจะไม่ได้ธรรมะจากสุนัข แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าสุนัขกับพระอริยสงฆ์ก็ต้องการอาหารเหมือนกัน เราก็ให้ทั้งคู่เลย พระอริยะก็ถวาย สุนัขที่มากับท่านก็ให้ ดังบทเมตตาที่ว่า **สัพเพสัตตา** สัตว์ทั้งหลายทั้งปวง ที่เราสวดกันทุกวัน ท่านสอนไม่ให้เลือกที่รักมักที่ชังในการให้ความเมตตากรุณา เพราะความจำเป็นมีเท่ากันหมดเรื่องปัจจัย ๔ มีความจำเป็นเหมือนกันหมด ไม่ว่าสัตว์ไม่ว่า

มนุษย์ เรื่องความรักความเมตตาสงสาร ทุกคนต้องการด้วยกันทั้งนั้น ไม่ควรเลือก เช่นให้ความเมตตากับพระอริยะ ส่วนสุนัขช่างหัวมัน อย่างนี้ก็ไม่ถูก แต่ที่เราเลือกทำบุญกับพระอริยะ ถ้ามีโอกาสเลือกได้ เพราะเราจะได้ยินได้ฟังธรรมะจากท่าน ถ้าให้ทานสุนัข ให้ข้าวมันกิน เราก็ยังจะไม่สามารถขจัดความสงสัยที่มีอยู่ในใจเราได้

ถาม ลูกก็ยังไม่เข้าใจคำที่กล่าวว่า ถวายทานแก่พระอรหันต์ ๑๐๐ ครั้ง ก็สู้ถวายแก่พระปัจเจกพุทธเจ้าครั้งหนึ่งไม่ได้ ที่ถวายทานแก่พระปัจเจกพุทธเจ้า ๑๐๐ ครั้ง ก็สู้ถวายแก่พระพุทธเจ้าครั้งหนึ่งไม่ได้

ตอบ ความสามารถของท่านแตกต่างกัน พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือนจบปริญญาเอก พระปัจเจกจบปริญญาโท พระอรหันต์จบปริญญาตรี ถ้าเรียนกับพระอรหันต์ ก็ได้ความรู้ระดับปริญญาตรี ถ้าเรียนกับพระปัจเจกก็ได้ระดับปริญญาโท ถ้าเรียนกับพระพุทธเจ้าก็ได้ระดับปริญญาเอก ประโยชน์ที่พระพุทธเจ้าทำกับพระอรหันต์ทำก็แตกต่างกันมาก

ถาม หมายถึงอานิสงส์ที่ได้รับจะต่างกัน ตัวบุญนะค่ะ

ตอบ หมายถึงประโยชน์ที่ท่านจะทำให้กับโลกและกับตัวเรา พระพุทธเจ้ามีความสามารถสอนให้บรรลุธรรมได้เก่งกว่า พระอรหันต์ได้ความรู้จากพระพุทธเจ้า ทำให้หลุดพ้นง่ายกว่าฟังเทศน์จากพระอรหันต์

ถาม อย่างนี้เราเหวี่ยงเมล็ดข้าวลงไปที่พื้นคอนกรีต กับเหวี่ยงลงไปที่ลุ่ม ผลมันก็เท่ากันซิ

ตอบ ไม่เท่า พระพุทธเจ้าทรงมีความสามารถแก้กิเลส แก้ความทุกข์ของเรา มากกว่าพระอรหันต์

ถาม อานิสงส์ผลบุญของการทำบุญกับพระปัจเจกพุทธเจ้าและพระพุทธเจ้านี้ จะได้ผลทันตาใช่ไหมคะ จะทำให้ร่ำรวยมีโภคทรัพย์ในภพชาติต่อไป

ตอบ อานิสงส์ทางด้านโภคทรัพย์ จะหมายถึงภพหน้าชาติหน้ามากกว่า ส่วนในภพนี้ชาตินี้อานิสงส์ที่จะได้คือปัญญา ได้ฟังธรรม ได้หลุดพ้น ซึ่งมีค่ายิ่งกว่าเงินกองเท่าภูเขา พวกเรายังไม่หลุดพ้นกัน การได้ปัญญาจึงเป็นบุญที่ดีที่สุด ถ้าถามว่าทำบุญชนิดไหนได้บุญมากที่สุด ก็คือทำบุญให้เกิดปัญญา ก็ต้องไปหาแหล่งของปัญญา แหล่งที่มีปัญญามากที่สุด ดีที่สุด วิเศษที่สุด ก็คือพระพุทธเจ้า รองลงมาก็คือพระปัจเจก รองลงมาก็คือพระอรหันต์ รองลงมาก็คือพระอนาคามี พระสกิทาคามี ลงมาเรื่อยๆ จนถึงพระปุถุชนธรรมดาผู้ทรงศีลทรงธรรม ท่านก็มีปัญญาในระดับของท่าน ระหว่างพระผู้ทรงศีลกับพระไม่ทรงศีลก็ต่างกัน พระผู้ทรงศีลทรงธรรมยังรู้ ยังเข้าใจคำสอนของพระพุทธเจ้า ก็จะไม่พาให้เราหลง ถ้าพระที่ไม่รู้เลย เดี๋ยวก็หลอกให้เราไปอาบน้ำมนต์ ไปสักยันต์ตรงนั้นตรงนี้ ถ้าทำบุญกับคนโง่เขาก็พาให้เราโง่ตาม ถ้าทำบุญกับคนฉลาดเขาก็พาให้ฉลาดตาม ทำบุญกับหลวงตามีไหมที่ท่านสอนให้เจิม ให้เอาวัตถุมงคลต่างๆ

มาห้อยคอ ไปเอาน้ำมนต์จากที่นั่นที่นี่ ไม่มีหรอก ท่านสอนแต่ทาน ศีลภาวนา สอนให้เกิดปัญญา แต่เราฟังแล้วยังไม่เข้าใจ ก็เลยคิดว่าทำบุญแล้วเมื่อไหร่จะรวยสักที ไอ้นั่นมันเป็นผลพลอยได้ ผลที่ได้ในปัจจุบันคือ จิตใจได้รับการชำระ เวลาให้ทานก็ได้ชำระความตระหนี่ ความเห็นแก่ตัว ความหวงแหน ความเสียดาย ความโลภ

ถาม ทำบุญกับพระอริยะแล้วจะถึง เพราะท่านเป็นเหมือนบุรุษไปรษณีย์ ท่านต้องเป็นบุรุษไปรษณีย์ที่มีกำลังเวลาที่อุทิศผลทานผลบุญ

ตอบ เคยได้ยินว่าพระที่เราทำบุญด้วย ต้องมีศีลบริสุทธิ์

ถาม หลายครั้งที่ทำกับหลวงตาแล้ว คนตายมักจะมาเข้าฝันว่าได้รับเสมอ

ตอบ ก็ดี ถ้าเป็นอย่างนั้นเวลาจะทำบุญอุทิศ ก็ให้ทำกับพระที่เรามีความมั่นใจว่ามีศีลบริสุทธิ์ ถ้าเป็นบุรุษไปรษณีย์ที่ศีลไม่บริสุทธิ์ ก็อาจจะกั๊กไว้บ้างก็ได้ แต่ไม่ใช่ประเด็นสำคัญ เพราะบุญที่อุทิศนี้ก็น้อยมาก ทำ ๑๐๐ อุทิศได้เพียงเสี้ยวเดียว ไม่ได้ไปทั้ง ๑๐๐ ไปแค่ ๑ ที่เหลือเป็นของคนทำ เป็นเหมือนค่ารถค่าอาหาร เพื่อจะได้มีกำลังเดินทางไปภพต่อไป เป็นบุญเชื่อมต่อระหว่างภพ ก็มีประโยชน์ทำให้ได้ไปเกิด

ถาม แล้วต้องทำบ่อยๆ

ตอบ อยู่ที่เขามาขอหรือเปล่า ทำบ่อยขนาดไหน ถ้าไม่ขอ เขาก็ไม่รับ

ถาม หรือบางทีเขาก็รับไม่ได้ใช่ไหมคะ

ตอบ บางทีไม่อยู่ในฐานะที่จะรับได้ ก็ไม่รับ อยู่ในนรกก็รับไม่ได้ ถ้าเป็นเดียรัจฉานก็หากินเองได้ เพราะได้เกิดแล้ว มีแต่เป็นเปรตเท่านั้นที่ต้องอาศัยบุญอุทิศ เพื่อจะส่งให้ไปเกิด ถ้ามาเข้าฝันก็แสดงว่าต้องการ ทำไปแล้วก็ถือว่าสำเร็จประโยชน์ ถ้าไม่พอเขาก็จะกลับมาเข้าฝันอีก

ถาม ที่ว่า ๗ วันแรกให้ทำบุญให้ผู้ตายเยอะๆ

ตอบ เป็นความเชื่อ ถ้ามีบุญพร้อมแล้ว เวลาตายปุ๊บก็ไปสวรรค์เลย ไปอยู่ในครรภ์ของมนุษย์เลย ถ้าไปใช้กรรม ก็ไปตกนรกเลย ไปอยู่ในครรภ์ของสัตว์เลย ถ้ายังมีความผูกพันอยู่ เช่น พระที่ติดจีวร พระพุทธเจ้าทรงห้ามพระไม่ให้ไปแตะจีวรของท่าน ท่านยังไม่ปล่อย กลับมาเกิดเป็นตัวเลนเกาะอยู่ที่ผ้าจีวร พอตัวเลนตายไปแล้วท่านก็ว่าเขาไปแล้ว ทีนี้ใครจะเอาจีวรไปใช้ก็ได้ เป็นอุปาทานความผูกพัน รักจีวรมาก อย่างพี่น้อง ๒ คนที่หลวงปู่มั่นพบเห็นในสมาธิ วนเวียนอยู่ใกล้กับเจดีย์ที่ท่านนั่งสมาธิอยู่ ท่านก็ถามว่ามาทำอะไร เขาก็บอกว่าตอนที่มีชีวิตอยู่ได้ร่วมบริจาคสร้างเจดีย์ แต่ตายไปก่อนที่เจดีย์จะสร้างเสร็จ ก็ยังมีความผูกพัน ก็เลยวนเวียนอยู่แถวนั้น ท่านก็สอนว่าการทำบุญทำเพื่อปล่อยวาง

ไม่ได้ทำเพื่อยึดติด ทำได้เท่าไหร่ก็ทำไป จะเสร็จหรือไม่ก็ไม่ใช่เรื่องของเรา ถ้าไม่เช่นนั้นจะไม่ได้เสวยบุญที่ได้ทำไว้ จะไม่ได้ไปเกิดเพราะความผูกพันความห่วงใย ทำให้ต้องเป็นสัมภเวสีวนเวียนอยู่อย่างนี้ พอเข้าใจเขาก็อนุโมทนา ปล่อยวางความห่วงความกังวล ถือว่าหมดหน้าที่ของเขาแล้ว ห่วงก็ไม่ได้ไปทำอะไรให้ดีขึ้น ทำอะไรไม่ได้อยู่ดี เขาได้ปัญญา ได้บุญอีกขั้นหนึ่ง ทำให้ปล่อยวางได้ ได้ไปเสวยบุญที่ได้ทำไว้

ถาม ใกล้เทศกาลเช็งเม้งแล้ว ญาติที่เราทำบุญไปให้เขาจะได้รับไหมคะ

ตอบ ไม่ได้รับหรอก เพราะของก็ไม่ได้บริจาคให้ใคร เอาไปวางไว้เฉยๆ แล้วก็ เอามากินเอง ไม่ได้เป็นทาน เป็นบุญเลย

ถาม แล้วเผาบ้านกระดาษ

ตอบ เป็นกระดาษเท่านั้นเอง ไม่มีอะไร

ถาม เป็นความเชื่อ

ตอบ ทำกันโดยไม่มีเหตุไม่มีผล

ถาม รวมทั้งตรุษจีนสารทจีนด้วย

ตอบ การไหว้บรรพบุรุษเป็นการแสดงความกตัญญูความเคารพ แต่ควรไหว้ควรดูแลท่านตอนที่มีชีวิตอยู่ ตายไปแล้วไม่ต้องไปไหว้ไปแสดงความกตัญญูแล้ว เพราะไม่ได้อะไร ถ้าท่านต้องการบุญอุทิศเราก็ทำบุญอุทิศไป ถ้าอยากจะแสดงความกตัญญูแสดงสัมมาคารวะ ก็กราบพ่อกราบแม่ทุกวันตอนที่

ท่านยังมีชีวิตอยู่ เลี้ยงดูท่านทุกวัน จึงจะเป็นการแสดงความกตัญญูกตเวที ได้บุญด้วย นี่เป็นการแสดงละคร ไปซื้อข้าวซื้อของมา ซื้อสิ่งที่ชอบกินด้วย ชอบกินเหล้าก็ซื้อเหล้าอย่างดีมาไหว้

ถาม เป็นอุบายให้ลูกหลานมาเจอกัน

ตอบ ใช่ ก็เท่านั้นเอง แต่ไม่ได้เป็นบุญเป็นกุศล อาจจะมาทะเลาะกัน ศาสนาพุทธของเราดีที่สุด มีเหตุมีผล สามารถพิสูจน์เห็นได้ในชาตินี้ ปฏิบัติแล้วจะเห็นเอง นรกสวรรค์ เห็นจิต เห็นการเวียนว่ายตายเกิด อยู่ที่ตัวจิตตัวเดียว พวกเรามองไม่เห็นตัวจิต เห็นแต่ตัวกาย ก็เลยไม่รู้จักตัวที่เวียนว่ายตายเกิด ตัวที่ตกนรกขึ้นสวรรค์ วันไหนที่เราทุกข์เศร้าโศกเสียใจวุ่นวายใจ วันนั้นก็ตกนรกแล้ว วันไหนสุขสบายใจวันนั้นก็ขึ้นสวรรค์แล้ว วันนี้นั่งหัวเราะกันก็อยู่บนสวรรค์กันแล้ว อานิสงส์ของการฟังธรรมทำให้จิตใจมีความผ่องใสมีความสงบสุข มีปัญญา ความฉลาด รู้ทัน

ถาม เวลาเราทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว อุทิศโดยใช้จิตกับการกรวดน้ำนี่ เขาได้รับเหมือนกันไหม

ตอบ เหมือนกัน ความจริงไม่ต้องใช้น้ำหรอก น้ำไม่ได้เป็นตัวบุญตัวบุญคือจิตของเรา การสอนคนที่ยังไม่เข้าใจเรื่องกระแสจิตก็เลยเอากระแสน้ำมาเป็นตัวแทนกระแสจิต น้ำก็ยังเป็นน้ำอยู่นั่นแหละ บุญไม่ได้อยู่ที่น้ำ แต่อยู่ที่จิต

ถาม อยากจะเรียนถามเกี่ยวกับเรื่องทานนะครับ เวลาที่เราทำทาน สังเกตดูมีอยู่ ๒ อย่าง อย่างหนึ่งเป็นโมหะ อีกอย่างเป็นกำลังของจิตใจ จริงๆเวลาเราทำทานเราต้องกำหนดจิตอย่างไร ทำอย่างไรจึงไม่เป็นโมหะ

ตอบ ทานเป็นการให้ เวลาให้ก็อย่าไปยึดติดกับสิ่งที่เราให้ ต้องไม่ถือว่าเป็นของๆเราแล้ว ต้องไม่หวังสิ่งตอบแทนจากผู้รับ ก่อนจะให้ก็พิจารณาด้วยเหตุผล เห็นเขาเดือดร้อนก็ให้เขาไปช่วยเหลือเขาไป ให้พ้นจากความทุกข์ความเดือดร้อน เราก็มีความสุขใจ มีความภูมิใจ นั่นเป็นผลที่เราได้รับ ไม่ว่าจะต้องการหรือไม่ก็ตาม แต่ไม่ควรหวังให้เขามาขอบคุณยกมือไหว้เรา ไม่ต้องการอะไรทั้งสิ้นจากผู้รับ อย่างนี้เป็นการให้ที่บริสุทธิ์ ที่ไม่มีโมหะความหลง แต่บางคนให้แล้วก็อยากให้ประกาศชื่อของตน ว่าได้ให้เท่านั้นเท่านี้ อย่างนี้มีโมหะเข้ามาเกี่ยวข้อง ยังอยากจะให้คนอื่นรู้ว่าได้ทำบุญทำทาน เป็นการปิดทองหน้าพระ ถ้าปิดทองหลังพระก็ไม่ต้องให้ใครรู้ ทำเพื่อประโยชน์ทางจิตใจ ให้มีความสุข ทำเพื่อชนะความตระหนี่ ความหวง ความโลภ ความเห็นแก่ตัว นี่คือเป้าหมายของการทำทานที่แท้จริง ทำเพื่อชำระจิตใจ ชำระสิ่งที่สร้างความทุกข์ให้กับใจ คนที่มีความตระหนี่ มีความโลภ มีความหลง จะมีแต่ความไม่สบายใจ แต่คนที่ไม่มี จะมีแต่ความสบายใจ เวลาเสียอะไรไปจะไม่เสียดายไม่เสียใจ คิดว่าเป็นการทำบุญทำทานไป ถ้าเคยให้อยู่เป็นประจำ พอมีขโมยขึ้นบ้าน ก็จะคิดว่าเป็นการทำบุญให้ทานไป เป็นการดี

เสียอีกที่เราไม่ต้องขนของไปให้เขา เขามารับถึงบ้านเลย เป็นการมองโลกในแง่ดี คิดว่าดีแล้วเราจะได้ของใหม่มาใช้ เมื่อเรามีเงินพอที่จะซื้อหามาใหม่ เราเป็นคนสมถะ ถ้าไม่จำเป็นจริงๆก็จะไม่ซื้อของใหม่ เพราะของเก่ายังใช้ได้อยู่ แต่ตอนนี้มีคนมาให้โอกาส มาขโมยเอาของเก่าไป เมื่อมีความจำเป็นต้องใช้ เราก็ได้ของใหม่มาใช้ ถ้ามองอย่างนี้ แทนที่จะเศร้าโศกเสียใจกลับมีความสุขใจ

ถาม เกี่ยวกับทาน ศีล ภาวนา จะเน้นแต่ศีลกับภาวนา แต่ทานอาจจะทำน้อยหน่อย อะไรอย่างนี้ล่ะคะ

ตอบ คือถ้าทานยังไม่ทำเต็มที่ ศีลก็จะไม่ได้เต็มที่ มันสนับสนุนกัน

ถาม คือเขาพอภาวนาได้ ศีลก็พอรักษาได้

ตอบ ทำได้แต่อาจจะไม่ได้ผลมาก เพราะใจยังยึดติดอยู่กับเงินทอง ยังเสียดาย ยังมีความตระหนี่ ยังมีความเห็นแก่ตัว ก็จะไปไม่ได้ไกล จะออกบวชก็ออกไม่ได้ ยังเสียดายทรัพย์สมบัติอยู่ อย่างพระพุทธเจ้าถ้าไม่ได้ให้ทานมากตอนเป็นพระเวสสันดร เวลามาเกิดเป็นโอรสของกษัตริย์ จะออกบวชคงจะยาก เช่นทำทานเพียงเล็กน้อย มี ๑๐๐ บาท ก็ทำเพียง ๑๐ บาท เก็บไว้อีก ๙๐ บาท ยังเสียดายอยู่ ก็จะออกบวชไม่ได้ แต่ถ้ามี ๑๐๐ ก็ให้ทั้ง๑๐๐ เลย อย่างนี้ก็ไม่เสียดาย ถึงแม้การภาวนา การรักษาศีลจะมีอานิสงส์มากกว่า แต่เวลาเราทำอาจจะไม่ได้ผลเต็มที่ เพราะใจยังผูกพันอยู่กับเงินทอง ก็แล้วแต่ อันนี้ไม่ได้บังคับกัน บางคนก็คิด

ว่าเก็บไว้ก็ได้ เมื่อจิตเกิดได้ธรรมะขึ้นมา ก็ต้องขนเอามาทำทานอยู่ดี ตอนนี้จิตยังหวงอยู่ ยังเสียดายอยู่ เหมือนพระที่เสียดายจีวร ตายไปก็กลับมาหาจีวร เลยไม่ได้อริยทรัพย์ ต้องตัดโลกียทรัพย์ก่อนถึงจะได้อริยทรัพย์ เมื่อเห็นโลกียทรัพย์เป็นไตรลักษณ์ เป็นทุกข์ไม่ได้เป็นสุข เป็นตัวผูกมัดให้เวียนว่ายตายเกิด ก็ต้องตัด ต้องปล่อย เมื่อปล่อยแล้วเวลาตายไป ก็จะได้ไม่กลับมาเกิดอีก แต่ถ้ายังติดกับมันอยู่ เดี๋ยวก็จะกลับมาเกิดเป็นตุ๊กแกในบ้านของเรา

ภาวนาแต่ยังไม่ถึงขั้นภาวนาจริงๆ เป็นเพียงรูปแบบ ยังไม่เป็นตัวภาวนา คือตัวเองคิดว่ากำลังภาวนา กำลังรักษาศีลอยู่ แต่ใจยังติดอยู่กับทรัพย์สมบัติข้าวของเงินทอง ยังไม่เข้าใจว่าภาวนาเพื่อตัด เพื่อปล่อย เพื่อวาง ถ้าไม่ปล่อยไม่วาง จิตก็จะไม่เข้าสู่ความสงบ ถ้าวันไหนภาวนาแล้วเกิดปล่อยวางได้สักขณะหนึ่ง จิตรวมลงเข้าสู่ความสงบ พอได้เห็นความสงบแล้ว ก็จะยกเงินทองให้คนอื่นไปหมดเลย เพราะเวลาคิดถึงเงินทองก็จะรบกวนความสงบของจิต จึงไม่ต้องการ สมัยที่อาตมาบวชใหม่ๆ โยมมีที่อยู่แปลงหนึ่งใส่ชื่อของอาตมาไว้ ทีนี้เขาก็ส่งหนังสือมาให้เซ็นชื่ออยู่เรื่อยๆ บางทีเจ้าของที่ดินข้างๆ ต้องการทำรังวัด ก็ต้องส่งหนังสือมาให้เซ็นชื่อ ก็เลยบอกว่าไม่เอาดีกว่า เพราะวุ่นวาย เพราะไม่ได้ใช้อยู่แล้ว เมื่อถึงเวลาจะปล่อย ก็จะปล่อยไปเอง ตอนนี้ถ้ายังไม่ปล่อย ก็ไม่เป็นไร

ถาม บ่อยครั้งไปหาครูบาอาจารย์ๆก็สอนว่า เข้าวัดมานานแล้ว ทำทานมามากแล้ว ภาวนาให้มากๆจะดีกว่า ท่านว่าอย่างนั้น บางทีเราก็อดไม่ได้ เพราะนิสัยทำทานมันมีมานาน

ตอบ ไม่ใช่นิสัยทำทานหรอก ขี้เกียจภาวนามากกว่า ทานมีไว้เพื่อให้เรากำจัดสิ่งที่เรามีเกินความจำเป็น เป็นการเบรกความโลภด้วย ไม่อย่างนั้นก็อยากจะหาเงินมาเยอะๆ ไม่เคยถามเลยว่าหามาทำไม ถ้าหามาเพื่อเอาไปทำทาน หามาทำไม ก็วนอยู่อย่างนี้ หามาแล้วก็เอาไปทำทาน ก็ไม่ได้ไปไหนสักที เหตุที่เราต้องหาเงินเพราะต้องเลี้ยงปากเลี้ยงท้องเรา ถ้าโชคดีหรือมีความสามารถหาได้มากกว่าที่ต้องการ ก็เอาไปทำบุญทำทานเสีย แทนที่จะเอาไปใช้ซื้อของฟุ่มเฟือย แทนที่จะใช้สบู่ก้อนละร้อย ใช้ก้อนละสิบบาทก็ได้ แต่ถ้าหามาได้เยอะ ใช้ก้อนละร้อยก็ได้ เพราะมีเงินพอ แต่ไม่ได้ทำทาน ก็จะติดกับการใช้ของฟุ่มเฟือย เงินก็จะไม่พอใช้ ไม่ได้ก้าวขึ้นสู่ขั้นศีล เพราะการหาเงินนี้ถ้าไม่ระวัง ก็อาจจะทำผิดศีลได้ ในหลายกรณี เช่นเป็นลูกจ้างที่ไม่ทำงานตามเวลาที่ให้ทำ ก็เหมือนกับลักทรัพย์แล้ว เอาเวลาทำงานไปอู้เสียไปทำอะไรอย่างอื่น นั่งกินกาแฟ อ่านหนังสือพิมพ์ อย่างนี้ก็เท่ากับการลักทรัพย์แล้ว คือเงินเดือนที่จ่ายให้เป็นค่าแรง แต่ไม่ได้ทำงาน ทำให้ศีลบกพร่องด่างพร้อย ถ้าเป็นคนระมัดระวังศีล ก็จะทำงานตามหน้าที่ไม่ให้บกพร่อง เงินทองที่หามาจึงได้มาด้วยความลำบากยากเย็น เพราะต้องทำเต็มที่ เวลาจะใช้เงิน จึงใช้ด้วยความระมัดระวัง แต่ถ้าหาเงินมาด้วยวิธี

ที่ไม่ถูกแต่ง่าย ก็จะใช้เงินง่าย การทำมาหากินควรทำเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง ส่วนเกินก็เอาไปทำบุญทำทาน แล้วก็พยายามหาเวลาไปภาวนา เมื่อเริ่มเห็นผลแล้ว จะเบื่อกับการทำงานทางโลก จะสะสมเงินทองไว้เพื่อสนับสนุนในการภาวนา จะได้มีเวลาบำเพ็ญภาวนาได้อย่างเต็มที่

ถาม ถ้าเราทำบุญทำทานไปเรื่อยๆนี่ อย่างน้อยบารมีเราเพิ่มขึ้นนี่จะช่วยให้ภาวนาง่ายขึ้นไหมคะ

ตอบ ถ้าทำทานบารมีมันก็จะช่วยสนับสนุนเรื่องศีลบารมี ถ้าอยากจะภาวนาก็ต้องมีศีลบารมี ต้องรักษาศีลแล้วก็ต้องเริ่มภาวนาไปด้วย ไม่ใช่รักษาแต่ศีลอย่างเดียว ทำแต่ทานอย่างเดียว แล้วก็ไม่ภาวนา แล้วอยู่ๆจะให้เกิดการภาวนาขึ้นมาไม่ได้ ต้องอาศัยทานกับศีลเป็นเครื่องสนับสนุน แต่เราก็ต้องภาวนา ถ้าภาวนาโดยไม่มีทาน ไม่มีศีล ก็จะยากกว่าคนที่มีทานมีศีล คนไม่มีทานไม่มีศีลเวลานั่งภาวนาไปพอคิดถึงเงินคิดถึงทองขึ้นมาก็ห่วงแล้ว หรือตกใจลืมของไว้ตรงไหน ก็นั่งภาวนาไม่ได้แล้ว กลัวของหายไป ต้องคอยดูแล แต่คนที่เคยทำทานมาแล้ว พอคิดถึงเรื่องนั้น ก็จะคิดว่าช่างหัวมันเถอะ ใครเอาไปก็ถือว่าเป็นการทำบุญทำทานไป มันก็ตัดได้ หรือนั่งไปแล้วยุงกัด ถ้าไม่มีศีลก็ตบผัวะ ก็เสียสมาธิไปแล้ว

ถาม กุศลผลบุญที่เกิดขึ้นจากการถือศีล ๕ ศีล ๘ นี่มันต่างกันมากน้อยขนาดไหน

ตอบ ถ้าถือศีล ๘ ก็ช่วยทำให้จิตใจให้สงบมากขึ้น เพราะว่าศีล ๘ นี้จะเพิ่มอีก ๓ ข้อ ซึ่งเป็นตัวที่จะช่วยให้เราได้เข้าสู่ความสงบ เพราะถ้าถือศีล ๘ แล้วเราก็จะดูโทรทัศน์ ฟังเพลงไม่ได้ ไปจะยุ่งกับเรื่องกามสุขไม่ได้ เราก็ต้องมาสวดมนต์ไหว้พระ นั่งทำสมาธิ มันก็จะได้ความสุขที่ละเอียดกว่าความสุขที่ได้จากการรักษาศีล ๕ การรักษาศีล ๕ ทำให้เราไม่วุ่นวายใจ ไม่หวั่นไหวว่าจะมีใครมาจับเราไปทำโทษ เช่นเราไม่ได้ไปลักทรัพย์ของผู้อื่น เราก็ไม่มีความกังวลใจว่าจะมีใครมาจับผิดเรา แต่จิตก็ยังคิดนู้นคิดนี่ได้อยู่ เราไม่กังวลเรื่องศีล แต่ก็อาจจะกังวลเรื่องอื่น เช่นกังวลเรื่องลูกเรื่องสามี เรื่องภรรยา เรื่องงานเรื่องการ แต่ถ้าเราถือเนกขัมมะเราก็จะต้องภาวนา

การถือเนกขัมมะก็คือ ไม่ให้เราไปวุ่นวายกับเรื่องราวต่างๆนั่นเอง ถ้าดูละคร เดี๋ยวก็คิดปรุงตามไปด้วย คิดถึงเรื่องของเราก็ทำให้เกิดกังวลขึ้นมาได้ ถ้าไม่ได้ดูละคร ไม่ได้ฟังเพลง เราก็ต้องทำอะไรสักอย่าง เราก็อาจจะอ่านหนังสือธรรมะ ฟังเทศน์ สวดมนต์ หรือภาวนาเดินจงกรม ก็จะทำให้จิตมีความสงบเพิ่มขึ้น ไม่ต้องไปคิดกังวลกับเรื่องต่างๆ ก็จะพัฒนาจิตให้สูงขึ้น พูดง่ายๆเพื่อให้เข้าสู่ความสงบมากยิ่งๆขึ้น เพราะถ้าถือศีล ๕ อย่างเดียวจะไม่พอ ถือศีล ๕ นี่ยังดูหนังดูละครได้ ยังนอนกับแฟนได้ ยังยุ่งกับเรื่องราวต่างๆได้อยู่

มันก็จะไปหมกมุ่นกับเรื่องเหล่านั้น ถึงแม้จะไม่ผิดศีล แต่มันก็เป็นนิวรณ์ กามฉันทะ การถือศีล ๘ ก็เป็นการช่วยกำจัดนิวรณ์ กำจัดกามฉันทะ เพราะถือศีล ๘ นี่ ยุ่งเกี่ยวกันไม่ได้นะ ถึงแม้จะเป็นสามีเป็นภรรยากันก็ตาม มันก็ตัดปัญหาเรื่องกามฉันทะไปได้ในระดับหนึ่ง เรื่องรับประทานอาหารก็กำจัดได้ เห็นไหมหลังจากเที่ยงวันแล้ว เราก็ไม่กังวลกับเรื่องรับประทานอาหาร แต่ถ้าถือศีล ๕ เดี๋ยวเย็นนี้ก็คิดแล้วว่าคืนนี้จะกินอะไรดี ไปกินอาหารที่ไหนดี กินอาหารเย็นเสร็จแล้วเดี๋ยวก่อนนอนก็ยังคิดจะกินอะไรต่ออีก บางทีนอนหลับไป ตื่นขึ้นมา เปิดตู้เย็น เห็นขนม ก็ยังอดที่จะกินอีกไม่ได้

ถาม จริงๆเวลาโยมทำทานนี่ ส่วนใหญ่ก็ปรารถนาสูงมาก แต่จริงๆมันได้เพียงเล็กน้อย ดังที่ท่านอาจารย์พูด

ตอบ ได้มากทางด้านทรัพย์ ถ้าทำแต่บุญทำแต่ทานไม่รักษาศีล จะไม่ได้กลับมาเกิดเป็นเศรษฐีเป็นมนุษย์ แต่เป็นสัตว์เลี้ยงของเศรษฐี

ถาม เวลาแผ่เมตตานี่ ให้แผ่เมตตาให้ตัวเองก่อน ถูกไหมครับ

ตอบ หมายความว่าให้ความสุขกับเราด้วย ให้ความเมตตากับเราด้วย ก็คือต้อง ดูแลใจของเราไม่ให้โกรธไม่ไปทำบาปเป็นต้น

ถาม การอธิษฐาน

ตอบ การอธิษฐานเป็นการปรารถนา เป็นเป้าหมาย ที่เราตั้งไว้ เช่น อธิษฐานให้ได้มรรคผล นิพพาน เราต้องระลึกถึงบ่อยๆ ถ้าไม่ ก็จะทำให้ลืมได้ ก็จะ ไปไม่ถึงเป้าหมายนั้น

ถาม เวลาทำบุญแค่ตั้งจิตอธิษฐานก็พอแล้วใช่ไหมคะ ไม่จำเป็นต้องขอพรอะไรอีกแล้ว

ตอบ ไม่ต้อง เพราะการกระทำเป็นเหตุให้เกิดผลขึ้นมา เหมือนกินข้าวไม่ต้องขอให้ใครบอกให้อิ่ม กินเข้าไปแล้วก็อิ่มเอง

ถาม ถ้าหากว่าทำบุญทำกุศลทุกครั้งแล้วเราอธิษฐานขอบรรลุธรรม จะมีผลบ้างไหมคะ

ตอบ ไม่มี อยู่ที่การกระทำ

ถาม เรากระทำด้วย

ตอบ ถ้าทำแล้วไม่ต้องขอก็ได้ อยู่ที่การกระทำอย่างเดียว ทำแล้วพระจะให้พรหรือไม่ให้พร ก็ได้ผลอยู่แล้ว ได้พรอยู่แล้ว พรที่พระให้เป็นธรรมะ ให้กำลังใจ ยุยงส่งเสริมว่าทำอย่างนี้ถูกแล้ว ทำต่อไปให้มากๆ จะเจริญก้าวหน้ายิ่งๆขึ้นไป

ถาม อธิษฐานบารมีหมายถึงอะไร

ตอบ ความตั้งใจ เช่นวันนี้ตั้งใจจะมาวัดกัน ถ้าตั้งใจแล้วไม่มาก็แสดงว่าขาดสัจจะบารมี ถ้าตั้งใจแล้วมาก็แสดงว่ามีทั้งอธิษฐานมีทั้งสัจจะ ถ้าตั้งใจแล้ว พอถึงเวลามีธุระอย่างอื่น

ต้องทำ ก็เลยไม่มา แสดงว่ามีอธิษฐานความตั้งใจแต่ไม่มีสัจจะ ตั้งใจแล้วแต่ไม่ได้ทำตามที่ตั้งใจไว้ อธิษฐานไม่ใช่การขอ เป็นการตั้งใจ จะทำอะไรก็ต้องตั้งใจก่อน เช่นมาที่นี่ เราก็ตั้งใจกำหนดวันไว้ ตั้งแต่เดือนที่แล้ว ว่าวันที่ ๑๐ จะมาที่นี่กัน ถ้าตั้งใจจะมาก็จดจำไว้ในใจ ไม่ให้มีงานอื่น ยกเว้นถ้าเป็นเหตุสุดวิสัยจริงๆ บางคนมีสัจจะอธิษฐานแรง จะสุดวิสัยหรือไม่ เมื่อตั้งใจแล้วต้องมาให้ได้ ถ้าต้องคลานมาก็จะคลานมา ต้องหามมาก็จะหามมา เช่นพระพุทธเจ้าขณะที่ทรงนั่งอยู่ใต้ต้นโพธิ์ก่อนที่จะทรงตรัสรู้ ก็ทรงตั้งสัจจะอธิษฐานว่าจะนั่งอยู่ที่นี้จนกว่าจะบรรลุ ถ้ายังไม่บรรลุถึงแม้เลือดในร่างกายจะเหือดแห้งไปก็จะไม่ลุก ถ้าไม่ตายก็ต้องบรรลุ ถ้าไม่บรรลุก็ต้องตายเท่านั้น อธิษฐานเป็นการตั้งใจ ไม่ได้เป็นการขอ ทำบุญแล้วขอให้ไปพระนิพพาน ไม่เป็นเหตุเป็นผล ผลการทำบุญในวันนี้ทำให้เรามีความสุขใจ คลายความตระหนี่ความเห็นแก่ตัว เป็นบุญสะสมไว้ใช้ในภพหน้าชาติหน้า ถ้ายังไม่สิ้นสุดแห่งการเวียนว่ายตายเกิด ไปเกิดภพหน้าชาติหน้าก็จะมีอานิสงส์ของบุญที่ทำไว้ในชาตินี้ดูแลเรา ถึงแม้จะไปเกิดเป็นเดรัจฉาน ก็ได้ไปเกิดเป็นหมาราคาแพงๆ มีคนเอาไปเลี้ยงดูแบบลูก มีเศรษฐีเอาไปเลี้ยงอยู่ห้องแอร์ เป็นอานิสงส์ของทาน แต่ไม่ได้รักษาศีล เลยต้องไปเกิดเป็นเดรัจฉาน ถ้าทำบุญด้วยรักษาศีลด้วยก็จะไปเกิดเป็นเทพ เมื่อหมดบุญจากเทพก็ลงมาเกิดเป็นมนุษย์ มีรูปร่างหน้าตาสวยงาม เกิดบนกองเงินกองทอง ถ้าทำบุญให้ทานอย่างเดียว ไม่ได้

รักษาศีล ตายไปก็ต้องไปเกิดเป็นเดรัจฉานที่สวยงาม มีคนคอยดูแลเลี้ยงดู

ถาม คำอธิษฐานนี่ไม่ทราบจะมีผลมากน้อยแค่ไหนครับ

ตอบ ถ้าการอธิษฐานแปลว่าความตั้งใจ ไม่ได้แปลว่าขอ ก็ต้องมีผลสิ เพราะถ้าไม่ได้ตั้งใจจะไปทำอะไรได้อย่างไร เช่นวันนี้ถ้าไม่ได้ตั้งใจมาที่นี่ จะมาได้อย่างไร การอธิษฐานคือการตั้งเป้า ถ้าทำงานให้กับบริษัทก็ต้องตั้งเป้า ให้ได้กำไรเพิ่มขึ้นอีก ๑๐ เปอร์เซ็นต์ ก็ต้องขวนขวายหาวิธีทำให้เกิดผลขึ้นมาให้ได้ ต้องติดตามดูทุกเดือน ว่าเป็นไปตามเป้าหรือไม่ ถ้าไม่ได้ก็ต้องเร่งทำให้มากขึ้น อธิษฐานไม่ได้แปลว่าขอ เป็นความเข้าใจผิด ทางโลกหมายถึงการขอ ทำบุญให้ทานก็ขอให้ไปพระนิพพาน ไม่ต้องกลับมาเกิด ขอไม่ได้ ไม่ได้อยู่ที่ขอ อยู่ที่เหตุปัจจัย อยากจะไปนิพพาน อยากจะไม่กลับมาเกิด ก็ต้องตัดตัณหาทั้ง ๓ ให้ได้ ไม่ได้อยู่ที่การทำบุญให้ทานอย่างเดียวมันไม่พอ เหมือนอยากจะกินข้าวให้อิ่ม ต้องอธิษฐานไหมว่าขอกินให้อิ่ม ตักข้าวเพียง ๒ คำแล้วก็หยุด จะอิ่มไหมละมันไม่อิ่มหรอก มันอยู่ที่การกินมากกว่า ไม่ต้องอธิษฐานก็อิ่มได้ กินเข้าไปเถิด เดี๋ยวก็อิ่มเอง ถ้าอธิษฐานแปลว่าความตั้งใจ ก็ต้องอธิษฐาน กินข้าวก็ต้องตั้งใจกิน ถ้าไม่ตั้งใจกินก็จะไม่อิ่ม พอกินได้ ๒ คำ มีคนมาติดต่อธุระ ก็หยุดกินไปทำธุระต่อ ก็จะไม่อิ่ม ถ้าตั้งใจว่าต้องกินให้อิ่มก่อน แล้วค่อยไปทำงานต่อ ใครจะมาติดต่อธุระก็ต้องรอไปก่อน ก็จะ

อิ่มอย่างแน่นอน นี่คืออธิษฐานในทางธรรม คือความตั้งใจ ถ้าตั้งใจไปนิพพาน เราก็จะไม่ทำอย่างอื่น ให้ไปถึงนิพพานก่อน แล้วค่อยทำอย่างอื่น เช่นพระพุทธเจ้าไม่ทรงทำอย่างอื่นเลย ออกบวชแล้วก็มุ่งสู่พระนิพพานอย่างเดียว พอบรรลุถึงพระนิพพานแล้วถึงค่อยสั่งสอนผู้อื่นต่อ ทรงไม่ให้การสั่งสอนมาขัดขวางการดำเนินสู่พระนิพพาน ได้ทรงตั้งสัจจะอธิษฐานไว้แล้วว่า จะไปถึงพระนิพพานก่อน แล้วค่อยทำอย่างอื่นต่อ อธิษฐานมีความหมายอย่างนี้ มีความสำคัญมากในการปฏิบัติ ถ้าไม่แน่วแน่ต่อการอธิษฐาน พอมีเรื่องอื่นมาดึงไปก็จะไปตาม เช่นรับงานชิ้นหนึ่งไว้ สัญญาว่าจะทำให้เสร็จภายในวันพรุ่งนี้ พอมีงานใหม่มาก็รับไว้อีก แล้วก็ทำงานใหม่ก่อน ไม่ทำงานที่รับไว้ก่อนหน้านี้ งานก็จะไม่เสร็จตามสัญญา

ถาม ถ้าอยากจะสวดมนต์หรือนั่งสมาธิทุกวันพระ ถือว่าตั้งเงื่อนไขมากเกินไปหรือเปล่าคะ ถ้าตั้งใจแล้วไม่สามารถปฏิบัติได้ ถือว่าไม่มีบุญพอหรือเปล่าคะ

ตอบ ความตั้งใจภาษาพระเรียกว่าอธิษฐาน จะทำอะไรต้องอธิษฐานก่อน ต้องตั้งใจก่อน ต้องกำหนดเงื่อนไขไว้ก่อน ว่าจะทำมากน้อยเพียงไร จะทำได้หรือไม่ได้ก็ขึ้นอยู่กับสัจจะ คือความจริงใจ เวลาตั้งใจทำอะไร ต้องมีความจริงใจด้วย ที่จะปฏิบัติตามที่ได้ตั้งใจไว้ ถ้าตั้งใจทำในสิ่งที่ทำไม่ได้ ตั้งไปก็ไร้ประโยชน์ ควรตั้งใจทำในสิ่งที่สามารถทำได้ เมื่อได้ตั้งใจแล้วก็ต้องทำให้ได้ ควรทำจากน้อยไปหามาก เช่นตอนนี้

ยกน้ำหนักได้ ๒๐ กิโลกรัม จะยก ๕๐ กิโลกรัมเลย ก็ยังยกไม่ได้ ลองยก ๒๒ กิโลกรัมก่อน พอยก ๒๒ ได้แล้วก็เพิ่มขึ้นไปเป็น ๒๔ การสร้างเงื่อนไขแบบนี้ไม่ใช่กิเลส เป็นมรรคเป็นเหตุเป็นผล ต้องสร้างเงื่อนไขกันทั้งนั้น เช่นต้องมาที่นี่ทุกเดือน ก็เป็นเงื่อนไขเหมือนกัน จะมาได้หรือไม่ก็อีกเรื่องหนึ่ง บางคนก็มีข้อยกเว้น ถ้ามีธุระจำเป็นก็ขอเว้น บางคนไม่มีข้อยกเว้น นอกจากเจ็บไข้ได้ป่วย นอนอยู่บนเตียงลุกขึ้นมาไม่ได้ ก็เป็นเงื่อนไขของแต่ละคนที่จะกำหนดกัน ถ้าไม่มีเงื่อนไขเลยก็อาจจะไม่ได้ทำ

พระพุทธเจ้าก็ทรงตั้งสัจจะอธิษฐาน ตอนที่นั่งอยู่ใต้ต้นโพธิ์ก่อนจะตรัสรู้ นั่นก็คือความตั้งใจและมีเงื่อนไขด้วย จะนั่งอยู่ใต้ต้นโพธิ์จนกว่าจะตรัสรู้ ถ้าเลือดในร่างกายเหือดแห้งไปก็จะไม่ลุกจากที่นั่งนี้เป็นอันขาด ทรงตั้งเงื่อนไขไว้อย่างนั้น ถ้าไม่ทรงตรัสรู้ก็ตายเท่านั้น ถ้าไม่ตายก็ต้องตรัสรู้ ทรงมีความมั่นใจในเงื่อนไขที่ได้ตั้งเอาไว้ ถ้ายังไม่มั่นใจก็อย่าไปตั้ง เช่นหลวงตาท่านเล่าว่าท่านนั่งทั้งคืน ก็ต้องตั้งสัจจะไว้ก่อน ว่าคืนนี้จะนั่งทั้งคืน ยกเว้นอย่างเดียว ถ้ามีเหตุการณ์ฉุกเฉินเกิดขึ้นกับครูบาอาจารย์กับหมู่คณะ ท่านจึงจะลุกขึ้นมา ถ้าไม่มีเหตุการณ์อย่างนั้นท่านจะไม่ลุก ถ้าไม่ถึงเวลาออกบิณฑบาตท่านจะไม่ลุกจากที่นั่ง ต้องกำหนดเงื่อนไขไว้ แต่ควรกำหนดในสิ่งที่ทำได้ ถ้าไม่อย่างนั้นก็จะสักแต่ว่าตั้ง ตั้งแล้วก็ทำไม่ได้ อย่าไปตั้งดีกว่า อย่าหลอกตัวเอง อย่างในพรรษาก็มีบางคนตั้งใจว่าจะเลิกสูบบุหรี่ทั้งพรรษา จะ

เลิกเหล้าทั้งพรรษา จะทำได้ทั้งพรรษาหรือไม่ ก็อยู่ที่สัจจะและความสามารถ

ฉะนั้นจะทำอะไรก็ต้องอธิษฐานก่อน แต่อธิษฐานไม่ใช่การขอ อธิษฐานบารมีแปลว่าความตั้งใจ แต่คนไทยเราเข้าใจผิด คิดว่าอธิษฐานคือการขอ เวลาถวายทานก็ขอให้ไปถึงนิพพานเลย ถ้าทำทานอย่างเดียวอธิษฐานจนวันตายก็ไปไม่ถึง เพราะไม่ได้เป็นเหตุที่จะให้ไปถึงนิพพาน เหมือนกับตีตั๋วไปแค่พัทยาแต่จะไปให้ถึงกรุงเทพฯได้อย่างไร ถ้าอยากจะไปนิพพาน ก็ต้องทำบุญให้ทานรักษาศีลและภาวนาด้วย ถึงจะไปถึงนิพพานได้ แต่คนส่วนใหญ่ไม่ทราบ คิดว่าทำบุญแล้วขอให้ไปถึงนิพพานได้ ถ้าเป็นการเตือนใจว่า จุดหมายปลายทางคือนิพพาน ถ้าอย่างนี้ก็ไม่เป็นไร อยากจะให้หายปวดท้องแต่กินยาแก้หวัดจะหายได้อย่างไร ถ้าอยากจะหายปวดท้องก็ต้องกินยาแก้ปวดท้อง ไม่ต้องอธิษฐานก็ได้ ถ้าได้กินยาที่ถูกกับโรคก็ต้องหายอย่างแน่นอน การจะทำอะไรต้องมีความตั้งใจก่อน อย่างมาที่นี่ก็ต้องตั้งใจไว้ก่อน เพื่อจะได้เคลียร์เรื่องต่างๆ ให้มีเวลามาที่นี่ได้ ถ้าไม่ได้ตั้งใจไว้ก่อน หากมีใครชวนให้ไปทำอย่างอื่น ก็จะไม่ได้มา ถ้ากำหนดไว้แล้ว ว่าเวลานี้จะต้องมาที่นี่ ก็จะไม่ไปที่อื่น

การตั้งใจคืออธิษฐานเป็น ๑ ในบารมี ๑๐ มีอธิษฐานบารมีแล้วก็ต้องมีสัจจะบารมี เมื่อมีทั้ง ๒ บารมีแล้ว ก็ต้องตามด้วยวิริยะบารมี เมื่อได้ตั้งใจแล้วก็ต้องมีความพากเพียรทำแล้วเจอความทุกข์ยากลำบาก ก็ต้องมีขันติบารมีช่วย

สนับสนุน ถึงจะทำได้สำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมะบารมี ก็ต้องอาศัยอธิษฐานบารมี สัจจะบารมี วิริยะบารมี ขันติบารมีคอยผลักดัน มันต้องมีบารมีทั้ง ๔ นี้ก่อน ต้องมีอธิษฐานมีสัจจะมีวิริยะมีขันติ ถึงจะมาทำบุญทำทานได้ ถึงจะรักษาศีลได้ ถึงจะปฏิบัติเนกขัมมะได้ เนกขัมมะก็คือการออกบวช ออกภาวนา ทำจิตใจให้สงบ เจริญปัญญา เจริญอุเบกขา เจริญเมตตา เป็นบารมีที่เกิดจากอธิษฐานบารมี สัจจะบารมี พระพุทธเจ้าก็ทรงเริ่มที่สัจจะอธิษฐาน แล้วจึงเจริญสมถภาวนาวิปัสสนาภาวนา จนได้ปัญญาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า แต่บารมีเหล่านี้ไม่ได้ทรงบำเพ็ญเฉพาะในวันเพ็ญเดือน ๖ ทรงบำเพ็ญมานานแล้ว เหมือนกับส่วนประกอบของอาหารที่เราไปซื้อเตรียมไว้หมดแล้วหั่นไว้หมดแล้ว รอเวลาใส่ไปในกระทะใส่ไปในหม้อเท่านั้นเอง ถ้ายังไม่ได้พวกผักพวกเนื้อมาหั่นมาเตรียมไว้ ถึงเวลาทำกับข้าวก็มีแต่หม้อเปล่าๆ ต้องสะสมบุญบารมีกันก่อน ถึงจะไปถึงจุดนั้นได้ จะภาวนาได้ต้องสะสมบุญบารมีมาก่อน จู่ๆ จะมาภาวนาเลยไม่ได้ ต้องไล่ขึ้นมาจากทานจากศีลขึ้นมา ทานศีลแล้วก็ภาวนา อยู่ขั้นไหน ก็พยายามทำขั้นนั้นให้เต็มที่ แล้วก็ขยับขึ้นสู่ขั้นต่อไป ถ้าชอบทำบุญให้ทาน แต่ยังไม่รักษาศีลเท่าที่ควร ก็ควรรักษาศีลให้มากขึ้น ถ้ายังรักษาไม่ได้ก็ยังต้องทำทานให้มากก่อน

ทานสนับสนุนศีล ศีลสนับสนุนสมาธิ สมาธิสนับสนุนปัญญา ปัญญาสนับสนุนการหลุดพ้น เป็นขั้นๆไป ข้ามขั้นไม่ได้ นอก

จากเคยทำมาแล้วก็ข้ามได้ ไม่ต้องเริ่มต้นที่ทาน เช่น พระพุทธเจ้าในชาติสุดท้ายนี้ก็ไม่ได้ทำบุญให้ทาน เหมือนตอนเป็นพระเวสสันดร ทรงเสวยความสุขอยู่ในวังอยู่จนอายุ ๒๙ พรรษาก็ออกบวชเลย พร้อมที่จะบวชได้เลย บางคนเกิดในชาตินี้แล้วก็บวชได้เลย เช่นครูบาอาจารย์ต่างๆ เพราะได้บำเพ็ญบารมีมาแล้ว เช่นทานบารมีของหลวงตา ท่านคงทำมามากในอดีต ชาตินี้จึงรับอานิสงส์ของทานบารมีอย่างมากมาย เหมือนกับพระสีวลี ไม่ได้เกิดจากชาตินี้ เพราะครูบาอาจารย์ที่บรรลุธรรมเหมือนกัน อานิสงส์ของบารมีไม่เหมือนกัน บางองค์ก็เงียบๆเป็นผ้าขี้ริ้วห่อทอง แต่จิตท่านสะอาดบริสุทธิ์หลุดพ้นเหมือนกัน การสะสมบุญบารมีของแต่ละคนจึงมีมากน้อยต่างกัน ทำให้ต้องปฏิบัติมากน้อยต่างกัน พวกเราที่เกาะกลุ่มกันได้ แสดงว่ามีบุญบารมีเท่าๆกัน ถ้ามากกว่าคงจะไม่ได้อยู่กลุ่มนี้ ถ้าน้อยกว่าก็เกาะกลุ่มนี้ไม่ติด มีคนถามว่า อยากจะพบคู่ครองของตนทุกชาติ จะต้องทำอย่างไร ท่านก็บอกว่าต้องสะสมบุญบารมีให้เท่ากัน ทำทานให้เท่ากัน รักษาศีลให้เท่ากัน ภาวนาให้เท่ากัน ชาติหน้าก็จะได้เจอกันอีก

ถาม การที่เราไปไหว้พระหรือสร้างกุศล หลังจากนั้นก็จะขอพร ให้กับคนใกล้ตัว ให้มีความสุขความเจริญ ความร่ำรวย ในหน้าที่การงาน อย่างนี้ถือว่าเป็นกิเลสไหมคะ

ตอบ เป็นกิเลส ไม่ได้ผลด้วย ต้องเกิดจากการกระทำของแต่ละคน

ถาม เรื่องทำบุญ ถ้าไม่ทำมากเท่าไรหรอกค่ะ แต่ไม่ทำบาป ไม่เบียดเบียนคนอื่น อย่างนี้ถือว่าเสมอตัวใช่ไหมคะ

ตอบ ใช่ การทำบุญเป็นการเพิ่มทรัพย์ แต่อานิสงส์ของการให้ทานไม่ได้ทำให้เราไปเกิดเป็นมนุษย์นะ เพราะการจะเกิดเป็นมนุษย์ เกิดในสุคติได้ ต้องมีศีลเป็นหลัก แต่ทานเมื่อทำไปแล้ว จะทำให้เวลาเราเกิดใหม่ ไม่ว่าจะอยู่ในภพใดภูมิใด จะมีรูปร่างหน้าตาสวยงาม มีทรัพย์สมบัติรอเราอยู่ ถึงแม้ไปเกิดเป็นหมา ก็เป็นหมาที่สวยงาม มีเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินเอาไปเลี้ยง จะไม่ไปเกิดเป็นหมาขี้เรื้อนที่ถูกเอามาปล่อยที่วัดนี้ พวกที่ไม่ได้ทำบุญรักษาศีลนี้ มักจะไปเกิดเป็นหมาขี้เรื้อน แต่ถ้าได้รักษาศีลแล้วจะได้มาเกิดเป็นมนุษย์ ถ้าทำทานด้วย ก็จะเป็นคนที่มีรูปร่างหน้าตาสวยงาม เกิดบนกองเงินกองทอง การให้ทานจะเกี่ยวกับเรื่องรูปร่างหน้าตา เกี่ยวกับทรัพย์สมบัติที่เราจะได้ แต่ศีลจะเป็นตัวตัดสินว่าเราจะไปสู่สุคติ หรือไปสู่ทุคติ ไปอบาย ถ้าเรารักษาศีลได้มากเท่าไร โอกาสที่จะกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ เป็นเทพ เป็นพรหมก็มีมาก แต่ถ้าไม่รักษาศีล โอกาสที่จะไปเป็นเดรัจฉาน เป็นเปรต เป็นอสุรกาย เป็นสัตว์นรกก็มีมากเช่นเดียวกัน อยู่ที่ศีลเป็นหลัก

ถ้ามีทาน มีศีล มีภาวนา ก็จะได้เกิดอย่างพระพุทธเจ้า เกิดเป็นลูกของกษัตริย์ ลูกของเศรษฐี มีรูปร่างหน้าตาสวยงาม ได้เป็นพระอริยบุคคล หรือถ้ายังไม่ได้เป็นพระอริยบุคคล ก็จะได้ไปเกิดที่ชั้นพรหม เช่นสมมุติว่าพระพุทธเจ้าไม่ได้ตรัสรู้ ได้แค่ขั้นสมาธิ พระองค์ก็จะได้ไปเกิดบนชั้นพรหม

เช่นเดียวกับพระอาจารย์ของพระองค์ ๒ รูป ที่ได้บรรลุชั้นพรหม เพราะไม่มีปัญญา ไม่มีโลกุตรธรรม ไม่รู้จักอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา มีแต่พระพุทธเจ้าเท่านั้นที่ทรงสามารถรู้ และบรรลุถึงพระนิพพานได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องกลับมาเวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป

ถาม ถ้าเขาไม่ได้ทำความเดือดร้อนให้คนอื่น เขาไม่ได้เบียดเบียน เขาจะกลับมาเป็นมนุษย์ไหมคะ

ตอบ เป็นมนุษย์ แต่จะเป็นมนุษย์ธรรมดาๆเหมือนเดิม ไม่ได้ร่ำรวยขึ้น ไม่ได้วิเศษวิโสขึ้น รูปร่างหน้าตาก็เหมือนเดิม ยังอยู่กับที่ คือเท่าทุน ไม่ขาดทุน ไม่กำไร แต่เราอยู่กับที่ไม่ได้ เพราะเกิดเป็นมนุษย์ก็มีความทุกข์ ต้องทุกข์กับเรื่องนั้น ทุกข์กับเรื่องนี้ จึงต้องพัฒนาตนเองให้หลุดพ้นจากความทุกข์ให้ได้

ถาม มันจะเป็นไปได้หรือครับท่านอาจารย์ ถ้าเราอยู่เฉยๆ ไม่ทำความเดือดร้อนอย่างนั้นอย่างนี้ เพราะมนุษย์สร้างเหตุอยู่ตลอดเวลา

ตอบ เขาก็อ้างไปอย่างนั้นแหละ ก็คงจะมีเรื่องมีราวกับคนนั้นคนนี้บ้าง

ถาม พูดถึงคนที่เข้าวัด มีคำถามว่า บางคนนี่มาทำบุญตลอด แต่บางคนไม่ยอมมา พยายามบอกเขาๆก็ไม่มา ทำไมคนบางคนอยากมา คนบางคนเฉยๆคะ

ตอบ เรามีหน้าที่บอกของที่ดี เหมือนคนที่เขาบอกหวยนั่นแหละ งวดนี้จะออกเลขนี้ คุณจะซื้อหรือไม่ซื้อก็เรื่องของคุณ ถ้าคุณเชื่อแล้วซื้อคุณถูกก็เป็นบุญของคุณ คนบอกก็ไม่ได้อะไร แต่คนที่เชื่อเขาก็ได้ เขาซื้อแล้วถูกรางวัลที่หนึ่งอย่างนี้ แต่ถ้าเขาไม่เชื่อ เขาไม่ถูก เขาก็เสียใจไปเอง เรามีหน้าที่บอกสิ่งที่ดีที่งามก็บอกไป แล้วไม่ต้องไปวุ่นวายใจกับเขา ว่าจะเชื่อหรือไม่เชื่อ เราไปบังคับให้เขาเชื่อไม่ได้ บังคับจิตใจของเขาไม่ได้ ชวนเขามา เขาไม่มาก็จบ ก็เท่านั้น เราทำหน้าที่ของเราแล้ว ทำหน้าที่ของกัลยาณมิตรคือเพื่อนที่ดี มอบสิ่งที่ดีให้กับเขา เมื่อเขาไม่ยินดีกับสิ่งที่เรามอบให้ก็แล้วไป แต่สักวันหนึ่งเมื่อเขามีความเชื่อ ได้สัมผัส เขาอาจจะนึกถึงความดีของเรา ที่เราเคยพยายามมอบให้กับเขาก็ได้ แต่ถ้าเราทำเพื่อบุญจริงๆ ทำด้วยใจที่บริสุทธิ์จริงๆแล้ว เราน่าจะมีความสุขแล้ว ที่เราได้มีโอกาสได้บอกเขาถึงเรื่องที่ดีที่งามทั้งหลาย เราได้ทำหน้าที่ของเราอย่างสมบูรณ์แล้ว เราได้ทำทานแล้ว นี่ก็เป็นการทำทานอย่างหนึ่ง คือบอกเรื่องที่ดีให้กับผู้อื่น บอกว่าที่ตรงนั้นมีทองกองอยู่เบ้อเริ่มเลย อยากจะได้ก็รีบไปเอานะ เราก็บอกของดีให้กับเขาแล้ว นี่ก็เป็นบุญแล้ว เป็นการให้ เรียกว่าวิทยาทาน

ทานมีทั้งวัตถุทาน เช่นให้น้ำให้ข้าวก็เป็นวัตถุทาน ให้ความรู้ก็เป็นวิทยาทาน ให้ธรรมะก็เป็นธรรมทาน ให้อภัยก็เป็นอภัยทาน เช่นไม่โกรธเขาเมื่อเราบอกเขาแล้ว ชวนเขาแล้วเขาไม่มา เราก็ไม่ไปโกรธเขา อันนี้ก็เป็นการให้อภัย ในการ

ทำบุญมันลึก มันกว้างอย่างที่พูดเมื่อสักครู่นี้ ไม่ได้อยู่ที่การถวายทานแก่พระอริยสงฆ์เท่านั้น ถ้าเป็นเช่นนั้นก็ต้องเกาะชายผ้าเหลืองของท่านอยู่ตลอดเวลา แล้วก็จะไปปิดกั้นบุญอย่างอื่นที่จะต้องทำ เพราะในชีวิตของคนเรานั้นต้องเผชิญกับเรื่องราวต่างๆมากมาย ต้องเจอกับคนนั้น ต้องเจอกับคนนี้ เราทำกับเขาเราก็ได้บุญ เราได้ความรู้สึกที่ดีจากเขา วันข้างหน้าเขาอาจจะคิดถึงเรา เวลาเราเดือดร้อนตกทุกข์ได้ยาก เขาก็มาช่วยเหลือเราได้เหมือนกัน จึงอย่าไปมองข้ามสิ่งเล็กๆน้อยๆที่ใกล้ตัวเรา เราสามารถทำบุญได้กับคนทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่เราเกลียดนี่ทำให้ได้ ทำได้แล้วจะได้บุญมาก

บุญที่ใหญ่โตก็คือทำบุญกับคนที่เราเกลียด ถ้าทำได้ เราจะระงับความเกลียด ความโกรธได้ ระงับความทุกข์ได้ ต่อไปจะไม่มีความรู้สึกที่ไม่ดีกับเขา เวลาเห็นหน้าเขาจะมีความเมตตาเกิดขึ้น มีความสงสารเกิดขึ้น เมื่อสักครู่นี้ถามว่าทำบุญชนิดไหนได้บุญเยอะๆ ก็ทำอย่างนี้ ทำบุญที่หนักใจที่ยากที่สุด ก็อันนี้แหละ จะได้บุญมากที่สุด บุญที่แท้จริงมันอยู่ในใจเรา คือการปลดเปลื้องความหนักอกหนักใจให้ออกไป คือบุญที่แท้จริง ท่านจึงสอนให้ทำบุญแบบปิดทองหลังพระ ส่วนใหญ่เราชอบปิดทองหน้าพระ ชอบทำบุญกับคนที่เราชอบ เรารัก เราเคารพ แต่คนที่เราไม่รักไม่ชอบ ถึงแม้เขาจะดีขนาดไหนเราก็ไม่ทำ

ถาม ชวนเขามาทำบุญแล้วเขาไม่ยอมมา

ตอบ ก็ต้องให้อภัยเขา ต้องเข้าใจว่าเขายังมืดบอดอยู่ ยังหลงอยู่

ถาม อยากจะช่วยเขาค่ะ

ตอบ อยากก็เป็นทุกข์นะ เป็นต้นเหตุของความทุกข์ อย่าทำด้วยความอยาก ทำด้วยเหตุด้วยผล คือรู้ว่าเป็นของดี ก็อยากจะมอบให้กับเขา ก็ทำไป แต่อย่าไปทำเกินเหตุเกินผล ถึงกับทำให้เราต้องทุกข์ใจ ถ้าทุกข์ใจก็แสดงว่าไม่ได้เป็นเหตุเป็นผลแล้ว เป็นอารมณ์ไปแล้ว จะเอาชนะให้ได้ อยากอย่างนี้แล้วจะต้องได้ดังความอยาก ถ้าอย่างนี้แล้วก็ต้องถือว่าเป็น**สมุทัย** แต่ถ้าอยากให้เขาได้ดิบได้ดีนี่เป็น**มรรค**นะ อยากปฏิบัติธรรมนี้มีคนชอบพูดเรื่อยว่า ก็เป็นความอยากเหมือนกัน ใช่ แต่เป็นความอยากที่ดี ที่ทำให้เกิดประโยชน์ การอยากออกบวชอย่างนี้ มันไม่เป็นสิ่งที่เสียหายอะไร การอยากจะฆ่ากิเลสนี้ ไม่ได้เป็นบาปกรรมตรงไหน ถึงแม้จะมีคำว่าฆ่าอยู่ด้วยซ้ำ

ฆ่ากิเลสนี้ฆ่าไปเถอะ ฆ่าเท่าไรก็ไม่บาป ได้บุญเยอะแยะเลย ถ้าอยากจะฆ่าใครก็ฆ่ากิเลสนะ เวลาโกรธมากๆอยากจะฆ่าใคร ก็ฆ่ากิเลสของเรานี่แหละ ฆ่าไอ้ตัวโกรธนี่แหละ ฆ่าตัวนี้แล้วทุกอย่างก็จบ ถ้าไปฆ่าคนอื่นแล้ว เขาตายเราก็ตายด้วย หรือติดคุกติดตะรางวุ่นวายไปหมด แต่ฆ่าไอ้ตัวโกรธตัวนี้ตัวเดียวแล้ว ทุกอย่างระงับหมด สันติปรากฏขึ้น ความยุติธรรมปรากฏขึ้น มันยุติ มันจบ คำว่ายุติคือจบ

ความยุติธรรมที่แท้จริงก็คือ ฆ่าความโกรธ ฆ่าความน้อยอกน้อยใจ ที่คิดว่าเราถูกเขาเอารัดเอาเปรียบ ไม่ยุติธรรม เราฆ่าไอ้ตัวรู้สึกตัวนี้ให้หมดไป คิดเสียว่าเป็นเคราะห์กรรมของเราก็แล้วกัน เกิดมาอยู่ในโลกมันจะต้องประสบกับสิ่งที่ดีและสิ่งที่ไม่ดี สิ่งที่เราชอบและสิ่งที่เราไม่ชอบ เป็นเรื่องธรรมดาบางวันก็มีฝน บางวันก็มีแดดออก มันก็แบบเดียวกัน ชีวิตของเราก็มีขึ้นมีลง มีได้มีเสีย เวลาเจอกับสิ่งที่ไม่ดี ก็พยายามให้อภัยไว้ ทำใจให้กว้างๆ พยายามฆ่าความรู้สึกที่ไม่ดีต่างๆ ที่มีอยู่ในจิตในใจของเราด้วยปัญญา ถ้ามีปัญญาแล้วดับได้หมด ความน้อยอกน้อยใจ ความเสียอกเสียใจ ความโกรธแค้นโกรธเคือง ความรู้สึกว่าถูกเขาเอารัดเอาเปรียบ มันจะหายไปเลย เพราะสิ่งที่เขาได้ไปเป็นสิ่งที่ไร้สาระทั้งนั้น สมมุติว่าเขาโกงเงินเราไป ก็หมดปัญหาไป เรามีเงินเราก็ต้องเอาไปทำบุญทำทาน เอาไปแจกคนอื่นอยู่ดี เมื่อเขาเอาไป เราก็หมดภาระ บางคนทำทานจนติด พอหมดเงินก็ต้องรีบไปหาเงินมาทำทานต่อ ความจริงแล้วการทำทานก็เพื่อปลดเปลื้องภาระ ที่มันกดดันจิตใจของเราเงินทองที่ต้องคอยดูแลรักษา ความยึดติดอยู่กับเงินทอง ให้มันหลุดลอยไปจากจิตใจของเราเท่านั้นเอง เมื่อมันหมดไปแล้วก็อย่าไปหามาแบกอีก เพราะหมดเงินแล้วต้องไปหาเงินมาทำบุญต่อ ถ้าหมดแล้วก็จบ ก็รักษาศีลต่อไป ภาวนาต่อไป ต้องขยับเลื่อนชั้นขึ้นไป อย่าเรียนแต่ชั้น ป. ๑

ถาม บางคนเปรียบเทียบว่าหากบริจาคเงินให้กับมูลนิธิเด็ก เขาเห็นว่าเงินนั้นเด็กได้รับ แต่ทำกับทางวัดก็เหมือนกับสูญเปล่า เราจะมีวิธีไหนที่จะบอกเขาว่า บุญมันไม่เหมือนกันและอานิสงส์ก็ต่างกัน คือเขาจะมองเป็นวัตถุมากกว่า

ตอบ ความจริงมันก็มีภาพที่ทำให้เขาเห็นว่าเป็นอย่างนั้น ก็มีอยู่ปฏิเสธไม่ได้ เช่นการบริจาคสร้างวัตถุต่างๆ ที่ไม่จำเป็น สร้างโบสถ์ สร้างวัด อย่างพิสดาร อย่างนี้ก็ไม่จำเป็น อย่างหลวงตาท่านก็ทำเป็นตัวอย่างแล้ว วัดของท่านก็ไม่ได้สร้างอะไรที่เป็นวัตถุที่พิสดาร แต่เงินปัจจัยที่ท่านได้มาจากญาติโยมทั้งหลาย ท่านก็เอาไปทำประโยชน์แทนญาติโยม ทำบุญกับท่านก็จะได้ ๒ ต่อ คือ ๑. ได้ทำบุญกับท่าน แล้วก็มีความมั่นใจว่าเงินทุกบาททุกสตางค์ที่ถวายท่านไม่สูญเปล่า ไม่ถูกคนนั้นคนนี้แบ่งไป วัดครึ่งหนึ่ง กรรมการครึ่งหนึ่ง อย่างนี้ไม่มี รู้ว่าบุญที่ทำนี้เกิดประโยชน์ร้อยทั้งร้อย ๒. ได้ฟังธรรมะจากท่านด้วย อันนี้สำคัญกว่า

ถ้าไปทำบุญทำทานกับคนที่ไม่มีธรรมะ อย่างมากสิ่งที่เราได้รับก็คือความอิ่มเอิบใจ ที่ได้ช่วยเหลือเขา เขามีความสุข เราก็มีความสุข อย่างมากสิ่งที่เขาทำให้กับเราได้ก็คือยกมือไหว้เรา กล่าวขอบคุณ ขอบอกขอบใจ ก็เท่านั้น แต่เขาไม่มีธรรมะที่จะทำให้เรามีแสงสว่าง มีปัญญาเพิ่มขึ้นมา ถ้าไปทำกับพระที่มีความรู้มากกว่าเรา เราก็จะได้รับประโยชน์จากการได้ยินได้ฟังธรรมะจากท่าน นี่คือความแตกต่างกัน ถ้าไปทำกับคนที่ไม่สะอาด ไม่บริสุทธิ์ ก็จะไม่มั่นใจว่าเงินที่

ถวายไปนั้น เขาจะเอาไปทำอะไร ก็อย่าไปทำซิ เราเลือกได้ ไม่ใช่ว่าการทำบุญจะเลือกไม่ได้ ควรจะเลือกด้วยซ้ำไป เพราะต้องการให้เกิดประโยชน์สูงสุด จากเงินทองที่เราบริจาคไป ถ้ารู้ว่าจำเป็นจริงๆ เป็นคุณเป็นประโยชน์ต่อสังคม ก็ทำไป

คนที่เราเลือกทำบุญด้วย ก็มีส่วนที่จะทำให้เราได้รับประโยชน์เป็นกำไรขั้นที่ ๒ เหมือนกับเวลาไปเติมน้ำมันที่ปั๊มที่มีการแจกผ้า กับปั๊มที่ไม่มีการแจกผ้า ไปเติมปั๊มที่แจกผ้า เราก็ได้กำไรใช่ไหม ได้ผ้าอีกผืนหนึ่ง ถ้าไปเติมปั๊มที่ไม่ได้แจกผ้า ก็ได้แต่น้ำมันอย่างเดียว เหมือนกันกับการทำบุญกับพระที่มีธรรมะสูงๆ เราได้ธรรมะเป็นของแถมด้วย ซึ่งเป็นของที่ดีกว่าที่ได้จากการทำบุญเฉยๆ เสียด้วยซ้ำไป ทานก็เป็นธรรมะระดับหนึ่ง แต่ปัญญาที่เกิดจากการฟังพระธรรมเทศนา เป็นธรรมะขั้นที่สูงกว่า ทำให้หลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดได้ การทำทานยังทำให้เวียนว่ายตายเกิดอยู่ในภพชาติน้อยใหญ่อยู่ เพียงแต่ว่าเมื่อได้ทำทานแล้ว เวลาไปเกิดในภพหน้าชาติหน้า ทานก็จะมารองรับเรา ทำให้เราอยู่อย่างสุขอย่างสบาย มีเสบียงรอเราอยู่ข้างหน้า ไม่ต้องเดือดร้อนกับปัจจัย ๔ เรื่องอาหารการกิน ที่อยู่อาศัย เพราะได้สะสมทานไว้ในชาติก่อนๆมา แต่จะไม่ทำให้หลุดพ้นจากกองทุกข์ไปได้

จะหลุดพ้นไปได้ ก็ต้องอาศัยผู้ที่ได้หลุดพ้นไปแล้ว ท่านจะพูดธรรมะที่ตรงเป้าหมายเลย เราสามารถนำไปปฏิบัติได้ อาจจะได้หลุดพ้นในภพนี้ชาตินี้เลย นี่คือผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการทำบุญกับคนดีคนเก่ง แต่การทำบุญให้ทานแม้กับสุนัข

ก็เป็นบุญ ปล่อยนกปล่อยปลาก็เป็นบุญเหมือนกัน เพียงแต่ไม่ได้ผลตอบแทนขั้นที่ ๒ คือไม่ได้รับธรรมะ การทำบุญจึงต้องพิจารณาว่า ควรหรือไม่ควรอย่างไร อย่างหลวงตาท่านเคยเล่าว่า ในหลวงท่านอยากจะสร้างโบสถ์ถวาย หลวงตาท่านยังปฏิเสธเลย ท่านบอกว่าวัดนี้ไม่สนใจกับการสร้างวัตถุ สนใจแต่สร้างคน สร้างคนให้เป็นพระมากกว่า การสร้างคนให้เป็นพระไม่จำเป็นต้องมีโบสถ์ แต่ต้องมีสถานที่สงบสงัดวิเวกในป่าในเขา

หลวงตาจึงอุตส่าห์ซื้อที่ไว้ ที่ไหนดีเหมาะกับการบำเพ็ญ ท่านก็พยายามส่งเสริม เพราะต่อไปสถานที่ปฏิบัติจะมีน้อยลงๆไปทุกวัน เพราะประชากรจะมีมากขึ้นๆ การตัดไม้ทำลายป่าก็จะมีมากขึ้นๆ ทุกวันนี้ที่ต่อสู้ก็เพื่อรักษาป่า บำเพ็ญไว้เท่านั้นเองถ้าพระไม่ได้อยู่ป่า ก็อย่าไปหวังว่าจะได้บรรลุมรรคผลนิพพานกัน ถ้าให้อยู่ในโบสถ์สวยๆ กุฏิสวยๆ ติดแอร์ ไม่มีทางที่จะหลุดพ้นไปได้หรอก เพราะอยู่แบบฆราวาส ได้แต่โกนหัวห่มผ้าเหลืองเท่านั้น อาจจะอยู่สบายกว่าฆราวาสเสียอีก กุฏิพระบางแห่ง มีทั้งแอร์ มีทั้งพรม มีอะไรเต็มไปหมด แล้วจะเอาเวลาที่ไหนมานั่งภาวนา พอเจ็บนิดปวดหน่อยก็นั่งไม่ได้แล้ว เวลาทำบุญจึงต้องใช้ปัญญา เพื่อจะได้เกิดประโยชน์ อยากจะส่งเสริมพระพุทธศาสนาก็ต้องส่งเสริมให้ถูกทาง อย่างไปสร้างพวกวัตถุต่างๆ พยายามส่งเสริมให้มีสถานที่ปฏิบัติธรรม ส่งเสริมพระที่เผยแผ่ธรรมะเพื่อให้คนได้รู้จักคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างแท้จริง แล้วจะได้นำเอาไปปฏิบัติ

ความสุขของคนไม่ได้อยู่ที่กองเงินกองทอง ไม่ได้อยู่ที่สมบัติภายนอก แต่อยู่ที่คุณธรรมภายในใจ มีคุณธรรมมากน้อยเพียงไร ก็จะไปทำลายกิเลสตัณหาที่มีอยู่ในใจให้เบาบางลงไป เมื่อกิเลสตัณหาเบาบางลงไป ความสุขก็มากขึ้น มันอยู่ตรงนี้ อยู่ในใจนี้ กองสมบัติกองเงินกองทอง วัตถุข้าวของต่างๆ จึงไม่เป็นสิ่งสำคัญ มีเท่าที่จำเป็นก็พอ เช่นศาลาหลังนี้ พอหลบแดดหลบฝนได้ พอใช้ทำกิจกรรมได้ ก็พอแล้ว ไม่ต้องมีราคาแพงๆ ให้ดูที่เหตุผลของการใช้สอยเป็นหลัก สามารถทำหน้าที่ของเขาได้หรือเปล่า จะถูกจะแพงไม่สำคัญ ถ้าใช้ของราคาถูกได้ ก็จะดีกว่า เพราะจะได้เป็นตัวอย่าง ไม่ต้องไปขวนขวายเสียเวลากับการหาเงินหาทองมาสร้างสิ่งที่มีราคาแพงๆ แล้วก็ใช้ประโยชน์ได้เท่ากัน เหมือนกับการรับประทานอาหาร อาหารมื้อละ ๕๐ บาท กับมื้อละ ๕๐๐ บาทก็สำเร็จประโยชน์ได้เหมือนกัน

อิ่มเหมือนกัน เวลาไปวัด กินอาหารวัด ก็อิ่มเหมือนกัน ไปกินอาหารตามโรงแรมราคาแพงๆ ก็อิ่มเหมือนกัน แล้วมันก็ผ่านไปเหมือนกัน ทำให้ต้องเสียเวลากับการหาเงิน สู้เอาเวลามาทำประโยชน์ให้กับสังคมให้กับพระศาสนาจะดีกว่า ถ้าพระศาสนามีความเจริญมากขึ้นไปเพียงไร พวกเราก็จะได้รับประโยชน์มากขึ้นเพียงนั้น สังคมจะอยู่ด้วยความร่มเย็นเป็นสุข ทุกวันนี้สังคมวุ่นวายเพราะขาดศาสนาในใจ มีศาสนาอยู่ตามวัดตามวา ตามวัตถุต่างๆ แต่ไม่ได้อยู่ในใจคน เข้าใจไหม คนเข้าวัด แต่ไม่ได้เอาศาสนาเข้าไปไว้ในใจ ในใจ

มีแต่กิเลส มีแต่ตัณหา เข้าไปในวัดก็ไปทะเลาะกัน มีเรื่องกัน ถ้าจะไปวัดต้องไปแบบสงบ ไปแบบไม่มีเรื่องมีราวกับใคร มีเป้าหมายเพียงอันเดียวคือ ไปบำเพ็ญเท่านั้น ไปเจริญจิตตภาวนา ไปรักษาศีล ไปปฏิบัติธรรม ใครจะมีความรู้ความเห็นอย่างไร ก็ปล่อยเขาไป เรื่องของเขา ทำตัวเป็นเหมือนกับหนูตัวเล็กๆจะดีกว่า อย่าไปทำเป็นราชสีห์ เดี๋ยวต้องไปกัดกับราชสีห์ตัวอื่น ถ้าเป็นหนูก็จะไม่มีปัญหา จะมีเวลาภาวนา

ถาม อะไรที่ดูแลเรื่องกรรม บริหารเรื่องกรรม

ตอบ สำหรับพวกเราเรื่องกรรมเป็นอจินไตย เรามองไม่เห็นความสัมพันธ์ของกรรมและวิบาก แต่พระพุทธเจ้าทรงเห็นอย่างชัดเจน ทรงรู้ว่าพวกเราไม่มีทางที่จะรู้ได้ จึงต้องเชื่ออย่างเดียวก่อน พอปฏิบัติแล้วก็จะเห็นเอง เขาเป็นอย่างนี้ แต่เราอยากจะให้เขาเป็นอีกอย่างหนึ่ง จะเป็นได้อย่างไร เขาเป็นส้ม แต่เราอยากให้เขาเป็นกล้วย มันเป็นไปไม่ได้ ถึงแม้เราจะมีร่างของมนุษย์เหมือนกัน แต่ใจของเราต่างกัน ใจมนุษย์ ใจเปรต ใจอสุรกาย ใจเดรัจฉาน ใจเทพ ใจอริยะ มีร่างกายเหมือนกัน อาการ ๓๒ เหมือนกัน แต่ภูมิจิตภูมิธรรมต่างกัน ในเมื่อเขาไม่ได้อยู่ในระดับเดียวกับเรา จะดึงมาอย่างไรเขาก็ไม่มา เหมือนน้ำกับน้ำมัน ใส่ลงไปในขวดเขย่าให้ผสมรวมกัน เขย่าอย่างไรก็ไม่รวมกัน ต้องแยกจากกัน น้ำก็เข้าหาน้ำ น้ำมันก็เข้าหาน้ำมัน ผสมกันอย่างไรก็ไม่รวมกัน

คนชอบทำบุญก็จะไปหาคนชอบทำบุญ คนชอบเที่ยวก็จะไปหาคนชอบเที่ยว การพยายามดึงเขามาก็ดี แต่อย่าไปทุกข์ อย่าไปหวังผล ดีกว่าไม่ได้ทำเลย คิดอย่างนี้แล้วจะสบายใจ

ถาม เพราะมนุษย์สร้างเหตุอยู่ตลอดเวลา เหตุดีกับเหตุร้าย แล้วทำบุญจะช่วยให้กรรมวิบากมันลดน้อยลงไหมคะ

ตอบ กรรมเก่าเราแก้ไม่ได้ แต่กรรมใหม่เราแก้ได้ด้วยการไม่ทำกรรมใหม่ เมื่อเราทำบุญแล้วเราจะทำบาปน้อยลง ทำทานแล้วก็จะเกิดศีลตามมา ไม่อยากไปทำบาปทำกรรม เพราะการทำบุญทำให้มีความเมตตามีความกรุณา มีความสงสารผู้อื่น เวลาจะทำอะไรก็จะคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น เราอยากจะให้ผู้อื่นมีความสุข เราถึงทำบุญ เราทำกับข้าวกับปลามาถวายพระ เพราะอยากจะให้พระมีความสุข ก็เลยทำให้เราไม่คิดอยากจะเบียดเบียนผู้อื่น แต่ถ้าเราไม่ทำบุญ หาเงินมาได้เท่าไรก็เก็บไว้ เวลาใครจะมาแย่งไป ก็อาจจะฆ่ากันเลยก็ได้ เพราะยังรักทรัพย์สมบัติของเราอยู่ ใครจะมาแย่งจากเราไป ก็ต้องต่อสู้กัน แต่ถ้าเคยฝึกให้ทานอยู่เรื่อยๆ เวลาใครจะมาแบ่งไปบ้าง ก็ให้เขาไปก็ได้ ถือว่าเป็นการทำบุญเหมือนกัน ก็ให้เขาไป แทนที่จะไปโกรธแค้น โกรธเคือง อยากจะไปทำร้ายเขาก็กลับไม่คิดอย่างนั้น กลับคิดว่าเขาเป็นเจ้าหนี้ของเรา เราเคยเป็นหนี้เขามาในอดีต ก็ชดใช้หนี้ไป หรือเขามีปัญญาสามารถ เอาจากเราไปได้ก็ให้เขาไป ถ้าเขาเก่ง เขาหลอกเอาเงินของเราไปได้ ก็เอาไป ถ้าเขาขโมยไปได้ ก็ไม่ว่าอะไรไป

เมื่อสูญไปแล้วเราจะไม่โกรธ จะไม่เกลียดเขา เพราะถือว่าเป็น การทำบุญให้ทาน

ถาม ท่านอาจารย์บอกว่ากรรมที่เราทำไปแล้ว ให้แล้วไป ทีนี้อยากรู้ว่าเราทำกรรมไว้เยอะหรือเปล่าคะ

ตอบ ก็ต้องนั่งสมาธิ นั่งสมาธิแล้วจะระลึกชาติได้ ย้อนไปกี่ภพกี่ชาติก็ได้หมด พระพุทธเจ้าทรงระลึกชาติย้อนกลับไปได้หมด แต่ไม่ได้หมายความว่า คนนั่งสมาธิทุกคนจะระลึกชาติได้นะ ก็ขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละคนถ้าจิตลงลึกพอ แต่การบรรลุเป็นพระอรหันต์นั้นไม่จำเป็นต้องเจริญสมาธิจนระลึกชาติได้ เพียงทำจิตให้สงบ ให้นิ่งเป็นอุเบกขาก็ใช้ได้แล้ว เมื่อถอนออกมาก็เจริญวิปัสสนาได้เลย พวกบรรลุธรรมจึงมีอยู่ ๒ พวก คือเจโตวิมุตติกับปัญญาวิมุตติ พวกเจโตวิมุตติเป็นพวกที่ลงลึก จิตจะเป็นสมาธิที่ลงลึก มีฤทธิ์มีเดช มีตาทิพย์หูทิพย์ ระลึกชาติได้ อย่างพระโมคคัลลานะเป็นพวกเจโตวิมุตติ พวกปัญญาวิมุตติอย่างพระสารีบุตร จะไม่ลึกทางด้านสมาธิแต่จะกว้างขวางแหลมคมทางด้านปัญญา ชอบพิจารณาคิดหาเหตุหาผลอยู่เรื่อยๆ คนที่บรรลุทางปัญญาวิมุตติจะทำประโยชน์ได้มากกว่าคนที่บรรลุทางด้านเจโตวิมุตติ เพราะต้องอาศัยปัญญาเป็นเครื่องมือในการสั่งสอน

การสั่งสอนนี้ต้องมีการยกตัวอย่างขึ้นมาเปรียบเทียบ คนฟังถึงจะเข้าใจ ครูบาอาจารย์บางองค์ท่านไม่ได้สอนมาก อย่างหลวงปู่เสาร์นี่ท่านเพียงแต่สรุปรวบยอดให้เจริญศีล สมาธิ

ปัญญา แล้วก็เอวังก็มีด้วยประการฉะนี้ ให้เอาไปปฏิบัติ ท่านไม่ได้ขยายความ แต่หลวงปู่มั่นท่านเป็นทั้งปัญญาวิมุตติและเจโตวิมุตติ เช่นเดียวกับพระพุทธเจ้า พระองค์ทรงรับแขกรับเทวดาได้ ทรงอ่านจิตอ่านใจของคนได้ ทรงมีปัญญาฉลาดสามารถสอนคนได้เป็นจำนวนมาก บางคนปฏิบัติได้อย่างใดอย่างหนึ่ง เหมือนกับคนที่ถนัดซ้ายก็จะไม่ค่อยถนัดขวา บางคนก็ได้ทั้ง ๒ ด้าน ซ้ายและขวา อย่างพระพุทธเจ้าต้องทดลองทุกอย่างดู เพราะไม่ทราบว่าจะต้องเจริญสมาธิถึงขั้นไหน เลยต้องเจริญให้สุดๆของสมาธิเลย ปัญญาก็ต้องสุดๆของปัญญาเลย จึงได้ทั้ง ๒ อย่าง แต่สำหรับพวกเราที่ได้ยินได้ฟังแล้ว ก็รู้ว่าสมาธิเอาแค่ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ ก็พอสอบผ่านก็ใช้ได้ ไม่ต้องเป็นที่หนึ่งก็ได้ ปัญญาก็ไม่ต้องเป็นที่หนึ่งก็ได้ พอให้สอบผ่านก็บรรลุได้ พระอรหันต์แต่ละองค์จึงมีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน บางองค์ก็มีความแตกฉานทางด้านปัญญา บางองค์ก็มีความแตกฉานทางด้านสมาธิ บางองค์ก็เก่งทั้ง ๒ ด้าน

ถาม กรรมที่เรามีอยู่นี่ ถ้ารู้ว่ามันไม่ดี เราพยายามฝึกฝนใหม่ อุปนิสัยใหม่จะติดไปไหมคะ

ตอบ ติดไปด้วย เราฝึกได้เสมอ ถ้ารู้ว่าดื่มเหล้าไม่ดี ก็เลิกเสีย เมื่อก่อนเราไม่รู้ เพราะยังไม่ได้พบพระศาสนา อยู่ในสังคมที่ดื่มเหล้ากัน อย่างฝรั่งต้องดื่มไวน์กับอาหาร แต่ถ้าได้ศึกษาก็จะรู้ว่าไม่ดี ก็อย่าไปดื่ม แต่ตอนที่เปลี่ยนนิสัยนี่มันจะ

ทรมาน เคยทำอะไรแล้วไม่ได้ทำจะรู้สึกทุกข์ใจ อย่างกินก๋วยเตี๋ยวแล้วไม่ได้ใส่เครื่องปรุงก็กินไม่ลง มันไม่อร่อย

ถาม เพื่อนเป็นหมอสูติ ทำหมันให้คนไข้ เขาจะมีกรรมไหมครับ

ตอบ ไม่น่าจะมี เพราะไม่ได้ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต

ถาม มีกรรมแบบไหน ที่จะทำให้เราเจริญก้าวหน้า ในทางที่จะหลุดพ้น เมื่อเราตายไปแล้วไปเกิดใหม่

ตอบ บารมี ๑๐ หรือมรรค ๘ เริ่มต้นด้วยการมีศรัทธาในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ จะได้ปฏิบัติตามคำสอน ต้องบำเพ็ญไปเรื่อยๆ ทานศีลภาวนา ทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมะบารมี ขันติบารมี วิริยะบารมี ฯลฯ เป็นสิ่งที่เรากำลังปฏิบัติที่ครูบาอาจารย์สอน เช่นเรามาทำบุญก็เป็นทานบารมี มาทำบุญก็ต้องมีวิริยะบารมี ถ้าขี้เกียจก็มาไม่ได้ ถ้าวันนี้อยากจะนอนก็ขับรถมาไม่ไหว ก็จะไม่ได้มา ต้องมีขันติบารมี จะทำบุญก็ต้องเหนื่อยบ้าง ถ้าอยากจะสบายก็จะนอนอยู่กับบ้าน ต้องมีอธิษฐานบารมี คือความตั้งใจ ตั้งใจว่าจะมาทำบุญ มีสัจจะบารมี คือมีความจริงใจ คือตั้งใจแล้วก็ทำตามที่ตั้งใจไว้ต้องขยับการปฏิบัติให้สูงขึ้นไป ด้วยการรักษาศีล การปฏิบัติเนกขัมมะ ออกบวช ออกจากกามสุข ปฏิบัติแล้วก็จะได้อุเบกขาบารมี พอจิตสงบก็จะเป็นอุเบกขา จะได้เมตตาบารมีเวลาจิตมีความสงบจะมีความสุข จะไม่เกลียดชังใคร จะมีแต่ความเมตตา เพราะไม่ต้องไปแก่งแย่งชิงดี สิ่งที่ดีที่สุด

มีอยู่ในใจแล้ว มีปัญญาเห็นความจริงที่เป็นปรมัตถสัจจะว่าไม่มีตัวตน เป็นเพียงดินน้ำลมไฟ

นี่คือการบำเพ็ญบารมี ที่จะพัฒนาจิตใจให้ไปถึงพระนิพพาน ถ้าทำไม่เสร็จชาตินี้ก็ไปทำต่อชาติหน้าได้ ไม่สูญหายไปไหน เหมือนเรียนอยู่ที่โรงเรียนนี้ แล้วต้องย้ายภูมิลำเนาไปอยู่ที่อื่น ก็ไปเรียนต่อได้เลย เรียนจบ ม. ๕ ก็ไปเรียนต่อ ม. ๖ ได้เลย ไม่ต้องไปเริ่ม ป. ๑ ใหม่ นี่ก็เหมือนกัน บำเพ็ญบารมีได้ถึงระดับไหนแล้ว พอกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ใหม่ ก็จะทำต่อ คนเราจึงมีการพัฒนาทางจิตใจมาไม่เท่ากัน ครูบาอาจารย์ท่านได้ทำมามากแล้ว พอมาเกิดชาตินี้ท่านก็บวชได้เลย ทำไมพวกเรายังบวชไม่ได้ เป็นคนเหมือนกัน เกิดมาจากท้องพ่อท้องแม่เหมือนกัน กินข้าวเหมือนกัน หายใจเหมือนกัน เพราะต่างกันตรงบารมีที่ได้สะสมมา ได้ทำมาไม่เท่ากัน ก็ต้องทำไปเรื่อยๆ เห็นคนอื่นอยู่ระดับปริญญา แต่เรายังอยู่ชั้นประถม ก็อย่าไปอิจฉา อย่าไปน้อยใจ ต้องยอมรับความจริงว่าเรายังเรียนไม่ถึงชั้นนั้น ก็ต้องเรียนต่อไปเรื่อยๆ จากประถมก็ขึ้นมัธยม จากมัธยมก็ขึ้นระดับปริญญา ขยับขึ้นไปเรื่อยๆ ตราบใดถ้ายังปฏิบัติทางแห่งทานศีลภาวนาด้วยศรัทธาวิริยะขันติก็จะขยับขึ้นไปเรื่อยๆ จนจบวิชาทางพระพุทธศาสนา ได้อริยะ ๔ ขั้นตามลำดับ คือโสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี อรหันต์

ถาม การที่เกิดมาเป็นมนุษย์ได้นี่ต้องทำบุญกุศลในชาติก่อนที่จะมาเกิดนี่ค่อนข้างจะมากใช่ไหมครับ แต่พวกอาชญากรพวกโจรผู้ร้าย ผมอาจจะพูดหยาบไปว่า เหมือนพวกสัตว์นรกมาเกิดนี่ ทำไมมันเป็นไปได้ มีคติทางพุทธศาสนาอย่างไร

ตอบ ในจิตแต่ละดวงนี่ เคยทำบาปทำบุญมา มากมายหลากหลายด้วยกัน เหมือนการปลูกต้นไม้ในสวนไว้หลายชนิดด้วยกันชนิดที่ดีก็มี ชนิดที่ไม่ดีก็มี ปลูกต่างวาระกัน เวลาที่มันจะเจริญออกดอกออกผลก็ต่างกัน ดวงจิตดวงใจของพวกเราที่ได้มาเกิดเป็นมนุษย์ในครั้งนี้ ในอดีตก็เคยทำบุญทำบาปทำกรรมไว้ ที่ยังไม่ได้แสดงผล ที่ยังฝังอยู่ในใจก็ยังมีอยู่ นิสัยที่ชอบทำบาปทำบุญก็ยังติดมาด้วย จิตที่ไปเกิดเป็นเดรัจฉานที่ใจบุญก็มี เป็นเดรัจฉานที่ดีกว่ามนุษย์บางคนก็มี หมาบางตัวยังดีกว่าคนบางคนเลย ก็เพราะยังมีความดีฝังอยู่ในตัวเขา ในจิตของแต่ละคนจึงมีทั้งดีชั่วฝังอยู่ เหมือนกับกระเป๋าที่โยมใส่ของมีทั้งของดีของไม่ดีปนกันอยู่ เวลาโยมล้วงหยิบมันขึ้นมาบางทีก็หยิบของดีขึ้นมา บางทีก็หยิบของไม่ดีขึ้นมา เรื่องของกรรมจึงพูดไม่ได้ พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่ามันเป็น**อจินไตย** แต่อธิบายได้คร่าวๆอย่างนี้ ถึงแม้จะเกิดมาเป็นมนุษย์แต่เลวกว่าสัตว์ก็มี แม้แต่เราเองก็ไม่แน่เหมือนกัน วันนี้เราดี แต่ถ้าวันข้างหน้ามีอะไรมาสะกิด ทำให้ตัวสัตว์นรกที่ซ่อนอยู่ในจิตในใจโผล่ออกมา ก็สามารถไปทำในสิ่งที่ไม่คาดคิดมาก่อนก็ได้ หรือมีองค์พระองค์เทพองค์พรหม ที่ซ่อนอยู่ในใจโผล่ออกมาก็ได้ ก็อาจจะออกบวชเป็นพระไปเลยก็ได้

อย่างที่เคยเล่าเรื่องของหลวงปู่ขาวให้ฟัง ตอนที่ท่านทราบข่าวว่าภรรยาของท่านไปมีชู้นี้ ตอนนั้นมีตัวแสดงสองตัวกำลังแย่งกันแสดงบทบาท ระหว่างสัตว์นรกกับพระ ตอนต้นก็คิดว่าจะฆ่ามันทั้งสองให้ตายไปเลย ต่อมาก็ได้สติองค์พระจึงได้แสดงตน มาบอกว่าฆ่าเขาก็เท่านั้น ฆ่าเขาเราก็เลวกว่าเขา สู้ยกให้เขาไปเลยดีกว่า ท่านก็เลยประกาศให้ชาวบ้านรู้ว่าต่อไปนี้ภรรยาของเราไม่ได้เป็นของเราแล้วนะ ยกให้ชู้เขาไปแล้ว ส่วนเราๆจะลาไปบวช นี่คือพระที่ฝังอยู่ในจิตของท่าน สังเกตดูอารมณ์เราก็แล้วกัน บางทีก็อยากจะฆ่าคน บางทีก็กล้าที่จะเสียสละชีวิต สลับกันปรากฏขึ้นมา อยู่ที่สติจะควบคุมได้มากน้อยเพียงไร พระพุทธเจ้าจึงทรงเน้นไปที่สติปัฏฐาน ๔ เจริญสติให้มาก สตินี้เป็นเหมือนกับคนเฝ้าประตู ใครจะออก ใครจะเข้า ให้คอยดูไว้ ตัวที่ไม่ดีก็สกัดไว้ ตัวที่ดีก็ปล่อยออกมา ถ้ามีสติแล้วจะควบคุมอารมณ์ได้ เวลาเกิดอารมณ์ไม่ดีก็ดับได้ พอรู้ทันปั๊บมันก็ดับแล้ว พอรู้ว่าโกรธปั๊บ มันก็ดับแล้ว ส่วนใหญ่จะไม่รู้ มันก็ต่อเป็นลูกโซ่ไปเลย เพราะไม่มีสติ ธรรมที่สำคัญที่สุดก็คือสติ พระพุทธเจ้าทรงเปรียบสติเหมือนกับรอยเท้าช้าง ที่ใหญ่กว่ารอยเท้าของสัตว์ทั้งหลาย ครอบรอยเท้าของสัตว์อื่นๆได้หมด สติก็เป็นธรรมที่ครอบธรรมทุกชนิด ถ้าไม่มีสติแล้วสมาธิปัญญาก็ไม่เกิด วิมุตติก็ไม่เกิด ต้องมีสติเป็นตัวนำ

ถาม เรื่องวิบากกรรมที่ส่งผลต่างๆ กันนี่เข้าใจ แต่อยากทราบว่าพวกสัตว์ต่างๆนี่ โอกาสที่เขาจะต้องเกิดเป็นอย่างนั้นซ้ำๆซากๆ โอกาสที่เขาจะพบความสุขอย่างเราเขาก็ไม่มี ฉะนั้นเขาจะมีโอกาสได้กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ก็คงไม่มี

ตอบ มี ก็บุญที่เขาเคยสะสมไว้ก็มีอยู่ เพียงแต่ว่ายังไม่มีแรงพอ ตัวบาปมันมีแรงมากกว่าก็เลยส่งให้ไปเกิดก่อน แต่เมื่อถึงเวลาที่บุญแรงกว่าบาป ก็จะได้มาเกิดมาเป็นมนุษย์ได้ อย่างพระพุทธองค์ก็ทรงเป็นสัตว์มาหลายชนิดเหมือนกัน ไม่ได้หมายความว่าเกิดเป็นสัตว์แล้วจะเป็นสัตว์ไปตลอด เกิดเป็นมนุษย์แล้วต้องเป็นมนุษย์ไปตลอด ไม่ใช่ นี่ไม่ใช่เรื่องของกรรม มีขึ้นๆลงๆ ตั้งแต่พรหมลงไปถึงนรก ขึ้นๆลงๆไปอย่างนี้ จนกว่าจะเกิดมาเป็นมนุษย์แล้วได้มาเจอพระพุทธศาสนา ได้ปฏิบัติตามพระธรรมคำสอน จนหลุดพ้นไป หรือบรรลุธรรมได้ด้วยตนเอง เช่นพระพุทธเจ้าเท่านั้น ที่การขึ้นๆลงๆบนบันไดของภพชาติต่างๆจะสิ้นสุดลง พยายามยึดหลักปัจจุบัน ตอนนี้เราอยู่ตรงไหน เราเป็นอะไร มีอะไรที่เราจะต้องทำก็ทำไป มีหน้าที่ดูแลรักษาร่างกายของเราก็ดูไป หาหมอก็หาไป กินยาก็กินไป ถ้าต้องกินข้าวก็กินไป กินข้าวก็ยังภาวนาได้ มันไม่ได้ไปหยุดการภาวนา ก็ภาวนาไป เจริญปัญญาไป เราปฏิบัติธรรมได้ตลอดเวลา แต่ไม่ปฏิบัติ เพราะเราไม่รู้กัน เพียงแต่ระลึกพุทโธๆอย่างเดียวไปทั้งวันก็ได้ปฏิบัติแล้ว ถ้าทำได้ก็ใกล้จะหลุดพ้นแล้วนะ บอกให้รู้ก่อน แทนที่จะไปคิดเรื่องยา เรื่องกินข้าวถือศีล ๘

มาบริกรรมพุทโธๆอย่างเดียวจะดีกว่า ได้ประโยชน์มากกว่า อย่าไปคิดถึงเรื่องอื่นเลย ตอนนี้คอยรักษาใจไว้ ทำใจให้ว่าง ไม่ต้องไปคิดฟุ้งซ่านกับเรื่องอะไรทั้งสิ้น เข้าใจหมดแล้ว ร่างกายมันก็ต้องตาย กลับคืนสู่ธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ ทำอย่างไรมันก็ต้องเป็นอย่างนั้น

ใจที่กำลังวุ่นวายทำให้มันสงบ ให้มันว่างเท่านั้นเอง ไม่สงบ มันก็ห่วงเรื่องร่างกาย มันก็ไปพันกับศีล การกระทำทางกาย ทางวาจา แต่ถ้าเข้าใจเรื่องของจิตแล้ว ร่างกายก็ปล่อยมันไป ตามเรื่องของมัน ยกให้หมอไป หมอเขาให้กินก็กินไป แต่ ใจเราๆก็ดูแลไป รักษาไปด้วยธรรมโอสถ บริกรรม พุทโธๆ ๆ ไปทั้งวันนั้นแหละ หรือสวดมนต์ไปทั้งวันก็ได้ อย่าปล่อยให้มันไปคิดถึงเรื่องราวต่างๆ ยกเว้นเรื่องที่จำเป็น จะต้องคิด เช่นมีภาระความรับผิดชอบการงาน คิดเสร็จแล้ว ก็พอแล้ว หยุดได้แล้ว ก็กลับมาสวดมนต์ในใจต่อ บริกรรม พุทโธไปภายในใจ ทำได้เสมอ อยู่ที่ไหนก็ทำได้ ไม่ต้องไป วัด แต่เราไม่มีนิสัยในทางนี้มันถึงไม่ได้ทำ พอไปจากที่นี่แล้ว ก็เริ่มคิดอีกแล้ว คิดเรื่องนู้นเรื่องนี้ ลองคิดแต่คำว่า พุทโธๆ อย่างเดียวดู ไม่คิดเรื่องอื่นนอกจากจำเป็นจริงๆ แต่ อย่าไปเครียดจนเกินไปกับการบริกรรมพุทโธๆ เวลาอยู่กับ เพื่อนฝูงก็ต้องพูดคุยกัน มัวแต่พุทโธๆเดี๋ยวเพื่อนก็จะ อึดอัดกัน แต่ถ้าเราอยู่ลำพังคนเดียว ก็อย่าไปคิดเรื่องอื่น ให้ อยู่กับพุทโธๆๆไป สวดมนต์ไปก็ได้ แล้วใจจะสบาย จะสงบ จะเย็น

ถาม แม้แต่หมาแมวก็อาจจะเป็นพระโพธิสัตว์ก็ได้

ตอบ อาจจะเป็นชาติสุดท้ายก่อนที่จะมาเป็นพระพุทธเจ้าก็ได้

ถาม ถ้าเราล่วงรู้ตรงนั้น กับหมากับแมวเราอาจจะปลื้มปิติก็ได้

ตอบ การแผ่เมตตานั้น หมายถึงให้เรามีจิตเมตตาต่อเพื่อนสัตว์ร่วมโลกทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือเดรัจฉาน ให้ความเมตตาเท่าเทียมกัน ให้น้ำแก้วนี้กับหมาให้กับคนก็น้ำแก้วเดียวกัน หมาก็กินได้ คนก็กินได้ ได้ประโยชน์เหมือนกัน ความเมตตาก็เป็นแบบนั้น เป็นสิ่งที่ดีกับจิตใจของเราและของผู้อื่น ความเมตตาทำให้จิตใจเรามีความสุข เวลาโกรธกับเวลาไม่โกรธอย่างไหนจะดีกว่ากัน เวลาโกรธนี่เราขาดความเมตตาแล้ว เวลาดับความโกรธได้ เราก็ได้ความเมตตากลับมา ประโยชน์อยู่ตรงที่ทำให้จิตใจเราร่มเย็นเป็นสุข เพื่อนมนุษย์ที่เกี่ยวข้องก็ร่มเย็นเป็นสุขด้วย ดังสุภาษิตที่พูดไว้ว่า **เมตตาค้ำจุนโลก** ความเมตตาทำให้เราสงสารผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่น เวลาตกทุกข์ได้ยาก ได้ช่วยเหลือได้ให้ความสุขกับเขา ความสุขนั้นก็กลับมาหาเรา ให้สุขแก่ท่านสุขนั้นก็กลับมาหาเรา ให้ทุกข์กับท่านทุกข์นั้นก็กลับมาหาเรา เวลาเราโกรธเราเกลียดใครความทุกข์ก็เกิดขึ้นในใจเราแล้ว มันอยู่ตรงนั้น ไม่ว่าจะให้ความเมตตาแก่ใครมันก็สุขเหมือนกัน

วันนี้อ่านข่าวที่มูลนิธิหมาพิการจัดงานเลี้ยงให้หมา จัดโต๊ะจีน ๑๐ โต๊ะ อยู่ที่นนทบุรีที่หลวงตาดูแลช่วยเหลือสนับสนุนเดือนละแสน แต่เขาบอกว่าค่าใช้จ่ายตกเดือนละสี่แสน เขาก็จัดอาหารให้สุนัขกิน สุนัขเขาก็มีกายมีใจเหมือนเรา

เพียงแต่ต้องเสวยวิบากกรรม เขาทำบาปมาในชาติก่อน อย่างพวกเราถ้าทำบาปกัน ชาติหน้าก็ไปเป็นอย่างเขา ใจเรา ใจเขาก็เหมือนกัน อยากจะได้รับความสุข อยากจะได้รับความเมตตาเหมือนกัน ใจไม่ได้เปลี่ยนไปตามร่างกาย ใจกับภพชาติก็เหมือนร่างกายกับเสื้อผ้าที่ใส่ จะแต่งให้เป็นพระเจ้าแผ่นดินก็ได้ เป็นขอทานก็ได้ แต่ร่างกายก็ยังเป็นร่างกายอันเดิมอยู่ ใจก็เช่นเดียวกัน ใจเป็นสุนัข ไปเป็นสัตว์เดียรฉาน เพราะต้องใช้กรรมที่ทำมา เกิดเป็นมนุษย์ก็ได้ร่างของมนุษย์ แต่ก็ยังเป็นใจอันเดิม มีกิเลสโลภโกรธหลง มีความปรารถนาความสุขความเมตตาเหมือนกัน เวลาได้รับความเมตตาก็มีความสุข เวลามีคนทักทายยิ้มแย้มแจ่มใส เราก็มีความสุขแล้ว

•••••••••••••••

ความผูกพัน

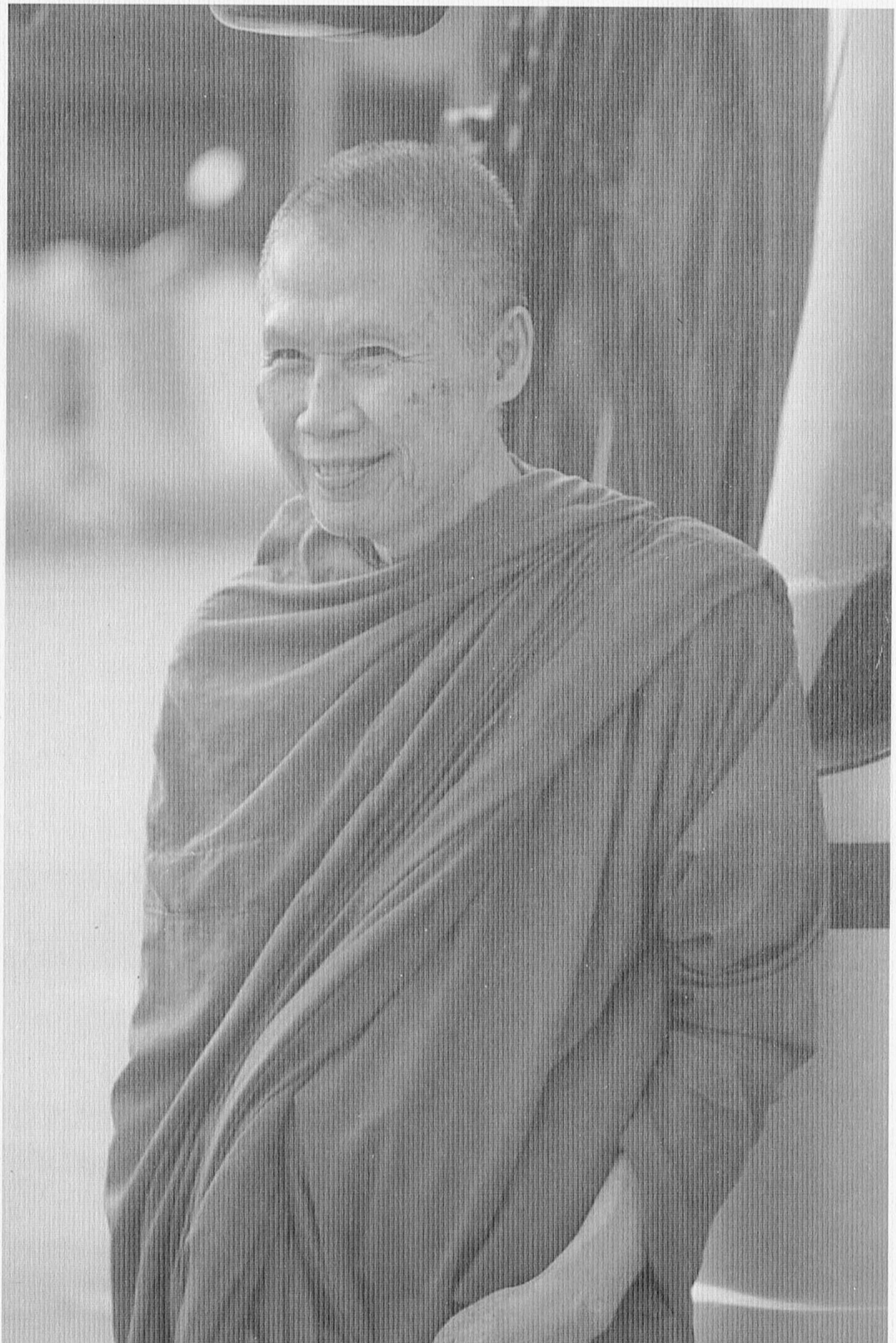

ความผูกพัน

....ความหลงทำให้ไปมีความผูกพันกับสิ่งต่างๆ เมื่อมีความผูกพันแล้วก็ต้องมีความทุกข์ เพราะสิ่งต่างๆนั้นไม่เป็นไปตามความต้องการของเราเสมอไป ทุกสิ่งทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลง แต่เรามักอยากจะให้อยู่ตามสภาพเดิม อันไหนดีก็อยากจะให้เป็นอย่างนั้นไปตลอด แต่ก็เป็นไปไม่ได้ ร่างกายก็เปลี่ยนไปเรื่อยๆ ตั้งแต่เกิดมาจนถึงเดี๋ยวนี้ก็ยังเปลี่ยนอยู่ แล้วก็จะเปลี่ยนต่อไปจนกว่าจะถึงจุดจบ ถ้าพิจารณาอย่างนี้อยู่เรื่อยๆ ก็จะคลายความผูกพัน ยอมรับความจริง ใจก็จะสบาย แยกออกจากกายได้ รู้ว่ากายไม่ใช่ใจ ใจไม่ใช่กาย เพียงแต่ไปหลงคิดว่าเป็นเท่านั้นเอง เป็นเราเป็นของๆเรา แท้จริงแล้วก็เป็นของธรรมชาติ เหมือนต้นไม้ใบหญ้า ร่างกายนี้เป็นเหมือนกับต้นไม้ใบหญ้า ถ้าไปรักไปชอบแล้ว พอเกิดเป็นอะไรขึ้นมา ก็จะเสียใจ เพราะอะไร เพราะมีความผูกพันกับเขา ถ้าไม่มี เวลามีอะไรเกิดขึ้น ก็จะไม่รู้สึกอะไร ปัญหาอยู่ที่ความผูกพันเท่านั้นเอง ต้องยอมรับความจริงว่า มีความผูกพันกับอะไรไม่ได้ในโลกนี้ พอมีแล้วก็ต้องทุกข์ทันที

ถาม ในส่วนที่เป็นพ่อแม่ละเจ้าคะ

ตอบ นั่นแหละเพราะเราไม่เห็นว่าลูกของเรา ไม่ใช่ลูกของเรา เราเห็นว่าเป็นลูกของเรา ก็เลยมีความผูกพันขึ้นมา ถ้าเห็นว่าเป็นเหมือนแค่ต้นไม้ต้นหนึ่ง ก็จะไม่มีความผูกพัน

ถาม มันก็ยาก ความรับผิดชอบกับความเมตตา ขอให้ท่านอาจารย์อธิบายตรงนี้

ตอบ จะว่าเป็นความเมตตาก็ไม่ใช่หรอก เราเรียกว่าความเมตตา ความจริงเป็นความหลงมากกว่า ทำไมเด็กอื่นเราไม่เมตตาล่ะ ทำไมต้องมาเมตตาเฉพาะเด็กคนนี้ล่ะ เด็กอื่นมีตั้งเยอะแยะ เต็มไปหมด ใช่ไหม ถ้าความเมตตาที่แท้จริงมันต้องเสมอภาค ต้องไม่มีฝักไม่มีฝ่าย ถึงจะเรียกว่าเป็นความเมตตา อย่างนี้ เรียกว่าเป็นความหลง เป็นความรัก เป็นความรักที่เกิดจาก อุปาทาน ความยึดมั่นว่าเป็นสมบัติของเรา ถ้าไม่เป็น สมบัติของเรา เช่นลูกของชาวบ้านเขา จะเป็นอย่างไร ไม่เห็น ร้องห่มร้องไห้ไปกับเขา แต่ถ้าลูกของเราเกิดไปติดยาเสพติด ขึ้นมา เราก็เดือดร้อนวุ่นวาย แต่ถ้าลูกชาวบ้านไปติดคุก ติดตะราง เราไม่เดือดร้อน ลูกของคนอื่นเราไม่เดือดร้อน เพราะเราไม่ได้ถือว่าเป็นลูกเรา ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรา แต่ คนนี้ออกจากท้องเรา เราก็เลยมีความผูกพันกับเขา ความจริง ส่วนที่มีความผูกพันกับเรา ก็เป็นแต่เพียงร่างกายเท่านั้น แต่ จิตใจนี้ เป็นใครมาจากไหน เราก็ไม่รู้ ดวงวิญญาณเข้ามา ครอบครองร่างกายนี้ ตอนที่อยู่ในท้องของเรา ไม่รู้ว่าเป็นใคร มาจากไหน อาจจะเคยเป็นศัตรูกันมาในอดีตก็ได้ เป็นเจ้ากรรม นายเวรของเราก็ได้ จึงต้องมาทุกข์กับเขา

ถาม ในส่วนของความรับผิดชอบ ท่านอาจารย์ก็ให้อย่างเต็มที่ ใช่ไหมคะ

ตอบ ก็เลี้ยงเขาไปตามความสามารถของเรา ให้อาหารเขารับประทาน ส่งเขาเรียนหนังสือ สอนให้เขารู้จักบาปบุญคุณโทษ ก็ทำไป

เป็นหน้าที่ของผู้ปกครอง ถ้าเขาจะไปติดยา ไปกินเหล้าเมายา ก็เรื่องของเขาแล้ว เราไปทุกข์กับเขาทำไม เราไปห้ามเขาได้ที่ไหน ก็ห้ามไม่ได้อยู่ดี เหมือนกับได้แอบเปิ้ลมา แต่อยากจะให้แอบเปิ้ลเป็นส้ม เป็นไปได้ไหม เป็นไปไม่ได้หรอก จะร้องห่มร้องไห้อย่างไร ก็เป็นไปไม่ได้ แอบเปิ้ลย่อมเป็นแอบเปิ้ลอยู่นั่นแหละ คนเราก็เหมือนกับผลไม้ แต่ละคนมีจริตนิสัยไม่เหมือนกัน บางคนก็เหมือนกับส้มบางคนก็เป็นเหมือนมะนาว บางคนก็เป็นเหมือนกล้วย เขาเป็นของเขาอย่างนี้ ตามบุญตามกรรม ดังบทสวดที่ว่า **เรามีกรรมเป็นของๆตน จะทำกรรมอันใดไว้ ก็ต้องเป็นผู้รับผลของกรรมนั้น**

ลูกของเราเขาก็ทำบุญทำกรรมของเขามา เวลาเขามาเกิด เขาก็อาศัยท้องเราเกิดเท่านั้นเอง แต่ใจของเขามีกรรมเป็นพ่อแม่มีกรรมเป็นของเขา ถ้าเป็นคนดี เขาก็เป็นคนดีอยู่แล้ว ไม่ต้องไปสั่งสอน เขาก็ดี อย่างพระพุทธเจ้านี่ ไม่ต้องมีใครไปสั่งไปสอน ท่านก็ดีของท่าน มีแต่จะพยายามไม่ให้ดีเสียอีก พระราชบิดาไม่อยากให้ท่านออกบวช แต่ท่านก็ออกบวช เพราะบุญที่ท่านสร้างมามีพลังมาก ไม่มีใครจะต้านบุญได้ เช่นเดียวกับกรรม ถ้าสร้างกรรมมาอย่างพระเทวทัตเห็นไหมสร้างกรรมไว้มาก ถึงแม้ได้บวช ได้อยู่กับพระพุทธเจ้าก็ยังต้องมาก่อเวรก่อกรรมกับพระพุทธเจ้าอีก นี่เป็นเรื่องของบุญของกรรมที่มีติดตัวมา เราทำได้ก็เพียงแต่ดูแลเลี้ยงดูเขา ตอนที่เขายังช่วยตัวเองไม่ได้ อย่างตอนที่ยัง

เป็นเด็กอยู่ ก็ต้องเลี้ยงดูเขาด้วยปัจจัย ๔ เมื่อโตขึ้นก็ส่งเรียนหนังสือ สอนเรื่องบาปบุญคุณโทษ เท่าที่จะสอนได้ ก็เท่านั้น เขาจะรับได้หรือไม่ ก็อยู่ที่ตัวเขา

อย่างพ่อของอาตมาก็ไม่อยากจะให้บวช แต่ก็ได้มาบวชใช่ไหมมันเป็นเรื่องของบุญของกรรมของแต่ละคน พ่อแม่บางคนก็เสียใจที่ลูกบวช พ่อแม่บางคนก็ดีใจที่ลูกบวช มันก็อยู่ที่จิตใจของพ่อแม่ ว่ามีบุญมีกรรมมากน้อยเพียงไร ถ้าพ่อแม่มีบุญมากเข้าใจถึงเรื่องบุญ เวลาเห็นใครบวชก็ดีอกดีใจ พ่อแม่ที่ไม่มีบุญก็ไม่เข้าใจเรื่องบุญหรอก พอลูกของตนเองไปบวช ก็เกิดความเสียใจขึ้นมา ทำไมลูกเราไม่เอาดีทางโลก ก็คิดไปต่างๆนานา นี่เป็นเรื่องของบุญของกรรมของแต่ละคน โดยหลักแล้วก็คือ อย่าไปยึดอย่าไปติด ต้องทำความเข้าใจว่า เราทุกคนมีชีวิตเป็นของเรา มีทางเดินของเรา ถ้าต้องเกี่ยวข้องกับใคร ก็ให้ใช้ความเมตตา แบบที่ไม่มีความผูกพัน คือช่วยเหลือกันไปตามอัตภาพ เช่นลูกของเรา ก็เลี้ยงดูเขาไป เสร็จแล้วเขาจะไปทางไหน ก็เป็นเรื่องของเขา ถ้าไปอยากให้เขาบวช เขาไม่บวช เราก็จะเสียอกเสียใจ ถ้ายอมรับว่า ถ้าเขาไม่อยากบวช ก็เป็นเรื่องของเขา เราก็ได้ให้โอกาสเขาแล้ว เมื่อเขาไม่ต้องการ ก็ช่วยไม่ได้

เหมือนกับให้เงินเขาก้อนหนึ่ง เขาไม่เอา เราจะไปเสียใจทำไมใช่ไหม ในเมื่อเขาไม่อยากจะได้เงิน ก็เรื่องของเขา เขาอยากจะไปทางไหน ก็เป็นเรื่องของเขา การปล่อยให้เขาไปตามทางของเขา ก็เป็นความเมตตาอย่างหนึ่งเหมือนกันนะ ดีกว่า

การดึงให้เขาไปตามทางที่เราต้องการให้เขาไป อันนี้กลับไม่ใช่เป็นความเมตตา แต่จะกลายเป็นความเกลียดชังกันขึ้นมา เราไปบังคับเขา เขาก็ไม่ชอบขึ้นมา ก็อาจจะทะเลาะกัน โกรธชังกัน เกลียดชังกัน เราต้องรู้ว่า เราเป็นเหมือนกับคนพายเรือเท่านั้นแหละ เหมือนครูบาอาจารย์สอนเด็ก พาให้เด็กข้ามฟากไปเท่านั้นเอง เด็กจะกระโดดลงจากเรือไปกลางทางก็ช่วยไม่ได้ เรามีหน้าที่เลี้ยงดูให้ลูกได้รู้จักผิดถูกดีชั่วให้เขาพึ่งตัวของเขาเองได้ ก็หมดหน้าที่ของเราแล้ว ถ้าจะเลือกไปทางดี ก็เป็นบุญของเขา ถ้าจะไปทางไม่ดี ก็เป็นกรรมของเขา ไม่มีใครบังคับจิตใจของใครได้ ในที่สุดเราก็ต้องตายจากเขาไป เวลาเราตายไปแล้ว ใครจะมาบังคับเขาล่ะ เขาก็ต้องไปตามทางของเขาอยู่ดี

ถาม ท่านอาจารย์คะ ถ้าเราไม่ทำ ก็เท่ากับเราทำหน้าที่พ่อแม่ไม่สมบูรณ์ค่ะ

ตอบ ก็ทำซิ เราต้องทำหน้าที่ของเรา ก็ทำไป ทำให้สมบูรณ์ แต่ไม่ไปแบกเขา มีหน้าที่ส่งเสียเขาให้ได้เรียน ได้ศึกษา ให้เขารู้จักผิดถูกดีชั่ว เราก็สอนหมดแล้ว ทำหมดแล้ว ทีนี้เขาจะดิ้นรนแหกคอก แหกกรงไปหานรก มันก็เป็นเรื่องของเขา เราไปเฝ้าเขาตลอดเวลาได้ไหม จับเขาผูกติดกับตัวเราไว้ตลอด ๒๔ ชั่วโมงได้ไหม ทำหน้าที่ของเราให้เต็มที่ก็แล้วกัน มีหน้าที่อะไรก็ทำไป แต่ต้องยอมรับความจริงของเขา จะได้สบายใจ

ถาม แล้วคนที่เป็นพ่อแม่ลูกกัน ต้องมีความผูกพันกันมาก่อนหรือเปล่าคะ

ตอบ เรื่องนี้อาตมาก็ไม่ทราบ ถ้าให้พูดก็คิดว่าเป็นไปได้ทั้ง ๒ อย่าง มีความผูกพันกันมาก็มี ไม่มีความผูกพันกันมาก็มีเหมือนกัน ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของกันและกัน โอกาสที่มีก็ย่อมมีได้ เพราะเราเวียนว่ายตายเกิดกันมานับภพไม่ถ้วน ก็คงเคยเจอกันหลายครั้งหลายหนแล้ว เวลาเจอกันนี่ ก็รู้เลยว่าชอบคนนี้ รู้เลยว่าไม่ชอบคนนี้ เป็นความรู้สึกที่ฝังอยู่ในใจของเรามา ถ้าจะให้รู้จริงต้องระลึกชาติได้ อย่างพระพุทธเจ้า จะทรงรู้ว่าคนนี้เมื่อก่อนนี้มีอะไรกันมาอย่างพระเทวทัตนี่ก็ทรงเล่าประวัติความเป็นมาตั้งแต่เริ่มต้นเลยว่าเคยมีอะไรกันมา อย่างพระมเหสีของพระองค์ ก็ทรงทราบว่าได้เคยร่วมสุขร่วมทุกข์กันมาอย่างไร ต้องมีความสามารถหยั่งทราบถึงอดีตชาติ ถึงจะรู้ได้

ถาม คำพังเพยที่ว่า ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น ก็ไม่เกี่ยวเลยใช่ไหมครับ

ตอบ เป็นบางกรณี

ถาม เคยเกี่ยวพันกันหรือเคยทำกรรมร่วมกันมา

ตอบ ท่านสอนว่าถ้าอยากจะพบกันในชาติหน้า ได้เป็นคู่กัน ก็ต้องทำบุญทำทานเท่ากัน รักษาศีลเท่ากัน ภาวนาเท่ากัน ถ้าทำไม่เท่ากันก็จะไม่เจอกัน เหมือนรถที่วิ่งเร็วเท่ากันก็จะเกาะติดกันไป ถ้าเร็วไม่เท่ากัน ก็จะห่างกันออกไป แต่อย่าไปอยากเจอกันเลย ไม่เบื่อกันบ้างหรือ ไปข้างหน้ามีคนใหม่ให้เจอ

เยอะแยะ น้ำก็จะเข้าหาน้ำ น้ำมันก็จะเข้าหาน้ำมัน ไม่ปะปนกัน คนดีจะเข้าหาคนดี คนไม่ดีก็จะเข้าหาคนไม่ดี

ถาม ท่านอาจารย์คะ ลูกของน้องเขาดื้อเหลือเกิน น้องเขาเป็นทุกข์มาก

ตอบ ก็นั่นแหละเมื่อเราทำอะไรไม่ได้แล้ว เราจะไปทุกข์ทำไม ทุกข์ไปก็ไม่ไปเปลี่ยนแปลงอะไร ใช่ไหม ถ้าเปลี่ยนได้ก็คงเปลี่ยนไปนานแล้ว ความทุกข์ไม่ได้ไปเปลี่ยนแปลงอะไร เราทุกข์เขาก็ยังเป็นเหมือนเดิม ไม่ทุกข์ก็เป็นเหมือนเดิม จะเอายังไง จะเอาไม่ทุกข์หรือจะเอาทุกข์

ถาม ก็ปล่อยให้เขาเป็นไป

ตอบ ถ้าเราพิจารณาด้วยปัญญาแล้ว รู้ว่าแก้ไม่ได้ มันเป็นเรื่องของเขา เป็นกรรมของเขา ก็ต้องปล่อยให้เป็นไปตามกรรมของเขา ถ้าแก้ได้ก็แก้ไป แก้ไปเรื่อยๆ ทำไปเรื่อยๆ แต่ไม่ต้องไปทุกข์กับมัน ได้เท่าไรก็เท่านั้น ถ้าคิดว่ายังสู้กับมันไหว ทำได้ก็ทำไป

ถาม เขาทำใจไม่ได้เพราะลูกนี่คะ

ตอบ เอาดอกไม้ธูปเทียนไปกราบเท้าเขาสักครั้งซิ ทำอะไรแปลกๆ ให้เขาได้สติบ้างเผื่อจะได้สติก็ได้ บอกแม่ขอร้องเถอะ ทำให้แม่หน่อย เลิกเล่นเถอะ แม่ขอกราบเท้าลูกเลย เป็นอุบาย

ถาม ทำอย่างนั้นแล้วจะเป็นบาปสำหรับตัวเขาไหมคะท่าน

ตอบ ไม่หรอก เขาอาจจะได้สติก็ได้ ขนาดแม่ยังมากราบเท้าเรานี่

ถ้ามีจิตสำนึกก็จะแก้ได้ ถ้าไม่มีก็ตัดหางปล่อยวัดได้แล้ว ขนาดแม่เอาดอกไม้ธูปเทียนมากราบ ยังไม่ได้สติสตังเลย ก็ต้องปล่อยไป ถือว่าเป็นพวกบัวใต้น้ำ เราทำดีที่สุดแล้ว ขนาดกราบเท้ายังไม่เอา ก็ไม่รู้จะทำอย่างไรแล้ว นอกจากทำใจ

ถาม ก็ต้องทำใจ

ตอบ ก็ต้องทำใจ ถือเสียว่าเป็นกรรมของเขา สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของๆ ตน

ถาม กรรมของเราด้วยหรือเปล่าคะ

ตอบ กรรมของเราที่ไปทุกข์กับเขา ถ้ามีปัญญาปั๊บ ก็ตัดได้ กรรมที่มีกับเขาก็หมด เขาก็ต้องเป็นคนทุกข์ทรมานเอง อาจจะมีเวรมีกรรมกันมา เคยสร้างเวรสร้างกรรมกันมาในอดีต เขาเลยกลับมาสร้างความทุกข์ให้กับเรา ก็ต้องทนเอาเท่านั้นเอง อย่าไปสร้างเวรสร้างกรรมใหม่ให้เกิดขึ้น ให้ความเมตตา ให้ความสงสาร ก็ทำไปเท่าที่จะทำได้ แต่อย่าไปทุกข์ ทุกข์ไปก็ไม่ได้ไปแก้อะไร

ถาม คือเขากลัวว่าลูกจะเรียนไม่จบ จะไม่มีอาชีพ แล้วต่อไปถ้าเขาตายไป ลูกจะทำอย่างไร

ตอบ เป็นกรรมของเขา ในเมื่อเขาไม่ขวนขวาย เหมือนกับพวกเรานี่ พระพุทธเจ้าทรงสอนเราแทบเป็นแทบตาย แต่ทำไมเราไปไม่ถึงพระนิพพานกัน พระพุทธเจ้าไม่เห็นมาร้องห่มร้องไห้เป็นทุกข์กับพวกเราเลย ท่านก็อยากจะให้พวกเราถึงนิพพานเหมือนกัน แต่พวกเราก็ยังอยากจะอยู่ของเราอย่างนี้ ก็เหมือน

กับลูกเรา บางทีเราก็คิดมากไปเอง เด็กอยู่ในวัยนี้ก็เป็นอย่างนี้แหละ เพราะเท่าที่ได้ฟังมาเด็กพวกนี้พอโตขึ้น ก็ได้ดีจากเกมส์ก็มี มาจัดรายการวิทยุเกี่ยวกับเรื่องเกมส์ เรื่องคอมพิวเตอร์ เขาได้ความรู้จากการเล่นเกมส์

ถาม แต่หลานเป็นผู้หญิงนะคะ

ตอบ นั่นแหละ ผู้หญิงผู้ชายมันไม่เกี่ยวกันหรอก มันอยู่ที่จิต จิตไม่มีเพศ จิตก็เป็นจิต มีกิเลส มีความหลงเหมือนกัน สักวันหนึ่งอาจจะได้สติสตังขึ้นมา สักวันก็ต้องอิ่มตัว ถ้าเราไม่ไปจู้จี้จุกจิกกับเขาๆจะอิ่มตัวเร็วขึ้น พอเราไปจู้จี้จุกจิกกับเขา ก็เหมือนกับยิ่งห้ามก็เหมือนยิ่งยุ เขาจะเอาชนะเรา จึงอย่าไปยุ่งกับเขามากจนเกินไป ปล่อยเขาบ้าง ทำเป็นไม่แยแสดู เดี๋ยวเขาก็จะคิดได้เอง แม่ไม่แยแสจริงๆ บางทีเขาต่อต้านเรา จะเอาแพ้เอาชนะกับเราเท่านั้นเอง ตอนนี้เขาโตแล้ว เขาอยากจะเป็นตัวของเขาเอง แต่เรายังไปครอบงำเขาอยู่ เขาจึงเกลียดชังเรา ทำไปก็เพื่อให้เราทุกข์ใจเท่านั้นเอง บางทีเขาก็ไม่อยากจะทำ เราอยู่เฉยๆบ้าง ปล่อยเขาไปตามเรื่องตามราวไม่แยแส เฉยๆไว้ เดี๋ยวสักพักเขาก็จะเห็นความผิดแปลก ที่ไม่มีเหตุที่คอยสร้างความรู้สึกที่อยากจะต่อสู้กับเรา ในเมื่ออีกฝ่ายหนึ่งไม่ตอบโต้แล้ว มันก็จบ ตบมือข้างเดียวไม่ดังหรอก ลองทำใจเฉยๆ เป็นอุเบกขาดูบ้าง

ถาม จะลองค่ะ ค่อนข้างทำยาก บางทีเราก็อยากจะเตือนเขา

ตอบ ยิ่งเตือนเหมือนยิ่งยุ ยิ่งเตือนยิ่งแย่ เราเตือนมาพอแล้วไม่ใช่หรือถ้าจะได้ผลก็ควรจะได้มานานแล้ว ทีนี้เราต้องใช้

วิธีอื่นบ้าง ใช้วิธีไม่เตือนบ้าง เหมือนกับหมอ ให้ยามาตั้งเยอะแล้ว อาจจะดื้อยา หรือให้ยามากเกินไป ก็ลองหยุดยาสักพักหนึ่ง เผื่อจะดีขึ้นมาก็ได้

ถาม เขาเป็นแม่ที่ดีมากเลยนะคะ ตีหนึ่ง ตีสองยังไปซื้อก๋วยเตี๋ยวให้ลูกเลยค่ะ

ตอบ รักลูกมากจนเกินไป อาจจะทำให้ลูกเสียคนได้ รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี คนสมัยใหม่ไม่ค่อยชอบตีลูกเท่าไร เขาก็เลยไม่เชื่อฟังเรา รักไปในทางที่ผิด เขาก็เลยได้ใจ ทำอะไรก็ได้ เมื่อถึงตอนนั้นแล้วก็มีทางเดียวคือ พูดบ้างสอนบ้าง แต่ไม่จ้ำจี้จ้ำไช พอให้รู้ว่านี่ไม่ดีนะลูกนะ ถ้าทำแบบนี้ไปเรื่อยๆ อนาคตมันจะแย่นะ เขาก็รู้ แต่เขาอยากจะเอาแพ้เอาชนะเราเท่านั้นเอง พอเขาชนะเราแล้ว เขาก็จะเริ่มคิดถึงชีวิตของเขาเอง ก็บอกเขาว่า แม่ช่วยลูกไม่ได้นะเวลาที่แม่ตายไป ถ้าลูกไม่มีความรู้ ก็ต้องลำบากลำบน ถ้าไม่ขวนขวายหาวิชาความรู้ใส่ตัวในตอนนี้ ต่อไปลูกก็จะแย่นะ พูดได้แค่นี้แหละ พูดมากก็ไม่ดี พูดมากเขาก็เบื่อ เจอหน้ากันทีไรก็จะสอนจะว่าอยู่อย่างเดียว เขาก็เกิดความเบื่อหน่ายได้เหมือนกัน รักมากเกินไปก็ทำให้เสียได้

ถาม เขาบอกรำคาญค่ะ

ตอบ ก็แสดงว่าเราพูดมากเกินไป ถ้าเป็นหมอก็ให้ยามากเกินไป

ถาม ดื้อยา

ตอบ ไม่ใช่ดื้อยา แต่จะตายเพราะยา คนไข้จึงต่อต้าน ลองไปทำดู

นะ ใช้ทางสายกลาง ไม่ปล่อยทีเดียว แต่ก็ไม่คุมแจเลยทีเดียว เด็กที่มีวัยโตขึ้น ไม่ต้องการให้เลี้ยงดูเขาเหมือนกับตอนที่เขาเป็นเด็กๆ เขาอยากจะให้เราปฏิบัติกับเขาเหมือนกับเป็นผู้ใหญ่ ให้เขาตัดสินใจของเขาเอง

ถาม ที่เคยกราบเรียนถามท่านอาจารย์เรื่องลูก เขาก็ยังเหมือนเดิมค่ะ เขาบอกว่า เพราะตอนเล็กๆคุณแม่ทำงาน ก็ไม่ได้สนใจเขา ดูแลเขา ตอนนี้เขาโตแล้ว ก็เลยพยายามทำตามที่ท่านอาจารย์แนะนำ พยายามปล่อยวาง

ตอบ เขาไม่เปลี่ยนแต่เราเปลี่ยน คือเราปรับลดบทบาทลง บางทีให้ยามากเกินไปก็ทำให้ดื้อยา หรือแพ้ยาได้ เป็นหมอก็ต้องรู้จักให้ยา เขาโตแล้ว ไปพูดซ้ำๆซากๆ เขาก็รำคาญ เพราะเราเป็นห่วง ปัญหาของเราก็อยู่ที่ความเป็นห่วง และความอยากให้เขาเป็นเหมือนเรา แต่เราไม่เคยอยากในตัวเราเอง ทำไมเราไม่อยากให้ตัวเราเป็นอย่างนั้นอย่างนี้บ้าง ชอบไปอยากในเรื่องของคนอื่น เราน่าจะอยากในตัวเรา อยากจะให้เราดี อยากจะให้เราพอ อยากในเรื่องของคนอื่นแล้วไม่ได้อะไร มีแต่ความทุกข์ แต่ถ้าอยากในตัวเราแล้วทำได้ เราก็จะได้ประโยชน์ เรื่องอย่างนี้ธรรมะจะช่วยได้ คนที่อยากมาฟังธรรมอาตมา ก็เพราะเข้าใจคำว่าปล่อยวางว่าเป็นอย่างไร ปล่อยวาง แต่ไม่ได้ปล่อยทิ้ง ต้องดูแลรักษาเลี้ยงดูกันไป เขารับได้มากน้อยเท่าไรก็ให้เขาแค่นั้น คนเราเหมือนภาชนะ บางคนมีถ้วยเล็กๆ ใส่ไปเยอะๆมันก็ล้น บางคนมีถ้วยใหญ่

ก็รับได้เยอะ เราจึงต้องดูภาชนะคือความสามารถของแต่ละคน

ถาม อยากจะเอาลูกมากราบท่าน แต่ไม่รู้จะเอามายังไง

ตอบ ปล่อยเขาไปเถิด เป็นวิบากของเขา ไม่มีภาชนะที่จะรองรับธรรมะ ชอบกันคนละอย่าง ได้มาเจอกัน มาอาศัยอยู่บ้านเดียวกัน แต่ความรู้สึกนึกคิดต่างกัน เหมือนฟ้ากับดิน ช่วยไม่ได้ มันเป็นอย่างนั้น เข้าใจว่าแม่ของพระสารีบุตร หรือแม่ของพระโมคคัลลาน์ ก็ไม่ได้มีศรัทธา ช่วยไม่ได้ เป็นเรื่องของการสะสมบุญบารมี สะสมมามากน้อยเพียงไรก็จะส่งผลให้เป็นไปดังที่เห็นกัน ตัดใจดีกว่า จะได้ไม่ทุกข์ใจ แต่ไม่ปล่อยปละละเลย ดูแลกันไป ถ้าจะดิ้นรนเข้ากองไฟก็ห้ามเขาไม่ได้ ไม่ได้เฝ้าตลอด ๒๔ ชั่วโมง ถ้าใจเขารักอะไรก็ต้องไปหาสิ่งนั้น

ถาม ทำอย่างไรจึงจะพาลูกเข้าวัดได้

ตอบ ถ้าเราบวช เขาก็ต้องมาวัดมาหาเราอยู่เรื่อยๆ เราจะกล้าทำหรือเปล่า อยากจะให้พ่อแม่เข้าวัด เราก็บวช เดี๋ยวเขาก็มาหาเราเอง เพราะความผูกพันของแม่ลูกที่มีต่อกัน นอกจากเป็นลูกเนรคุณก็ช่วยไม่ได้ ถือว่าเป็นกรรมของเรา ก็ตัดมันไปเสียเลย อย่าไปหลง หลงแล้วจะทุกข์ ความจริงแล้วเราไม่ควรคิดว่าเขาเป็นลูกเรา คิดว่าเป็นผู้มาอาศัยครรภ์เรา เป็นอาคันตุกะมาอาศัยบ้านเราอยู่ เราก็ให้ข้าวเขากิน ให้เสื้อผ้า

เขาใส่ เขาอยากจะไปไหนมาไหนก็เรื่องของเขา ตัวใครตัวมัน สบายใจกว่า ปัญหาอยู่ที่เรามากกว่าอยู่ที่เขา

ถาม อย่างที่ท่านบอกว่าลูกนี้เป็นธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ สมมุติว่า เราห่วงเขามาก พยายามบอกให้เขามาทำบุญ แต่เขาไม่ทำ พอเราบอกปุ๊บแต่เขาไม่ทำ เราตัดเลยใช่ไหมคะ

ตอบ ก็ไม่ตัด พยายามสอนเขาไปเรื่อยๆ แต่เราอย่าไปทุกข์

ถาม มันทำให้เราทุกข์

ตอบ ความทุกข์มันเป็นปัญหาของเรา ไม่ใช่ของเขา เราไปอยาก เกินความสามารถของเขา เกินความเป็นไปได้ ต้องอยู่กับ ความเป็นไปได้ ต้องพยายามเหมือนกับปลูกต้นไม้ ไม่ใช่ ปลูกวันนี้แล้วจะให้ออกลูกออกผลทันที พยายามสอนเขา ไปเรื่อยๆพยายามไปเรื่อยๆ ใจเย็นๆ ให้มีขันติ ก็ทำไปเรื่อยๆ ก็แล้วกัน เป็นการสร้างบารมีไปในตัว จะออกดอกออกผล ชาตินี้ หรือชาติหน้า ก็สุดแท้แต่เหตุปัจจัย ทำไปก็ไม่ขาดทุน

ถาม ถ้าลูกพูดกับพ่อแม่ไม่ดีแล้วจะเป็นบาปกรรมหรือไม่

ตอบ เรากลัวแต่เขาไม่กลัว เพราะเป็นกรรมของเขา เวลาไม่พอใจ เขาก็จะพูดไม่ดี เราก็เฉยๆไว้ก็แล้วกัน อย่าไปโกรธ ไปอาฆาต พยาบาท ไปเกลียดเขา เราก็จะเป็นพระ ถ้าให้อภัยได้เราก็จะ สูงขึ้น ส่วนเขาจะรู้หรือไม่ เป็นเรื่องของความมืดบอดกับ ความสว่างว่ามีมากน้อยเพียงไร สักวันหนึ่งถ้าแสงสว่าง ลอดเข้าไปได้ ก็จะรู้เองว่าเขามีแม่ที่ประเสริฐเลิศโลก ลูกจะเลว ขนาดไหนแม่ก็ไม่โกรธ มีแต่ให้อย่างเดียว

ถาม ถ้าลูกก็ไม่ได้มาทำทาน แถมยังพูดไม่ดีกับพ่อแม่ ก็เหมือนกับทำกรรมทับซ้อนลงไปอีก คือบุญก็ไม่ได้เพิ่ม แถมกรรมก็ทำมากขึ้น อย่างนี้หรือเปล่าคะ

ตอบ วนเวียนอยู่ในวงจรของบาปกรรม จะต่ำลงไปๆ แล้วก็ไปใช้กรรม พอหมดกรรมก็กลับขึ้นมาใหม่ ถ้ายังไม่เปลี่ยนนิสัยก็จะทำบาปกรรมอีก แล้วก็ลงไปใช้กรรมอีก จนกว่าจะพลิกกลับได้ พบจุดหักเห ก็จะรู้ว่าสิ่งที่ทำมาไม่ดีเลย หรือเห็นคนอื่นทำดี น่าเคารพเลื่อมใส น่าเอาเยี่ยงอย่าง ก็อาจจะเปลี่ยนได้ ไม่ต้องเป็นอย่างนี้ไปตลอด บางคนดีตอนต้นแต่ไปเสียตอนปลาย บางคนเสียตอนต้นแต่ไปดีตอนปลาย บางคนก็ดีไปตลอด บางคนก็เสียไปตลอด ก็มีหลายรูปแบบ

ถาม ทิ้งลูกไม่ได้

ตอบ เพราะคิดแบบนี้ถึงทำให้ทุกข์ เป็นมิจฉาทิฐิ เขาไม่ใช่ลูกเรา เป็นเพียงสมมุติ

ถาม เห็นลูกคนอื่นสามีคนอื่นเขาดีน่าอิจฉาจัง

ตอบ แล้วมันดีจริงหรือเปล่า ไม่เห็นความทุกข์ของเขา ส่วนใหญ่จะเห็นแต่ส่วนที่ดี เวลาทะเลาะกันเราไม่เห็น ไม่มีคู่ไหนไม่ทะเลาะกัน มันไม่ดีจริงหรอก พระพุทธเจ้าไม่เห็นว่ามันดี พระอรหันต์ท่านไม่เห็นว่ามันดี ครูบาอาจารย์ท่านไม่เห็นว่ามันดี คนหลงเท่านั้นที่เห็นว่ามันดี คนที่ไม่หลงเห็นว่ามันทุกข์ทั้งนั้น ไม่มีนะดีที่สุด เมื่อก่อนนี้ตอนที่ไม่ได้แต่งงานไม่มีลูกก็สบายอยู่แล้ว พอมีสามีมีลูกแล้ว เป็นอย่างไรดีไหมล่ะ

ถาม เวลาอยู่กับครอบครัว ดูลูกๆน่ารักมีความสุข แต่ลึกๆมันทุกข์ เพราะรู้ว่าวันหนึ่งต้องจากกัน ยิ่งรักเขามาก ก็จะยิ่งทุกข์มาก บางทีผมบอกแฟนว่า อย่ารักกันมากเกินไปนะ บางทีเขาก็รับไม่ได้ เขาก็ว่ามันไม่ควรจะเป็นอย่างนั้น อย่างลูกของผม พอเห็นเขาแล้วผมก็สงสาร ถ้าเกิดวันหนึ่งต้องจากกัน จะจากกันในรูปแบบใด ก็รู้สึกทุกข์ จะเป็นอย่างนี้อยู่เรื่อยๆ มันเกิดจากความคิดปรุงแต่ง

ตอบ มันเกิดจากที่เรายังหลงยึดติดอยู่ เกิดจากกิเลส พอคิดถึงเรื่องแก่เจ็บตายแล้วก็จะทำให้หดหู่ใจ เพราะไม่รู้ว่าจะยืนอยู่ตรงจุดไหน ถ้ามีความสงบแล้วเราจะมีจุดยืน เวลาที่ทุกสิ่งทุกอย่างจากเราไป ก็สงบนิ่งเฉย เพราะทำอะไรไม่ได้ เหมือนฝนตก บังคับให้มันหยุดได้ไหม สิ่งที่เราทำได้คือนั่งอยู่เฉยๆ ตอนนี้ฝนกำลังตกก็ปล่อยให้ตกไป ไม่เดือดร้อนอะไร ต้องหาจุดยืนนี้ให้เจอ จุดที่อยู่เฉยๆได้ เวลาเกิดเหตุการณ์ต่างๆ เรียกว่า**อุเบกขา** ต้องเป็นเอกัคตารมณ์ จิตต้องรวมลงเป็นหนึ่งก่อน เป็นเอกัคตารมณ์ จึงจะรู้ว่าเป็น**อุเบกขา** จริงๆ พอเกิดเหตุการณ์ต่างๆ ก็ไปตรงจุดนั้นได้ทันที เป็นเหมือนหลุมหลบภัย ถ้าจิตยังไม่รวม ก็จะแกว่งไปแกว่งมา ระหว่างดีใจกับเสียใจ ต้องพิจารณาจนกว่าจะรับความจริงได้ ว่าเป็นเหตุการณ์ที่จะต้องเกิดขึ้น พอเหตุการณ์นั้นปรากฏขึ้นมาก็ปล่อยให้เป็นไปตามเรื่องของมัน ไม่ต้องไปตีโพยตีพาย ไม่ต้องไปเสียอกเสียใจ เพราะไม่ได้เปลี่ยนแปลงอะไร เราไม่มีอำนาจที่จะยับยั้งกฎแห่งอนิจจังทุกขังอนัตตาได้ ยับยั้งการ

เกิดขึ้นตั้งอยู่แล้วดับไปได้ ถ้าไม่มีจุดยืนก็จะทำใจไม่ได้ ถ้าใจสงบแล้วจะมีจุดยืน เป็นที่พึ่งได้เวลาเกิดเหตุการณ์ต่างๆ ขึ้นมาก็นิ่งเฉยเสีย เพราะรู้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างต้องไปหมด ร่างกายเราก็ต้องไป มีสิ่งเดียวที่ไม่ไปก็คือใจ ถ้าใจนิ่งสงบ ก็จะมีความสุข ไม่หวั่นไหว ถ้าใจไม่นิ่ง ก็จะทุกข์วุ่นวาย ตามไปด้วย ทุกข์มากกว่าร่างกายเสียอีก ความเจ็บป่วยทางร่างกายไม่รุนแรงเท่ากับความเจ็บป่วยทางจิตใจ จึงต้องรักษาใจให้สงบให้ได้ ด้วยสมาธิด้วยปัญญา ถ้ารักษาได้แล้ว จะมีความมั่นใจ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ จะไม่หวั่นไหวกับอะไรทั้งสิ้นที่จะเกิดขึ้น

ถาม ดิฉันและสามีเข้าวัดมาประมาณ ๒๐ ปีแล้วค่ะ ลูกชายก็พูดว่าพ่อแม่เข้าวัดมานาน ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเลย จนวันหนึ่ง ดิฉันและสามีได้มาพบท่านอาจารย์ ได้มาปฏิบัติธรรม มีความเปลี่ยนแปลงไปในชีวิตประจำวัน ลูกชายก็ยอมรับว่าพ่อแม่เปลี่ยนจริงๆ เพราะฉะนั้นถึงบอกว่าบางครั้งอยู่ที่ตัวเราด้วย ว่าเรามีการเปลี่ยนแปลงหรือเปล่า ถ้าเปลี่ยนแปลงลูกจะศรัทธา นั่นประการหนึ่ง คือตอนที่เราเข้าวัด เราอายุเท่าไหร่ ลูกเราอายุเท่าไหร่ ต้องให้เวลาลูกเราด้วย ในขณะเดียวกันเราก็ต้องปฏิบัติ เพื่อให้ลูกเห็นว่าคุณแม่คุณพ่อเปลี่ยนแปลงไปจริงเป็นตัวอย่าง

ตอบ ใช่ สอนด้วยวาจาไม่พอ ต้องสอนด้วยการกระทำด้วย เหมือนแม่ปูสอนลูกปู ให้ลูกเดินตรงๆแต่ตัวแม่ก็ยังเดินไม่ตรง แม่

ยังโมโหโทโสอยู่ เวลาลูกทำอะไรไม่ได้ดังใจก็โกรธ ลูกจึงไม่ศรัทธา สอนไม่ถูกวิธี แทนที่จะทำให้เกิดศรัทธา กลับทำให้เขาต่อต้าน พระพุทธเจ้ามีญาติพี่น้องศรัทธาในตัวท่านมาก จึงปฏิบัติตามท่าน แม่เลี้ยงก็ออกบวช ลูกก็ออกบวช พ่อก็ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ เมื่อเกิดศรัทธาแล้วก็จะเชื่อฟัง จะปฏิบัติตาม ต้องย้อนกลับมาดูที่ตัวเรา ไปดูตัวเขาจนลืมดูตัวเรา สอนตัวเองก็ยากอยู่แล้ว สอนคนอื่นยิ่งยากกว่า ถ้ายังสอนเราไม่ได้ แล้วจะไปสอนคนอื่นได้อย่างไร เวลามีพระที่จะไปเผยแผ่ธรรม ไปเป็นครูเป็นอาจารย์ ไปกราบลาหลวงตา ท่านจะสอนว่า สอนตัวเองก่อน อย่าพึ่งไปสอนคนอื่น สอนตัวเองให้ได้ก่อน แล้วค่อยไปสอนคนอื่น สอนเรานะดีที่สุด เราได้ประโยชน์เต็มที่เลย สอนคนอื่นเขาได้ประโยชน์ แต่เราไม่ได้อะไร สอนตัวเราให้หลุดพ้นก่อน ต่อจากนั้นจะทำอะไร จะช่วยใครมากน้อยเพียงไร ก็ไม่ขาดทุน เพราะได้ทำงานของเราเสร็จเรียบร้อยแล้ว ถ้ายังทำไม่เสร็จไปทำให้คนอื่น จะเสียเวลา เพราะชีวิตจะเหลือน้อยลงไปเรื่อยๆ กำลังวังชาจะน้อยลงไปเรื่อยๆ โอกาสที่จะปฏิบัติให้หลุดพ้นก็จะยากขึ้นไปเรื่อยๆ

กิจแรกที่ต้องทำก็คือสอนตัวเราเองก่อน ปฏิบัติให้หลุดพ้นก่อน แล้วค่อยไปสอนคนอื่น ถ้าพระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนคนอื่นก่อนตรัสรู้ ก็จะไม่มีศาสนาพุทธปรากฏขึ้นมา เพราะจะสอนได้แค่ขั้นฌานเท่านั้น ตอนที่ทรงบำเพ็ญอยู่ตามลำพังก็ได้ฌานแล้ว แต่ยังไม่ได้วิปัสสนา ยังไม่เห็นไตรลักษณ์ครบทั้ง

สามส่วน เห็นอนิจจังเห็นทุกขังแต่ไม่เห็นอนัตตา ที่เห็นยากที่สุด ไม่มีสัตว์โลกตัวไหนจะเห็นได้เลย เห็นอัตตาทั้งนั้นเห็นเป็นตัวเราของเรา ไม่มีใครสอนพระพุทธเจ้าให้เห็นได้ จึงต้องคิดเอง คิดดูจะยากขนาดไหน เหมือนกับคนที่คิดว่าโลกนี้ไม่แบน คนส่วนใหญ่สมัยก่อนจะคิดว่าโลกแบนทั้งนั้น แต่พวกอัจฉริยะพวกที่ฉลาด จะเห็นในสิ่งที่คนทั่วๆไปมองไม่เห็นกัน อัจฉริยะทางธรรมนี้สำคัญกว่า อัจฉริยะทางโลกก็จะตกเป็นทาสของกิเลส เป็นทาสของความหลง ให้ยึดติด ให้ทำร้ายกัน ผลิตอาวุธต่างๆขึ้นมา ก็เพื่อทำลายกันทั้งนั้น ถ้าเป็นอัจฉริยะทางธรรม ก็จะปลดเปลื้องตนให้หลุดพ้นจากความทุกข์ ช่วยเหลือผู้อื่นให้ได้หลุดพ้นตามด้วย พระคุณของพระพุทธเจ้าจึงนับประมาณไม่ได้ วาสนาของพวกเราที่ได้มาเจอพระพุทธศาสนา ก็นับประมาณไม่ได้เช่นเดียวกัน เพราะเหมือนกับได้เจอพระพุทธเจ้า

การได้ฟังธรรมปฏิบัติธรรมก็มีคุณนับประมาณไม่ได้เช่นกัน อยู่ที่เราจะฉกฉวยเอามาเป็นของเราหรือไม่ หรือยังรักยังเสียดายความสุขเล็กๆน้อยๆ น่าจะตัดได้มากแล้ว มาศึกษาตั้ง ๒ ปีแล้ว โทรทัศน์น่าจะเอาไปขายได้แล้ว ดูครูบาอาจารย์เป็นตัวอย่าง ท่านไม่มีอะไรเราก็ต้องไม่มีตาม ท่านก็คนเราก็คนเหมือนกัน ท่านอยู่ได้เราก็ต้องอยู่ได้ ไม่ได้ทรมานมากมายอะไร ไม่มีโทรทัศน์ไม่ตาย ไม่มีแอร์ไม่ตาย ไม่ได้อาบน้ำร้อนน้ำอุ่นไม่ตาย ไม่มีฟูกหนาๆนอนก็ไม่ตาย ปูเสื่อนอนกับพื้นก็ได้ ลองดู แล้วจะได้สิ่งที่ดีกว่า เพราะสิ่งที่เรามี

อยู่เป็นตัวฉุดลากเหนี่ยวรั้ง ไม่ให้เราได้สิ่งที่ดีที่เลิศที่วิเศษที่พระพุทธเจ้าและพระอริยเจ้าทั้งหลายมีกัน เพราะเราอยากได้ทั้ง ๒ อย่าง ไม่ได้คิดว่าเป็นของตรงกันข้ามกัน อยากจะได้อย่างนี้ก็ต้องทิ้งอย่างนั้นไป อยากจะได้ความสว่างก็ต้องตัดความมืดไป อยากจะได้ความสุขทางธรรม ก็ต้องตัดความสุขทางโลกไป คนอื่นเขาทำกันได้ ทำไมเราจะทำไม่ได้ คิดให้ดี ชาติหน้าไม่รู้จะได้กลับมาเจอพระพุทธศาสนา ได้มาเป็นมนุษย์อีกหรือเปล่า เพราะไม่เกิดขึ้นพร้อมๆกันได้ง่ายนัก

ถาม วันก่อนเพื่อนเล่าให้ฟังว่า ท่านอาจารย์ได้เมตตาอธิบายเรื่องพ่อแม่เปรียบเหมือนกับพระอรหันต์ แต่จิตพ่อแม่ต่างกันกับพระอรหันต์อย่างไร และเราต้องนึกถึงบุญคุณของพ่อแม่อย่างไร

ตอบ ที่พูดตอนนั้นมันสด ตอนนี้เอามาพูดจะเป็นสัญญา จะไม่เหมือนกัน เขาถามว่า ทำไมพ่อแม่ถึงเป็นเหมือนพระอรหันต์สำหรับลูกๆ เพราะพระอรหันต์เช่นพระพุทธเจ้ามีคุณประโยชน์กับเรามาก ท่านช่วยให้เราหลุดพ้นจากความทุกข์ได้ ไม่มีใครจะช่วยเราได้นอกจากพระพุทธเจ้ากับพระอรหันต์ พ่อแม่ก็เป็นเหมือนพระอรหันต์ มีคุณประโยชน์กับเรามาก ท่านให้กำเนิดเรา จะเกิดเป็นมนุษย์ได้ต้องมีพ่อมีแม่ การได้เกิดเป็นมนุษย์ก็เป็นคุณอย่างยิ่ง เพราะมีโอกาสหลุดพ้นจากความทุกข์ได้ ถ้าไม่ได้เป็นมนุษย์ก็ยากที่จะหลุดพ้นได้ เช่นเกิดเป็นสุนัข ก็จะไม่มีทางหลุดพ้นได้เลย พระคุณของคุณ

พ่อคุณแม่ที่ให้ชีวิตเรา ก็มากเท่ากับพระคุณของพระพุทธเจ้า ของพระอรหันต์ ท่านเป็นพระอรหันต์ในทางโลก

ส่วนพระพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ในทางธรรม ในทางจิตใจ ท่านให้พระนิพพานเรา ให้เราอยู่ในพระนิพพานได้ พ่อแม่ก็ให้ร่างกายเรามา การมีร่างกายมนุษย์ก็เป็นสิ่งที่เลิศที่สุดแล้ว ไม่มีภพไหนจะมีคุณค่าเท่ากับภพของมนุษย์ พระพุทธเจ้าก็เป็นมนุษย์ พูดภาษามนุษย์ ถ้าอยากจะฟังธรรมของพระพุทธเจ้า ก็ต้องเกิดเป็นมนุษย์ ถ้าไปเกิดเป็นช้างเป็นลิงที่ไปอุปัฏฐากพระพุทธเจ้า ก็จะไม่สามารถรับธรรมะที่ละเอียดได้ ไม่ได้รับประโยชน์เท่าที่ควร ถ้าได้เป็นมนุษย์ได้ไปอุปัฏฐากพระพุทธเจ้าอยู่ ๓ เดือน ถ้ามีบารมีพอที่จะรับธรรมได้ ก็จะหลุดพ้นได้ เช่นพระที่ได้ไปศึกษากับพระพุทธเจ้า ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์เป็นจำนวนมาก ในสมัยปัจจุบันนี้ พระที่ได้ไปอยู่ใกล้ชิดกับครูบาอาจารย์ที่เป็นพระอรหันต์ ได้ศึกษาได้เรียนรู้จากท่าน ก็จะหลุดพ้นได้ ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์ก็จะไม่มีทางหลุดพ้นได้ ปฏิบัติไปจนวันตายก็ไม่มีทาง เพราะกิเลสมันเหนือกว่าปัญญาของเรามาก จึงต้องอาศัยปัญญาของพระพุทธเจ้าของพระอรหันต์ ถึงจะช่วยเราได้ นอกจากเป็นพระโพธิสัตว์เท่านั้น ที่จะชนะกิเลสได้ หลุดพ้นจากความทุกข์ได้ด้วยตนเอง นอกจากนั้นแล้วไม่มีใครจะทำได้ ผู้ที่จะเป็นพระโพธิสัตว์ก็มีน้อยมาก ถ้าเปรียบกับปุถุชนคนธรรมดาอย่างพวกเรานี้ ก็เหมือนเขาวัวกับขนวัว วัวตัวหนึ่งมีเขาวัวอยู่คู่เดียว แต่มีขนเป็นร้อย คนที่เป็นโพธิสัตว์ก็เป็นเหมือนเขาวัว สุดยอด

ของมนุษย์มีแค่คน ๒ คนเท่านั้นเอง ในจำนวนหลายๆ ล้านคน

ทีนี้กลับมาตรงที่พระคุณของคุณพ่อคุณแม่ ถ้าไม่มีคุณพ่อคุณแม่ เราจะเกิดเป็นมนุษย์ได้อย่างไร ถ้าไม่ได้เป็นมนุษย์ เราก็จะไม่ได้พบพระพุทธศาสนา ไม่ได้รับประโยชน์จากพระพุทธศาสนา ไม่มีทางหลุดพ้นได้ ไม่ได้เป็นพระพุทธเจ้า ไม่ได้เป็นพระอรหันต์ พระพุทธเจ้าก็มีพ่อแม่เหมือนกัน ทรงเห็นพระคุณของพ่อแม่ จึงพยายามโปรดท่าน ให้บรรลุเป็นพระอริยะกัน พระพุทธมารดาก็ได้เป็นพระโสดาบัน ทั้งๆที่ท่านตายไปแล้ว แต่ยังอยู่ในฐานะที่จะรับธรรมได้ ท่านเป็นเทพ ทรงอุตส่าห์โปรดสอนผ่านทางกระแสจิตทางสมาธิอยู่ ๑ พรรษา จนได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบัน ส่วนพระพุทธบิดาก็ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ ๗ วันก่อนจะสวรรคต พระคุณของคุณพ่อคุณแม่จึงยิ่งใหญ่มาก ไม่มีท่านแล้วจะมีเราได้อย่างไร ถ้าดูแลท่านก็เท่ากับได้อุปัฏฐากพระพุทธเจ้าหรือพระอรหันต์เลย เราจึงไม่ควรมองข้ามการดูแลคุณพ่อคุณแม่ ถึงแม้จะยากจะลำบากอย่างไรก็ต้องอดทน ท่านอาจจะจู้จี้จุกจิก บ่นเรื่องนั้นบ่นเรื่องนี้ หรือไม่ทำตามที่เราบอกให้ท่านทำ ก็อย่าไปถือสา บางทีเราห่วงท่านมากจนเกินไป จนกลายเป็นลูกบังเกิดเกล้าไป บังคับพ่อแม่ให้ทำอย่างนั้นทำอย่างนี้ ถ้าท่านไม่ทำก็ไม่เป็นไร ให้ท่านกินยา ท่านไม่ยอมกิน ก็ไม่เป็นไร ให้เดินออกกำลังกาย ท่านไม่เดิน ก็ไม่เป็นไร ถ้าท่านอยากจะเดิน เราก็ช่วยประคับประคองท่าน เราต้องคอยสนับสนุน

อย่าไปเป็นเจ้านายท่าน บางคนเวลาเลี้ยงพ่อเลี้ยงแม่ ทำเหมือนกับเลี้ยงลูก ทำให้พ่อแม่อึดอัดใจ จนทนอยู่ด้วยไม่ได้ ไปอยู่บ้านคนชราสบายใจกว่า เพราะรักเกินไป แต่ไม่รู้จักวิธีปรนนิบัติพ่อแม่ ต้องดูพระที่ปฏิบัติกับครูบาอาจารย์เป็นตัวอย่าง ต้องเทิดทูนเคารพท่านอยู่เสมอ ถ้าไม่ได้ศึกษาไม่ได้ฟังธรรม ก็จะทำไปตามอารมณ์ พอไม่ได้ดังใจก็โกรธแล้วก็พาลปล่อยปละละเลย ไม่ดูแลเลย

ถาม ภาระหน้าที่ที่ลูกต้องมีต่อบิดามารดา สมมุติว่าบิดามารดาแก่แล้ว แต่เราก็อยากจะออกมาปฏิบัติ ถ้าออกมาปฏิบัตินานๆพ่อแม่ก็จะต้องเหนื่อย คือต้องทำงานบ้านเอง อย่างนี้ถือว่าบาปไหมคะ เพราะจริงๆชีวิตมันไม่แน่นอน ถ้าจะรอเลี้ยงดูพ่อแม่ก่อนแล้วค่อยออกมาปฏิบัติ เราก็ไม่รู้ว่าเราจะตายไปเมื่อไร

ตอบ การเลี้ยงดูพ่อแม่ก็เป็นการปฏิบัติอย่างหนึ่งเหมือนกัน ถ้าเราไม่ดูแลพ่อแม่ แล้วใครจะดูแลท่านล่ะ ใช่ไหม มันเป็นทางที่เราต้องดำเนินไป ไปทางตรงไม่ได้ ก็ต้องไปทางนี้ก่อน เพราะยังต้องเลี้ยงดูพ่อแม่ก่อน ถ้าไม่เลี้ยงท่าน เวลาไปปฏิบัติจิตก็จะเกิดปัญหาขึ้นมาอยู่ดี เกิดความรู้สึกไม่ดีกับตัวเองขึ้นมาแล้วก็จะไม่สามารถปฏิบัติได้ อาตมาคิดว่าการเลี้ยงดูพ่อแม่ไม่น่าจะเป็นอุปสรรคของการปฏิบัติ ถ้าเราฉลาดพอ ก็สามารถจัดการได้ หมายถึงจัดหาเวลาปลีกตัวไปได้บ้าง ไม่ต้องอยู่กับท่านไปตลอดเวลา นอกจากเป็นเหตุจำเป็นจริงๆ ท่านเลี้ยงดู

ตัวท่านเองไม่ได้ แล้วไม่มีใครทำหน้าที่แทนได้ ก็ใช้การเลี้ยงดูท่านนี่แหละ เป็นเหตุสร้างบุญบารมีไปก่อน

เช่นพระอานนท์ ท่านไม่เหมือนกับพระสาวกองค์อื่น ท่านได้ปรนนิบัติรับใช้พระพุทธเจ้าถึง ๒๕ ปี ไม่ได้บรรลุธรรมที่สูงกว่าที่มีอยู่ในช่วงที่รับใช้พระพุทธเจ้า เป็นแค่พระโสดาบันเท่านั้นเอง แต่พระสาวกรูปอื่น พอบวชแล้ว ได้ฟังเทศน์ฟังธรรมแล้ว ไม่มีภาระที่จะต้องคอยปรนนิบัติพระพุทธเจ้า ก็ออกไปปฏิบัติตามป่าตามเขาตามลำพัง ก็ได้บรรลุกันอย่างรวดเร็ว เยอะแยะไปหมด เป็นวิถีชีวิตของแต่ละคน แต่พระอานนท์ก็ได้ประโยชน์มาก การที่ได้อยู่กับพระพุทธเจ้าได้ยินได้ฟังธรรมอยู่ตลอดเวลา เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพานไปเพียง ๓ เดือน ก็ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ จึงอย่าไปคิดว่าการปรนนิบัติดูแลพ่อแม่เป็นอุปสรรค ถือว่าเป็นทางเดินของเราดีกว่า ต้องเดินไปทางนี้ก่อน จะทำให้เรามีความแน่วแน่มั่นคง ต่อจุดหมายปลายทางของเรา ดีกว่าไปแบบชิงสุกก่อนห่าม เข้าใจไหม ถ้าไปแบบชิงสุกก่อนห่ามอาจจะไม่สุก แต่จะเละเทะไปเลย เสียไปเลยก็ได้ ปัจจุบันเราอยู่ที่ไหน เราก็สามารถปฏิบัติได้ในที่นั้นๆ จะได้มากหรือน้อยเท่านั้นเอง แต่อย่าไปกังวล การทำความดีไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนเวลาไหน ถือว่าเป็นการนำพาให้ได้ไปสู่จุดหมายปลายทางที่ต้องการจะไปต่อไป

ถาม คุณแม่ไม่สบาย สงสารเขา ไม่อยากให้เขาเจ็บปวด

ตอบ เป็นความหลง ไม่เห็นว่าคนเราเกิดมาต้องเจ็บป่วยเป็นธรรมดา เขาก็อยู่มานานแล้ว ก็เวลาที่เขาจะต้องไป ก็ต้องเป็นอย่างนี้

ถาม อยากให้เขามีจิตสงบ

ตอบ เป็นตัณหา

ถาม อยากให้เขาไปแบบสบายๆ ไม่ทรมาน

ตอบ ทางที่ถูกคือไม่ต้องไปอยากอะไรทั้งสิ้น เขาจะอยู่ก็อยู่ จะทรมานก็เรื่องของเขา จะไปอย่างสบายก็เรื่องของเขา เพราะเป็นตัวของเขาเขาทำเขาเอง คนเราจะตาย ตายอย่างสุขก็ได้ ตายอย่างทุกข์ก็ได้ ถ้าบำเพ็ญมาก็จะตายอย่างสุข ถ้าไม่บำเพ็ญมา ก็จะตายอย่างทรมาน

ถาม ถ้าตั้งจิตอธิษฐานให้กับแม่ เขาจะได้รับไหม

ตอบ ถ้าได้คนเราก็จะไม่ตาย ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย ไม่แก่กัน เป็นเพียงความปรารถนาดี ถ้าทำได้ควรช่วยคนเจ็บให้เจ็บน้อยลง แต่ไม่ควรบังคับเขา ไม่ควรทะเลาะกัน วุ่นวายกันไปหมด ต้องเอาใจคนป่วยเป็นหลัก เขาเป็นโจทย์ ให้เขาเป็นผู้ตัดสินใจ ถ้าเราสามารถตอบสนองความต้องการของเขาได้ ถ้าเห็นว่าไม่ผิดอะไรก็ทำไป ถ้าเขาอยากจะฆ่าตัวตาย ให้เราช่วยเขาอย่างนี้ก็ไม่ถูก ถ้าเขาบอกว่ามันทรมาน ก็ให้เอาความทรมานมาเป็นธรรมะ ทุกข์บ่มีปัญญาบ่เกิด ถ้าไม่ทุกข์ก็ไม่เกิดปัญญา ถ้าพิจารณาก็จะเห็นตัณหา ความไม่อยากเจ็บ ไม่อยากตาย เป็นตัณหาทั้งนั้น ถ้าละตัณหาได้ทุกข์ก็จะดับไป ถ้าไม่มีปัญญาช่วยเขา ก็ต้องใช้อุเบกขา ไม่ต้องไปคิดว่าไม่มีความกตัญญู

มันไม่เกี่ยวกัน เพราะเราทำอะไรไม่ได้ ไม่อยู่ในวิสัย แล้วเราก็ต้องดูแลใจของเราด้วย ถ้ากินไม่ได้นอนไม่หลับ ไม่สามารถดำเนินชีวิตอย่างปกติได้ แสดงว่าเรากำลังทำลายตัวเราเอง เราไม่ฉลาด ถ้าฉลาดก็ต้องดำเนินชีวิตไปอย่างปกติ มีหน้าที่อะไรก็ทำไป มีเวลาว่างก็ไปเยี่ยมดูอาการ ถ้าเฝ้าได้ตลอดเวลาก็ทำให้ดีที่สุด การตายก็เป็นเหมือนการเปลี่ยนเสื้อผ้าเท่านั้นเอง เป็นการเปลี่ยนร่างกายใหม่ ถ้าทำบุญทำกุศลมาก็จะได้ของที่ดีกว่าเก่า ถ้าไม่ได้ทำก็จะไม่ได้ ไม่มีใครทำให้กันได้ ต้องทำเอง **อัตตาหิ อัตตาโน นาโถ** เป็นเรื่องบุญเรื่องกุศล เรื่องบาปเรื่องกรรม อยู่ตรงนั้น พระพุทธเจ้าทำแทนเราไม่ได้ ถ้าทำได้ป่านนี้พวกเราไปถึงนิพพานกันหมดแล้ว

ถาม ตอนนี้คุณพ่อสุขภาพไม่ค่อยดีครับ เมื่อวานก็พาท่านไปเที่ยว ตอนขากลับอยู่ๆท่านก็นั่งร้องไห้ขึ้นมา ท่านก็บอกผมว่า ท่านมีลูกกตัญญู ผมก็บอกว่าลูกกตัญญูก็ดีแล้วนิ ทำไมต้องร้องไห้ ท่านก็ไม่พูด ท่านก็ร้องไห้สักพัก ผมก็เลยปลอบใจบอกว่า ได้ลูกที่กตัญญูก็ถือว่าเป็นบุญวาสนา คุณพ่อก็บอกว่า ท่านไม่รู้จะอยู่อีกนานแค่ไหน ผมก็บอกว่าเป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ทั่วไป ต้องเกิดแก่เจ็บตาย ต้องวางใจให้เป็นกลาง อย่าไปคิดมาก ไม่ทราบว่าจะให้ท่านวางใจอย่างไรดี ให้เป็นหลัก เพราะว่าทางธรรมนี้ท่านไม่เข้าใจ

ตอบ ที่พูดไปก็ดีแล้ว สิ่งที่เกิดกับท่านเป็นวิบากของท่าน ฐานะจิตของท่านต้องเป็นอย่างนั้น เราก็ทำอะไรไม่ได้ ท่านอาจจะ

ซาบซึ้งในความกตัญญูของเรา ซาบซึ้งในบุญของท่านที่ท่านมีลูกดี แต่เสียใจที่ชีวิตของคนเราต้องจบลง เป็นเรื่องปกติที่จะคิดอย่างนี้ ถ้ามีปัญญาก็จะไม่คิดอย่างนี้ เรื่องอย่างนี้เป็นเรื่องธรรมดา เป็นสภาพจิตของคนเรา พอได้สัมผัสอะไรก็จะเกิดอารมณ์ขึ้นมา แล้วก็ปล่อยออกมา เราก็ทำหน้าที่ของเราดีเต็มที่อยู่แล้ว เรื่องสภาพจิตของท่านเราทำอะไรไม่ได้ ท่านก็ไม่เดือดร้อนอะไรทางร่างกาย ท่านก็ได้รับการดูแลดีอยู่ เรื่องทางอารมณ์ก็พยายามช่วยท่าน เกิดมาแล้วต้องมีความทุกข์ด้วยกันทุกคน จะทุกข์น้อยทุกข์มากเท่านั้นเอง ท่านอาจจะขมๆ หวานๆ ก็ได้ หวานที่มีลูกกตัญญู ขมที่จะต้องจากกัน ยังทำใจไม่ได้ ถ้ามีดวงตาเห็นธรรมอย่างพระโสดาบันก็จะเฉยๆ ถึงแม้จะดีขนาดไหนสักวันหนึ่งก็ต้องจบ งานเลี้ยงย่อมมีการเลิกรา อย่าไปกังวล ถือเป็นเรื่องธรรมดา ทำหน้าที่ของเราให้ดีเต็มที่ก็แล้วกัน

ถาม บางทีผมก็คิดล่วงหน้า ถึงเวลาที่ท่านจะจากไป จะให้ท่านรำลึกอะไรดี

ตอบ บอกท่านตอนนั้นไม่ได้ เหมือนกับไปสอนมวยข้างเวที ถ้าจะสอนก็ต้องสอนตอนก่อนขึ้นเวที

ถาม บอกให้ท่านระลึกถึงอะไรสักอย่าง

ตอบ ต้องบอกตอนนี้ ถ้าจะตายให้พุทโธๆไป บอกกันตอนนี้เลย

ถาม ผมก็บอกคุณพ่อว่า ว่างๆก็พุทโธนะ อย่าไปคิดมาก บางทีท่านก็คิดโน้นคิดนี่ ว่าคนนั้นตาย คนนี้ก็ตาย เพื่อนของท่าน

ตายไปหลายคนแล้ว ท่านจะคิดตรงนั้น

ตอบ บอกท่านว่า เวลาตายเหมือนนอนหลับไป ไปเปลี่ยนร่างใหม่ เปลี่ยนรถใหม่ รถเก่ามันพังแล้ว เอารถใหม่ดีกว่า ให้เจริญปัญญาเลย ดีกว่าสมถภาวนา ร่างกายเป็นเหมือนรถยนต์ คนขับไม่ได้ตายไปกับรถยนต์ ถ้าปล่อยร่างกายได้ ก็หลุดได้เลย

ถาม ถ้าจะหารูปพระพุทธรูปมาติดไว้ให้ท่านดูก่อนนอน แล้วให้ท่านจำเป็นสัญญาไปเลย อย่างนี้จะช่วยได้ไหม

ตอบ ถ้าทำเป็นก็ช่วยได้ เป็นการเจริญสมถภาวนา

ถาม โยมอีกคนมีความทุกข์จากคุณแม่ป่วยค่ะ ภาวนาไม่ได้

ตอบ เหมือนกันทั้งนั้น ไม่มีปัญญา มีแต่ความหลง ไม่เห็นสัจจธรรม ความจริงของชีวิตว่า มีแค่กายกับใจ ที่เปลี่ยนไปเรื่อยๆ มีการเจริญเติบโตแล้วก็เสื่อมหมดไป เหมือนต้นไม้ที่ค่อยๆ เจริญเติบโตจนเป็นต้นไม้ใหญ่ แล้วก็ต้องล้มลงมาสักวันหนึ่ง ช้าหรือเร็ว แล้วแต่พันธุ์ของไม้ บางชนิดก็มีอายุยืนยาวนาน บางชนิดก็สั้น เช่นข้าว ๓ เดือนก็หมดอายุแล้ว ร่างกายของคนก็แบบเดียวกัน ไม่ต่างกันมาจากธาตุ ๔ ดินน้ำลมไฟ เหมือนกัน ต่างกันตรงที่ร่างของคนมีใจเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ร่างกายเป็นเหมือนหุ่นกระบอก มีใจเป็นผู้เชิด พาร่างกายมาที่นี่ไปที่นั่น พูดอะไรทำอะไร ความจริงร่างกายอยู่ที่ไหนก็อยู่ได้ ขอให้มีปัจจัย ๔ หล่อเลี้ยง ก็อยู่ได้แล้ว จะให้อยู่ที่ไหนไปตลอดก็อยู่ได้ เหมือนกับต้นไม้ ถ้ามีแดดมีอากาศ

มีน้ำมีดินหล่อเลี้ยงก็อยู่ได้ ไม่ต้องไปไหนก็ได้ แต่ใจอยู่นิ่งไม่ได้ ต้องแสวงหาอะไรต่างๆอยู่ตลอดเวลา พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ว่า ความหลงทำให้ใจต้องไปทำนั่นทำนี่ หาสิ่งนั้นสิ่งนี้หลงหาความสุขผิดที่ ความสุขที่แท้จริงอยู่ที่ใจ แต่ไปหลงว่าอยู่ที่สิ่งต่างๆภายนอกใจ ก็เลยไปแสวงหากัน อาศัยเอาร่างกายเป็นเครื่องมือ หาความสุข จากการได้เห็นได้ยินได้ฟัง ได้ลิ้มรสได้ดมกลิ่น ได้สัมผัสกับสิ่งต่างๆ ที่พระพุทธเจ้าทรงพิจารณาเห็นแล้วว่าไม่ได้ให้ความสุขที่อิ่มที่พอ มีแต่จะกระตุ้นความหิวความอยากให้มีเพิ่มขึ้นไปเรื่อยๆ ใจจึงอยู่เฉยๆไม่ได้ ต้องไปโน่นมานี่ หาสิ่งนั้นหาสิ่งนี้มาดูมาฟังหามาได้มากน้อยเพียงไรก็ไม่อิ่มไม่พอ เพราะไม่ใช่อาหารของใจ ใจไม่รู้ว่าอะไรเป็นอาหารของใจ นอกจากพระพุทธเจ้ากับพระอรหันต์เท่านั้นที่รู้ รู้จริงๆ ไม่ได้รู้จากทางทฤษฎี

อย่างพวกเราได้ยินได้รู้ว่าความสงบคืออาหารคือความสุขของใจ แต่ยังไม่เคยได้สัมผัส จึงไปหาความสุขจากสิ่งอื่นๆกัน เป็นเหตุทำให้อยู่เฉยๆกันไม่ได้ เมื่อต้องไปไหนมาไหนก็มีภาระต่างๆเพิ่มขึ้นมา ต้องมีรถยนต์มีถนน มีอุปกรณ์ต่างๆสนับสนุน พอไปถึงแล้วก็อยากกลับ พอกลับมาแล้วก็อยากจะไปใหม่ กลิ้งไปกลิ้งมา เหมือนลูกตุ้มนาฬิกาที่แกว่งไปแกว่งมา แกว่งไปทางซ้ายแล้วก็แกว่งมาทางขวา แกว่งอย่างนี้ไปเรื่อยๆ ไม่มีวันสิ้นสุด จนกว่าจะสามารถควบคุมไม่ให้แกว่งได้ เราจึงต้องจัดการกับใจ ทำใจให้นิ่งให้ได้การบวชก็เป็นการทำใจของเราให้นิ่ง ไม่ให้อยากสิ่งนั้นสิ่งนี้

ไม่ให้ไม่อยากสิ่งนั้นสิ่งนี้ สิ่งที่ไม่อยากกันก็คือไม่อยากยากจน ไม่อยากลำบากลำบน สิ่งที่อยากก็คืออยากจะสุขอยากจะสบาย แต่ไปเห็นความสุขความสบายอยู่กับของภายนอก ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วไม่ได้ให้ความสุขความสบายกับเรา ให้แต่ความทุกข์ แต่เรามองไม่เห็นกัน ก็เลยไปหาความสุขความสบายจากสิ่งภายนอกกัน ที่เราต้องทำงานหาเงินหาทองกัน เพราะคิดว่ามีเงินทองแล้วจะมีความสุข หายศหาตำแหน่งกัน เพราะคิดว่ามีตำแหน่งสูงๆแล้วจะมีความสุข หาบริษัทบริวารหามาสรรเสริญยกย่องเยินยอ เพราะใจติดกับการสรรเสริญ ถึงแม้สิ่งที่พูดจะไม่จริงก็ไม่สำคัญ ถ้าพูดแล้วถูกใจเป็นใช้ได้ แล้วก็หลงกับการเสพรูปเสียงกลิ่นรสโผฏฐัพพะต่างๆ ชอบดูรูปแปลกๆใหม่ๆ ชอบได้ยินเสียงแปลกๆใหม่ๆ ถ้าเป็นของจำเจแล้วจะเบื่อ แม้จะเป็นของโปรดอย่างไรก็เบื่อ ถ้าได้ดูหรือฟังอะไรที่ชอบมากๆทุกวัน เดี๋ยวก็เบื่อ ให้รับประทานอาหารจานโปรดวันละ ๓ เวลา ตลอดทั้งเดือนเลย เดี๋ยวก็เบื่อ แสดงว่าสิ่งเหล่านี้ไม่ได้ให้ความสุขที่แท้จริงกับเรา

มีพระพุทธเจ้ากับพวกนักบวชเท่านั้น ที่เห็นความสุขอีกด้านหนึ่ง คือความสุขจากการทำจิตใจให้สงบ จะทำจิตใจให้สงบได้ ก็ต้องอยู่คนละฟากกับทางโลก ทางรูปเสียงกลิ่นรสโผฏฐัพพะ เพราะถ้าได้สัมผัสกับรูปเสียงกลิ่นรสโผฏฐัพพะ กับเงินทองกับตำแหน่งแล้ว จะมีความผูกพัน ทำให้จิตอยู่นิ่งไม่ได้ ต้องคอยหามาเพิ่มให้มีมากขึ้น ต้องคอยรักษา

มีตำแหน่งก็ต้องคอยรักษาไว้ หรือหาที่สูงขึ้นไป ก็เลยอยู่นิ่งๆ ไม่ได้ อยู่เฉยๆไม่ได้ ต้องออกจากบ้านกันทุกวัน ตื่นแต่เช้าก็ต้องออกไปแล้ว เพื่อหาสิ่งเหล่านี้ เย็นก็กลับมา แล้วก็วุ่นวายกับเรื่องเหล่านี้ เพราะมีการโยกย้ายกัน มีการสูญเสีย วุ่นวายอยู่ตลอดเวลา แต่พวกที่มีปัญญาจะเห็นว่านี่ไม่ใช่ทางสู่ความสุข อย่างพวกนักบวชในสมัยก่อนที่พระพุทธเจ้าจะทรงตรัสรู้ ก็สามารถหาความสุขจากความสงบของใจได้ในระดับหนึ่ง ด้วยการบำเพ็ญ รักษาศีล นั่งสมาธิทำจิตใจให้สงบ มีความสุขเป็นพักๆไป เวลาจิตสงบก็มีความสุข แต่พอออกจากความสงบ ก็อยากได้นั่นอยากได้นี่ ทั้งๆที่ก็ไม่ได้อยู่ใกล้กับสิ่งต่างๆเหมือนกับฆราวาส แต่ก็ยังอดคิดถึงความสุขแบบนั้นไม่ได้ ถ้าไม่กลับมานั่งสมาธิทำจิตให้สงบต่อ ก็จะบวชอยู่ต่อไปไม่ได้ ที่สึกกันไปก็เพราะจิตไม่สงบ อยู่ไม่ได้ จิตยังอยากไปหารูปเสียงกลิ่นรสโผฏฐัพพะ อยากไปหาเงินหายศหาสรรเสริญ พอไปเกี่ยวข้องด้วยก็มีแต่ความทุกข์ต่อเนื่องกันไป พอมีครอบครัวมีภรรยามีลูก ก็ต้องดูแล ต้องห่วง ต้องกังวล ต้องเลี้ยงภรรยากับลูก และญาติพี่น้อง ที่ไม่ช้าก็เร็วต้องแก่ต้องเจ็บต้องตาย ต้องไปเยี่ยมกันเวลาเจ็บไข้ได้ป่วย ไปงานศพกัน มีเรื่องให้ทำอยู่ตลอดเวลาจนวันตาย

ไม่เคยเจอความสุข ที่พระพุทธเจ้าและพระอรหันต์สาวกได้เจอกัน เพราะต้องตัดทุกอย่าง ตัดลาภยศสรรเสริญ ตัดรูปเสียงกลิ่นรสโผฏฐัพพะ แล้วก็ต้องควบคุมจิตด้วยสติ

ไม่ให้ไปคิดเรื่องต่างๆ ทำจิตให้ว่างด้วยอุบายแห่งสมาธิ บริกรรมพุทโธๆ ๆ ไป สวดมนต์ไป หรือดูลมหายใจเข้าออกไป ถ้าเป็นอุบายแห่งวิปัสสนา ก็พิจารณาดูร่างกาย ดูอาการ ๓๒ แล้วจิตจะสงบ ไม่วุ่นวาย ไม่กำหนัดยินดี แต่จะเบื่อหน่ายกับสิ่งต่างๆ เพราะพิจารณาเห็นว่าไม่เที่ยงทั้งนั้น เป็นทุกข์ทั้งนั้น ไม่อยู่ในอำนาจจะเหนี่ยวรั้งให้อยู่กับเราไปได้ตลอด ให้เป็นของเราไปได้ตลอด เช่นร่างกายของเรานี้ พิจารณาไป ก็มีแต่จะแก่ มีแต่จะเจ็บ มีแต่จะตาย บังคับไม่ได้ ต้องเป็นอย่างนี้ สิ่งต่างๆที่หามาได้ก็จะต้องหมดไป พอตายไป สมบัติข้าวของเงินทองต่างๆก็เป็นของคนอื่นไป ใครมีบุญมีวาสนาเขาก็ได้ครอบครองไป ตำแหน่งก็เป็นของคนอื่นไป แต่ปัญหาไม่ได้หมดไปกับการตาย เพราะใจผู้ที่ก่อปัญหาไม่ได้ตายไปด้วย ถ้าใจตายไปด้วยปัญหาก็จะจบด้วย แต่ใจไม่ตาย ไปเกิดใหม่ ไปเริ่มต้นสร้างปัญหาใหม่รอบนี้ ไม่ใช่รอบที่ ๑๐ รอบที่ ๑๐๐ นะ ท่านว่าเป็นล้านๆรอบแล้ว ความทุกข์ที่เราได้สัมผัสผ่านมาอย่างแสนสาหัสแล้วก็จะเป็นอย่างนี้ต่อไปเรื่อยๆ ถ้าไม่หยุดใจปราบใจด้วยการปฏิบัติ บำเพ็ญตามที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน

ถ้าหยุดใจได้เมื่อไหร่แล้ว จะเจอสิ่งที่วิเศษที่สุดในโลก ที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ว่า ไม่มีสุขอันใดในโลกนี้ที่จะเสมอหรือเหนือกว่า ความสุขที่ได้จากความสงบระงับของจิตใจ ระงับจากความโลภความโกรธความหลง ระงับจากความอยากในกาม อยากมีอยากเป็น อยากไม่มีอยากไม่เป็น เวลา

อยากได้อะไรก็ต้องใช้ปัญญาระงับ ต้องเห็นว่าสิ่งต่างๆ ที่อยากได้ อยากเป็นนั่นเป็นนี่ ไม่มีสาระแก่นสาร ไม่มีคุณค่าอะไร มีแต่โทษมีแต่พิษมีแต่ภัย เป็นเหมือนระเบิดเวลา ถ้าเป็นเด็กก็จะไม่รู้ว่าลูกระเบิดมีพิษภัยอย่างไร พอเล่นกับลูกระเบิดเกิดระเบิดขึ้นมา ก็ต้องเจ็บตัวถึงแก่ความตายไป จิตของปุถุชนก็เหมือนกับเด็ก มองไม่เห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ในสิ่งต่างๆ ที่อยากได้อยากสัมผัส พอไปเล่นกับมันก็เหมือนกับเด็กที่ไปเล่นกับลูกระเบิด แล้วผลเป็นอย่างไร มีใครบ้างที่บอกว่าไม่มีความทุกข์ มีไหมในโลกนี้ ไม่มีความกังวล ไม่มีความห่วงใย ไม่มีความเสียอกเสียใจอาลัยอาวรณ์ สิ่งเหล่านี้เกิดจากความไม่รู้ทั้งสิ้น คือความหลง ศาสนาพุทธจึงเกิดขึ้นมาเพื่อแก้ความหลงนี่เอง คำว่าพุทธะคือผู้รู้ รู้ความจริงของความสุขและความทุกข์ของใจ พระพุทธเจ้าเป็นองค์แรก ก่อนหน้านั้นนักบวชทั้งหลายก็ไม่รู้กัน รู้แต่วิธีระงับให้จิตสงบได้เป็นพักๆเท่านั้นเอง กำหนดพุทโธๆ ๆ หรือกำหนดดูลมหายใจเข้าออก พอจิตสงบตอนนั้นก็สบาย ลืมเรื่องราวต่างๆไป ไม่คิดถึงเรื่องคนนั้นเรื่องคนนี้เรื่องนั้นเรื่องนี้ ก็ไม่วุ่นวายใจ แต่พอถอนออกมาก็เริ่มคิด เริ่มอยากจะรู้อยากจะเห็นอยากจะฟัง อยากจะเกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นเรื่องนี้ พอไปได้ยินเรื่องนั้นเรื่องนี้เข้า ถ้าถูกอกถูกใจก็ดีใจ ถ้าไม่ถูกอกถูกใจก็วุ่นวายใจ แล้วก็พยายามไปแก้ในสิ่งที่แก้ไม่ได้ แต่ไม่รู้ เช่นคนจะเจ็บคนจะตายจะไปแก้ได้อย่างไร ทำให้หายวันนี้ แล้วอยู่ต่อไปสัก ๕ ปี ๑๐ ปีได้

แล้วก็กลับมาที่จุดนี้อีก ต้องกลับมาเจ็บมาตายจนได้ เพียงแต่ผัดเวลาไปเท่านั้นเอง แต่ก็ต้องทำ ทำได้ก็ทำไป แต่ควรทำด้วยปัญญา คือรู้ว่าเป็นการผ่อนเวลาไปเท่านั้นเอง ผัดเวลาไป สำหรับคนที่ได้รับการรักษาหายจนแล้ว ถ้าฉลาดก็จะได้รับประโยชน์ จะรู้ว่าชีวิตใกล้จะหมดแล้ว เกือบจะหมดไปแล้วครั้งหนึ่ง ตอนนี้ได้โอกาสใหม่ จะกลับไปใช้ชีวิตแบบเดิมๆ หรือตามแบบที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน ก็จะได้ประโยชน์ตรงนั้น ถ้าได้สติแล้วรีบปฏิบัติ ก็อาจจะเสร็จกิจภายในไม่กี่วัน

พระพุทธเจ้าเสด็จไปโปรดพระราชบิดา ให้ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ ๗ วันก่อนที่จะเสด็จสวรรคต ตอนนั้นทรงประชวร พระพุทธเจ้าไม่ได้ทรงเอาหมอไป เอารถพยาบาลไป แต่เอาธรรมโอสถไป เอาความจริงไป สอนจิตให้ปล่อยวาง สังขารร่างกายเป็นของไม่เที่ยง **อนิจจา วต สังขารา** มีการเกิดขึ้นตั้งอยู่และดับไปเป็นธรรมดา ปล่อยวางได้จะทำให้หลุดพ้น จากความทุกข์ทั้งหลาย ที่เกิดจากการแตกดับของสังขารร่างกาย ถ้าพิจารณาด้วยปัญญาแล้วปล่อยวางได้ ร่างกายจะอยู่จะตายก็เป็นเหมือนแก้วน้ำ ใครจะเอาไปทำอะไรก็ไม่ได้สร้างปัญหาให้กับเรา แต่ถ้าหวงว่าเป็นแก้วราคาแพง ที่เราโปรดมาก ถ้าใครมาแตะมาทำแตกเข้า ก็วุ่นวายใจ ร่างกายกับแก้วน้ำก็เหมือนกัน เป็นธาตุเหมือนกัน เป็นอนิจจังเหมือนกัน ไม่ช้าก็เร็วสักวันหนึ่งก็ต้องบุบสลายไป ให้ความทุกข์ถ้าไปหลงยึดติด ไปรักไปชอบไปอยากให้อยู่ไปนานๆ ถ้าไม่เป็นตามความ

อยากก็เสียใจ แต่ถ้าสอนใจอยู่เรื่อยๆว่ามันต้องไป มันจะไป ก็ให้มันไป ไม่ต้องเสียดาย พอมันไปก็จะไม่วุ่นวาย จะปล่อยมันไป ถ้าพิจารณาจนเห็นชัดแล้วก็จะปล่อย จะโล่งใจ เบาใจ สบายใจ โรคจะหายไม่หายก็ไม่สนใจ ใจของพวกเราตอนนี้เหมือนกับกาวตราช้าง พอได้อะไรมาแล้วจะติดจนแยกออกจากกันได้ยาก เหมือนกาวตราช้างที่ติดกับอะไรแล้ว จะเอาออกยาก ต้องง้างจนหักออกจากกัน นี่คือผลที่เกิดจากความหลง ไม่เห็นความสุขภายในใจ ก็เลยไปหาความสุขภายนอกกัน ที่มีความทุกข์แถมมาด้วย เหมือนไปเติมน้ำมันแล้วได้แก้วได้ผ้าแถมมาด้วย ได้อะไรมาก็ต้องทุกข์กับสิ่งนั้น ยิ่งรักมากยิ่งทุกข์มาก ถ้าไม่รักเลยก็ไม่ทุกข์เลย จะเอาอย่างไรดี จะเอาทุกข์หรือไม่เอาทุกข์ ถ้าไม่เอาทุกข์ก็ต้องทำใจให้เป็นกลาง อยู่เฉยๆไป ไม่รักไม่ชัง แต่มีความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ถ้าอยู่แบบนี้ได้ ก็จะอยู่แบบไม่ทุกข์

ถ้าไม่มีเหตุจำเป็นที่จะต้องทำอะไรกัน ก็ปล่อยให้เป็นไปตามอัธยาศัย ใครอยากจะทำอะไรก็ทำไป อยากจะเอาเท้าเดินก็ได้ เอามือเดินก็ได้ คลานไปก็ได้ จะทำอะไรก็ได้ ชีวิตของเขา ถ้าเขาไม่เดือดร้อนเสียอย่าง เราจะไปเดือดร้อนแทนเขาทำไม เพราะเราไปหลงรักเขา ไปยึดไปติด เห็นว่ากำลังจะไปสู่ความเสื่อมเสีย สู่ความทุกข์ ก็เดือดร้อนแทน พูดอย่างไรก็ไม่ฟัง ก็ยิ่งเดือดร้อนใหญ่ อย่างนี้ก็ไม่ถูก เพราะเป็นการสร้างความทุกข์ให้กับตนเอง บอกได้สอนได้ แต่อย่าไปทุกข์ด้วย เหมือนพระพุทธเจ้า เหมือนครูบาอาจารย์ ท่านไม่ทุกข์

ไม่เดือดร้อนกับพวกเรา สอนแล้วก็แล้วกันไป คนฟังจะเอาไปปฏิบัติหรือไม่ ก็อยู่ที่ตัวเขา คนสอนจึงไม่ควรไปเดือดร้อน ทำหน้าที่ไป สั่งสอนไป จะปฏิบัติได้ไม่ได้ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ไม่เข้าใจก็ได้ ไม่ยอมรับสิ่งที่เราสอนก็ได้ ถ้าไม่รับก็เหมือนเทน้ำใส่แก้วที่คว่ำอยู่ เทลงไปเท่าไหร่ก็ไม่สามารถรับน้ำได้ คำสอนที่ดีที่งามถ้าสอนให้คนที่ไม่ยอมรับ ก็เปล่าประโยชน์ ปัญหาของพวกเราก็คือความหลงขาดปัญญา เมื่อมีความหลงก็เกิดความยึดติด ความอยากต่างๆ ถ้ามีปัญญาก็จะมีความพอดี ทำทุกอย่างในกรอบของเหตุผล เพื่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น แล้วก็ต้องดูที่ใจของตนด้วยว่าทุกข์วุ่นวายหรือเปล่า ถ้ามีปัญญาจะไม่ทุกข์ไม่วุ่นวาย ถ้าทุกข์วุ่นวายก็จะหยุดทันที ถ้าไม่มีปัญญาจะวุ่นวายจะทุกข์กว่าคนที่ได้รับการช่วยเหลือเสียอีก ที่กลับเห็นว่าเรานี่วุ่นวายเหลือเกิน

จึงควรเข้าใจว่า สิ่งที่เราควรแสวงหาไม่ได้อยู่ภายนอก แต่อยู่ภายใน คือความสงบของจิตใจ จึงต้องมีทานศีลภาวนา ทำความดีต่างๆ มีความกตัญญูกตเวที สัมมาคารวะ ความเคารพผู้หลักผู้ใหญ่ เสียสละรับใช้ผู้อื่น ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความเมตตากรุณามุทิตาอุเบกขา ไม่อิจฉาริษยา ผู้อื่นได้ดีก็ถือว่าเป็นบุญของเขา ใครทุกข์ยากใครลำบากก็ให้ความเมตตากรุณา ช่วยเหลือกันได้ก็ช่วยกันไป อย่ามองว่าเป็นคู่ต่อสู้กัน ให้มองว่าเป็นมิตรเป็นเพื่อนกัน จะทำให้จิตสงบไม่วุ่นวาย เวลาปฏิบัติธรรมก็จะสงบง่าย เมื่อจิตออกจาก

ความสงบแล้วก็เจริญปัญญา ให้เห็นว่าโลกนี้ไม่มีอะไร มีแต่ความทุกข์ **ความสุขอยู่ที่ใจ** ไม่ได้อยู่ในโลกนี้ จิตก็จะปล่อยทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ได้ จะไม่เดือดร้อนไม่ทุกข์กับอะไรต่อไป คำสอนของพระพุทธเจ้าอยู่ตรงนี้ ถ้ายังอยู่ในโลกนี้ก็ยังต้องทำมาหากิน เพื่อมาทำความดี ทำเพื่อสมบัติที่อยู่ในใจ อย่าทำเพื่อเงินทอง เพื่อตำแหน่ง แต่ทำเพื่อความสุขใจ

••••••••••••••••••

...คนเราทุกคนจะต้องลงถึงจุดต่ำสุดสักวันหนึ่ง เวลาแก่ก็ต้องถูกทอดทิ้งให้อยู่กับบ้าน ถึงแม้ลูกจะรักเราขนาดไหน เขาก็ต้องไปทำงานทำการ จะเอาเราไปด้วยได้อย่าง เราก็ต้องหัดอยู่กับบ้านให้ได้ หัดอยู่เฉยๆให้ได้ จะมีความสุข อยู่เฉยๆนี้แสนจะสุข ความสุขสุดยอดก็คือการอยู่เฉยๆนี่แหละ ไม่มีอะไรจะสุขเท่า

....เพราะไม่เคยปรับตัวเองให้อยู่กับที่ ให้อยู่เฉยๆ ต้องมีรูปเสียงกลิ่นรสโผฏฐัพพะชนิดต่างๆ มาหล่อเลี้ยงจิตใจอยู่ตลอดเวลา แต่ไม่รู้จักพอเพราะสิ่งเหล่านี้ไม่เคยให้ความอิ่มความพอกับใคร เพราะความพออยู่ที่การอยู่นิ่งเฉยต่างหาก ถ้าอยู่นิ่งเฉยได้เราก็จะพบกับความพอ จึงต้องอาศัยการปฏิบัติ ต้องทำสมาธิ มีศีลมีทานเป็นเครื่องสนับสนุน แล้วก็เจริญวิปัสสนาพิจารณาว่าทุกสิ่งทุกอย่างเป็นความทุกข์ทั้งนั้น ก็จะไม่อยากได้อะไรไม่อยากทำอะไร อยู่ตัวคนเดียวแสนจะสบาย เวลามีอะไรก็ต้องวิตกกับสิ่งนั้นสิ่งนี้ มีสามีมีภรรยาก็ต้องทุกข์กับสามีทุกข์กับภรรยา มีใครบ้างที่ไม่ทุกข์กับสามีไม่ทุกข์กับภรรยาไม่ทุกข์กับลูก ที่มาบ่นให้ฟังก็เรื่องของความทุกข์ทั้งนั้น

ถาม ก็แต่งไปแล้วนี่เจ้าคะ

ตอบ ตัดใจซิ ว่าเขาไม่ใช่ลูกเรา ไม่ใช่สามีเรา เป็นเพียงเพื่อนร่วมเกิดแก่เจ็บตายเท่านั้น อยู่ร่วมกันด้วยความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รักกันได้แต่อย่าไปยึดติด อย่าไปอยากให้เขาเป็นตามที่เราต้องการ ก็คนอื่นเขาเป็นอะไรเราไม่เห็นเดือดร้อน

เลย พอมาเป็นสามีเป็นลูกเราเท่านั้น ต้องเป็นเรื่องทันที ก็เพียงแต่ทำใจ หัดทำใจ ว่าเป็นเหมือนคนอื่นก็แล้วกัน แต่อยู่ด้วยกันอย่างเพื่อน เพื่อนร่วมหอเพื่อนร่วมบ้าน ช่วยดูแลกัน อยู่คนเดียวอาจจะมีคนอื่นรบกวนเราได้ ก็มีเพื่อนไว้คอยช่วยปกป้องคุ้มครอง ก็มีความสุขได้ เพียงแต่เปลี่ยนทัศนะของเราเท่านั้นเอง อย่าไปครอบครอง ส่วนใหญ่พอได้อะไรมาแล้วจะเป็นตัวกูของกูขึ้นมาทันที จะต้องทำตามที่เราสั่งที่เราต้องการทันที พอไม่ได้ดังใจความรักที่เคยมีก็กลายเป็นความเกลียดชังขึ้นมาทันที เพราะความหลง ไม่มีปัญญา ไม่รู้จักคิดกัน ปล่อยให้ไหลไปตามอารมณ์ความอยาก ที่เป็นตัวร้ายกาจที่สุด ได้อะไรมาก็ไม่เคยพอใจสักที ให้ทำอย่างนี้ก็ไม่พอใจ ทำอย่างนั้นก็ไม่พอใจ ถ้าชอบอาหารชนิดนี้ ก็ทำให้กินทุกวันก็เบื่อ ก็ว่าเขาอีก เขาก็ตอบว่าเห็นว่าชอบไม่ใช่หรือ ก็เลยทำให้กินทุกวัน ความอยากจะเป็นอย่างนี้ ไม่เคยอยากได้ในสิ่งที่มี สิ่งที่มีเหมือนกับของตายแล้ว ชอบของเป็นๆ ชอบลุ้น จะได้หรือไม่ได้หนอ มีความสุข ตื่นเต้น พอได้มาแล้วก็หมดความอยากแล้ว ก็หาของใหม่อีก

นี่คือตัณหาความอยาก ต้องเห็นโทษของมัน อย่าไปหลงตามมัน ให้ใช้เหตุผลทุกครั้งที่อยากจะได้อะไร ให้พิจารณาว่ามีความจำเป็นไหม ถ้ามีความจำเป็นต่อการดูแลอัตภาพร่างกายก็หามา มีความจำเป็นต่อการดูแลจิตใจ ก็ทำไป เช่นต้องนั่งสมาธิ ต้องเดินจงกรม เจริญปัญญา จำเป็นไหม ถ้าจำเป็นต่อจิตใจ ก็ไม่เป็นตัณหา เป็นมรรค เป็นเครื่องดับทุกข์

ดับปัญหาต่างๆ ทางร่างกายก็เช่นกัน ถ้าต้องกินอาหาร ก็ต้องมีอาหาร แต่ให้รู้จักประมาณ ไม่น้อยเกินไป ไม่มากเกินไป ให้พอดีกับความต้องการของร่างกาย เสื้อผ้าก็เช่นเดียวกัน ก็ให้พอดีกับความจำเป็น ความต้องการ บ้านกับยารักษาโรคก็เช่นกัน ถ้ามีความจำเป็นก็ต้องมี เพราะหน้าที่ของเราที่แท้จริงก็มีอยู่ ๒ อย่างเท่านั้นคือ ดูแลรักษากายกับใจของเรา กายก็ต้องดูแลรักษาให้อยู่ได้ ไม่ให้ชำรุดทรุดโทรมก่อนเวลาที่ควร ใจก็ยิ่งต้องรักษาใหญ่ เป็นงานหลัก เป็นงานหนักด้วย เป็นงานที่สำคัญที่สุด เพราะถ้ารักษาใจได้แล้วปัญหาต่างๆจะหมดสิ้นไป เช่นพระพุทธเจ้ากับพระอรหันต์ ที่เป็นพระพุทธเจ้ากับพระอรหันต์ขึ้นมาได้ก็เพราะท่านดูแลรักษาใจกำจัดความโลภความโกรธความหลง ความอยากต่างๆจนหมดไปจากจิตจากใจ เพราะความโลภความโกรธความหลงความอยากต่างๆนี้แล เป็นต้นเหตุของปัญหาของใจ ที่สร้างความทุกข์สร้างความวุ่นวายใจ กระวนกระวายใจ เวลาร่างกายเป็นอะไร ก็เกิดจากตัณหา จากความอยากทั้งนั้น เวลายังมีชีวิตอยู่เพียงแต่คิดถึงความตายก็ทุกข์แล้ว ก็เกิดจากตัณหาทั้งนั้น ถ้ากำจัดได้แล้ว จะไม่มีปัญหาอีกต่อไป

หน้าที่หลักๆของเราจึงมี ๒ หน้าที่เท่านั้น คือดูแลรักษาร่างกายและใจ จะดูแลรักษาร่างกาย ก็ต้องมีรายได้ ก็ต้องทำงานทำการ แต่อย่าไปทำจนหลงผิดไป หาเงินหาทองร่ำรวยใช้ไป ๑๐ ชาติก็ไม่หมด อย่างนี้ไม่รู้จะหาไปทำไม หามาพอดูแลอัตภาพร่างกาย แล้วให้มีเวลาได้ทำบุญปฏิบัติธรรม มีเงิน

ทำบุญทำทาน มีเวลาปฏิบัติธรรม จึงต้องมีร่างกายไว้ทำงานทางด้านจิตใจ ไม่มีร่างกายก็ปฏิบัติธรรมไม่ได้ ไปเกิดในอบายก็ทำอะไรไม่ได้ ไปเกิดบนสวรรค์ก็ทำอะไรไม่ได้ เพราะอบายเป็นที่ใช้บาปใช้กรรม สวรรค์ก็เป็นที่รับรางวัลของบุญกุศล มีภพชาติของมนุษย์เท่านั้นที่สามารถทำภารกิจทางด้านจิตใจให้เสร็จสิ้นไปได้ เมื่อได้เกิดเป็นมนุษย์แล้ว จึงควรทำความเข้าใจให้ถูกต้องว่าเกิดมาทำไม คนส่วนใหญ่ไม่รู้ว่าเกิดมาทำไม ถ้าไม่ได้เจอพระพุทธศาสนาจะไม่รู้ ถ้าไม่ได้ยินได้ฟังธรรมะจะไม่รู้ ก็จะไหลไปตามความอยากในลาภยศสรรเสริญสุขกัน แล้วก็ทุกข์วุ่นวายกัน เพราะมีทั้งเจริญและเสื่อม เวลาเจริญก็ดีอกดีใจ เวลาได้งานได้การได้เงินเดือนเพิ่มก็ดีใจ พอถูกปลดออกก็เสียใจ จึงไม่ควรกังวลกับเรื่องตกงาน หาอะไรทำได้ก็ทำไป ถ้าต้องล้างชามก็ล้างไป เป็นงานที่มีศักดิ์ศรี ดีกว่าไปลักไปขโมย ไปโกหกหลอกลวงผู้อื่น

ถาม อยากให้ท่านอาจารย์เทศน์เกี่ยวกับคู่สามีภรรยา พอดีน้องอยู่ต่างประเทศ มีความทุกข์มาก เขาแต่งงานกับฝรั่งมาตั้ง ๒๐ ปีค่ะ ฝรั่งเขาขอเลิก เขาทำใจไม่ได้ ไม่ทราบว่าท่านอาจารย์จะมีข้อคิดอะไรที่ทำให้เขาทำใจได้ ส่งหนังสือไปให้ก็ไม่มีกำลังใจที่จะอ่านค่ะ

ตอบ ก็เหมือนกับพาคนไข้ไปหาหมอ แต่สายไปเสียแล้ว หัวใจหยุดเต้นไปแล้ว หมอก็ทำอะไรไม่ได้ อย่างพาคนที่เป็นโรคหัวใจวายไปโรงพยาบาล หมอก็ปั๊มหัวใจให้ แต่ก็ไม่ฟื้น

ก็อาจจะเป็นแบบนี้ก็ได้ หมอก็ทำเต็มที่แล้ว ยาก็ให้แล้ว หนังสือก็ให้ไปอ่านแล้วแต่ไม่อ่าน ก็เหมือนคนไข้ไม่รับยา ให้กินยาแต่ไม่ยอมกิน เมื่อยาไม่เข้าไปในร่างกาย ก็ไม่สามารถที่จะรักษาโรคได้ สงสารได้ แต่อย่าไปทุกข์ เพราะไม่ได้แก้ปัญหาของเขา กลับสร้างปัญหาให้กับเรา คือสร้างความทุกข์ให้กับเรา ก็อย่างที่เทศน์เมื่อสักครู่นี้ว่า ถ้าคิดพิจารณาอริยสัจข้อแรกอยู่เรื่อยๆ คิดเสมอว่า เกิดมาแล้ว ต้องแก่เจ็บตาย ต้องพลัดพรากจากกันเป็นธรรมดา ถ้าคิดอยู่ทุกๆวันแล้วเขาจะไม่รู้สึกตื่นเต้นอะไรเลย เพราะรู้อยู่แล้ว เขาก็ต้องเตรียมตัวเตรียมใจไว้ เหมือนคนที่ขึ้นเครื่องบินแล้วรู้ว่าจะต้องตก ก็เตรียมร่มชูชีพไว้ ก็จะไม่กลัว จะตกก็ไม่เป็นไร เพราะรับได้ทั้งสองสภาพ ถ้ารับไม่ได้ก็ทุกข์ เพราะถ้าจะตกมันก็ต้องตก เครื่องบินที่ครูบาอาจารย์นั่งก็ยังตกเลย เมื่อปี ๒๕๒๓ มีครูบาอาจารย์ตั้ง ๕ รูปนั่งเครื่องบินมาตก ก่อนที่จะถึงดอนเมืองเพียงไม่กี่กิโลฯ พอดีมีพายุฝนมา เป็นเรื่องธรรมดา เมื่อถึงคราวจะต้องไป ก็ต้องไป

ถาม เพื่อนของลูกเขายังไม่มีครอบครัวกัน ก็บอกเพื่อนว่าโชคดีอย่างที่ท่านอาจารย์ว่า ไม่มีปัญหาเรื่องครอบครัว เขาไปเยี่ยมคุณแม่ของเพื่อนคนหนึ่ง ซึ่งเพื่อนได้เสียไปแล้ว แต่คุณแม่เพื่อนยังอยู่ แก่มากแล้วช่วยตัวเองลำบาก เขาเริ่มรู้สึกถึงตัวเขาเองแล้วว่า ถ้าเขาแก่ไปเขาช่วยตัวเองไม่ได้ แล้วใครจะดูแลเขา อยากจะถามท่านอาจารย์ว่าจะทำอย่างไร

ตอบ ให้ใช้หลักธรรมะที่พระพุทธเจ้าทรงสอน **อัตตา หิ อัตโนนาโถ** เพราะพึ่งคนอื่นไม่ได้หรอก หวังพึ่งลูกถ้าลูกอกตัญญู จะทำอย่างไร ยิ่งเสียใจใหญ่ หรือเป็นลูกที่ตายไปก่อนเรานี้ เราจะทำอย่างไร แต่ถ้าเราพึ่งตัวเองได้นี่ ไม่ต้องกลัวหรอก จะมีคนมาคอยดูแลเราตลอดเวลา อย่างหลวงตาอย่างนี้ มีคนอยากจะดูแลหลวงตาตั้งเท่าไร เพราะท่านพึ่งตัวของท่านเองได้ เมื่อท่านพึ่งตัวของท่านเองได้ ท่านก็สามารถทำความดีได้ตลอด เมื่อทำความดีได้ตลอดแล้วก็จะมีคนมาดูแล ไม่ต้องห่วง คนจะมาช่วยมันมากเกินไป ต้องหนีคนมากกว่า

ถาม ยังไงคนแก่ก็ต้องมีคนมาดูแล

ตอบ ก็อัตตา หิ อัตโนนาโถ นี่ไง คือการสร้างความดี ขอให้เราทำความดีไว้ เช่นการภาวนา ส่วนหนึ่งเราก็ต้องพึ่งตัวเราเอง อย่าไปหวังให้คนอื่นเขาเลี้ยงเรา คนเรานี่สามารถดูแลตัวเองไปได้จนกระทั่งวันตาย ไม่ต้องกลัวหรอก พอถึงเวลาช่วยตัวเองไม่ได้เขาก็จับเราส่งเข้าโรงพยาบาลเอง ก็ต้องมีพยาบาลมาคอยดูแล ส่วนที่เราต้องพึ่งตัวเองจริงๆนั้น คือทางด้านจิตใจ ถึงแม้คนอื่นจะช่วยเราทางด้านร่างกายได้ ดูแลเราได้ ให้อาหารเรา ให้ยาเราได้ แต่ใจเราเหงาเราจะทำอย่างไร เพราะเราไม่มีธรรมะ เราไม่รู้จักภาวนา การภาวนาเป็นการช่วยตัวเราเองทางด้านจิตใจ ถ้าเราภาวนาเป็นแล้วเราจะไม่เหงา จะไม่รู้สึกว่าอยากจะอยู่กับใคร ไม่หวังจะพึ่งใคร ไม่ต้องการจะให้ใครมาให้กำลังจิตกำลังใจ เรานี่แหละให้กำลังใจตัวเองได้เต็มที่ แล้วเรายังจะให้กำลังใจคนอื่นได้อีกด้วย ฉะนั้น

บอกเขาว่าให้พยายามพึ่งตัวเอง ด้วยการปฏิบัติตามที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน รับรองได้ ไม่ต้องกลัว ถ้าพึ่งคนอื่นเดี๋ยวคนที่เราพึ่งเขาตายไปจะทำอย่างไร หรือเขาไม่ให้เราพึ่งแล้วเราจะทำอย่างไร

ถาม เขาจะพึ่งน้องสาวเขา นี่คือการคาดหวัง ถึงเวลาจริงๆเขาอาจจะไม่ช่วยเราก็ได้ใช่ไหมครับ อาจจะไปก่อนเราก็ได้ แล้วถ้าเขาคาดหวังว่าจะช่วยเรา แล้วเขาไม่ช่วยเรา ยิ่งเสียใจใหญ่?

ตอบ ช่วยอย่างไรในที่สุดมันก็ช่วยไม่ได้อยู่ดี หมอจะเก่งขนาดไหนในที่สุดก็ช่วยไม่ได้ แต่ถ้ามีธรรมะนี่ ช่วยได้ตลอดถึงลมหายใจสุดท้ายเลย จะไม่มีความทุกข์เลย แต่ถ้าไม่มีธรรมะแล้ว ต่อให้มีหมอวิเศษขนาดไหน ใจก็ยังทุกข์อยู่ตลอดเวลานั่นแหละ ต้องมาชำระจิตใจของเรา ต้องสร้างใจของเราให้เป็นที่พึ่งของตัวเองให้ได้ ให้ใจของเรามีธรรมะ มีสมาธิ มีปัญญาแล้วรับรองได้ว่าไม่มีอะไรที่จะมาทำให้จิตใจของเราหวั่นไหว หรือมีความทุกข์ได้ ร่างกายนี้อย่างไรมันก็ต้องเป็นไปตามสภาพของมัน แต่การเป็นไปของร่างกายมันจะไม่มากระทบกับใจ ถ้าใจมีปัญญา มีสมาธิไว้คอยแยกคอยแยะ ถ้าไม่มีแล้วความหลงมันจะเอามาพันกัน ร่างกายเป็นอย่างไร มันจะบอกให้ใจเป็นไปกับมัน เพราะใจไปหลงว่าร่างกายเป็นใจ พอร่างกายเป็นอะไรใจก็จะวุ่นวายไปหมดเลย แต่ถ้ามีสมาธิมีปัญญามันจะแยกออกจากกัน กายก็เป็นกาย เหมือนกับคนขับรถกับรถยนต์ มันคนละส่วนกัน รถยนต์เสียก็ซ่อมมันไป ยางแตกก็ปะมัน เปลี่ยนมัน ถ้ามันใช้ไม่ได้ก็ทิ้งมันไป

คนขับก็เดินไปหารถใหม่ หรือถ้าไม่จำเป็นต้องใช้รถอีกต่อไป ก็ไม่ต้องไปซื้อรถใหม่ อยู่กับบ้านไม่ไปไหนแล้ว ก็ไม่ต้องไปซื้อรถใหม่ ไม่ต้องมีรถก็ได้

ใจของคนที่อิ่มแล้ว พอแล้ว ก็ไม่ต้องอาศัยร่างกายอีกต่อไป ที่เราต้องมาเกิด มามีร่างกาย เพราะใจเรายังติดทางกามรสอยู่ ยังอยากได้รูปเสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะอยู่ ก็ต้องมีร่างกาย มีตา มีหู มีจมูก มีลิ้น ไว้เป็นเครื่องมือ เพื่อจะได้เห็นรูป เวลาเห็นรูปแล้วก็ดีใจ มีความสุข แต่ในขณะเดียวกันก็มีความทุกข์ด้วยเหมือนกัน ถ้าไปเห็นรูปที่ไม่ชอบเข้ามันก็มีความทุกข์ขึ้นมา เรื่องของเรื่องมันอยู่ที่ใจของเรานี้เอง ถ้าทำใจของเราให้พอ ด้วยการกำจัดความอยากต่างๆให้หมดไปแล้ว ก็จะไม่มีปัญหาอะไรทั้งสิ้น อะไรจะเกิดกับอะไร มันก็ไม่มีปัญหา เพราะใจเราไม่ได้ไปอยากกับอะไร ไม่ได้อยากให้สิ่งนั้นเป็นอย่างนี้ ไม่ได้อยากให้สิ่งนี้มันเป็นอย่างนั้น มันจะเป็นอย่างไรมันก็ต้องเป็นไปตามความจริงของมัน รับความจริงได้ทุกสภาพ แต่ถ้ามีความอยากแล้วมันวุ่นวายไปหมด เวลาร้อนก็อยากจะให้มันเย็น เวลาหนาวก็อยากจะให้มันร้อนขึ้นมา เวลาฝนตกก็อยากจะให้มันหยุด มันไม่รู้จักจบ ไม่เคยพอใจกับสภาพที่มีอยู่เป็นอยู่. แต่ถ้าไม่มีความอยากแล้วทุกสภาพก็จะดีไปหมด ฝนตกก็ดีร้อนก็ดี หนาวก็ดี ดีไปหมด เจ็บไข้ได้ป่วยก็ดี ไม่ต้องทำอะไรแสนจะสบาย มีคนคอยป้อนอาหารให้เรา ถ้ามองโลกในแง่ดีมันก็ดีทั้งสองแง่แหละ เรื่องทุกอย่างมีทั้งแง่ดี และแง่ไม่

ดี อยู่ที่เราจะมองเท่านั้นเอง ถ้าเราเป็นคนชอบทำโน่นทำนี่ พอเราเจ็บไข้ได้ป่วยเราก็บ่นว่าไม่สบายใจ ไม่ชอบเลย ไม่ได้ทำโน่นทำนี่ แต่ถ้าเราไม่ชอบทำอะไร พอต้องไปทำอะไรก็เบื่อ ไม่อยากจะทำ บางคนชอบอยู่เฉยๆ อยู่บ้านเฉยๆ พอต้องไปออกงานออกการ ก็จะเบื่อ ต้องแต่งหน้าทาปาก แต่งเนื้อแต่งตัววุ่นวายไปหมด มันสองแง่สองมุม อยู่ที่เราจะมอง ถ้าเราไม่มีความอยากแล้ว มันจะมีแง่เดียวก็คือ อะไรจะเป็นอะไร ก็เป็นไป ได้ทั้งนั้น ถ้าจะไปก็ได้ ถ้าจะต้องอยู่ก็อยู่ได้ อย่างนี้ไม่ดีหรือ เราชนะทั้งหมด ออกหัวก็ได้ ออกก้อยก็ได้ วันนี้คนนี้เขาไม่มาก็ไม่เดือดร้อน ได้ทั้งนั้น ใครมาใครไปก็ได้ทั้งนั้น ใครจะอยู่ก็อยู่ ใครจะไปก็ไป แสนจะสบายใจ ไม่เดือดร้อนกับใคร กับอะไรทั้งสิ้น เราไปจู้จี้จุกจิกเอง ต้องอย่างนั้นต้องอย่างนี้ ถ้าไม่เป็นอย่างนั้นไม่เป็นอย่างนี้ ก็จะตายให้ได้ เราจึงต้องแก้ปัญหาที่ใจเรา

ที่พูดนี้ก็คือความอยากทั้งนั้น อยากให้เป็นอย่างนั้น อยากให้เป็นอย่างนี้ ความจู้จี้จุกจิก ก็เกิดจากความอยาก แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเราจะไม่สามารถกำหนดกฎเกณฑ์อะไรได้เลย ถ้ายังอยู่ในความสามารถ อยู่ในความควบคุมบังคับ เราก็กำหนดกฎเกณฑ์กันไป เช่นวันนี้เรานัดกันมาก็ต้องมีการกำหนดเวลา ก็กำหนดไป แต่ก็อย่าไปยึดติดกับมันมากจนเกินไป ถ้ามันช้าบ้างเร็วบ้าง ถ้าครบบ้างไม่ครบบ้าง ขาดบ้างเกินบ้างก็ไม่เป็นไร อย่าไปเอาตายตัว ทุกอย่างต้องอย่างนี้ เปรี๊ยะๆ ไปหมด

ถาม เวลาญาติเราเจ็บป่วย ก็จะมีพี่น้องหลายคน คนนั้นอยากจะให้เข้าโรงพยาบาล คนนั้นบอกไม่ต้อง คนนั้นอยากจะให้ทำโน้นทำนี่ จะเป็นการก้าวก่ายชีวิตคนอื่นหรือเปล่าไม่ทราบ เป็นโทษเป็นภัยหรือเปล่าครับ

ตอบ ถ้าเพียงแต่เสนอ ไม่บังคับกันก็ไม่เป็นไร ถ้าบังคับก็เป็นการก้าวก่าย ถ้าถามเขาว่าไปหาหมอไหม ถ้าบอกไม่ไป ก็จบเรื่อง การรักษาจึงขึ้นอยู่ที่กำลังจิต ความพอใจของแต่ละคน อย่างพระปฏิบัติโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูบาอาจารย์ จะไม่ค่อยไปหาหมอ ถ้าพอจะรักษาได้ก็ไป ถ้ารักษาไม่ได้ก็ปล่อยให้เป็นไปตามความจริง จิตใจของท่านไม่มีอะไรกับการอยู่การตาย ไม่เดือดร้อนอะไร อยู่ไปก็ไม่ได้อะไรเพิ่มขึ้น เพียงแต่ต้องทำงานนานขึ้น

ถาม ถ้าคนป่วยไม่อยากจะรักษาต่อ เพราะจะสิ้นเปลืองเงินทองทำให้ลูกหลานลำบาก อย่างนี้เป็นการทำลายตัวเองไหมคะ

ตอบ เป็นกิเลสถ้าเสียดายเงินทอง

ถาม แล้วลูกหลานที่เห็นว่าสมควรให้ปล่อย

ตอบ กิเลสเหมือนกัน เพราะเสียดายเงินเหมือนกัน

ถาม ก็ต้องปล่อยให้รักษาต่อ

ตอบ ควรพูดกันก่อนจะดีกว่า จะเอาอย่างไรเวลาไม่สบาย จะให้รักษาถึงขั้นไหน จะให้จ่ายเท่าไหร่ พูดกันให้รู้เรื่องไปเลย แต่ก็ไม่กล้าพูดกัน พอพูดก็หาว่าสาปแช่งกัน พอถึงเวลาก็มีปัญหา อย่างครูบาอาจารย์ ท่านบอกไว้เลยว่า เป็นอะไรไม่ต้องเอาเข้า

โรงพยาบาล ท่านสั่งไว้ล่วงหน้าก่อน อยู่ที่คนเจ็บคนที่จะตาย ว่าต้องการอย่างไร ถ้าต้องการรักษามีปัญญารักษาก็รักษาไป ถ้าไม่ต้องการรักษาก็ไม่ต้องรักษา ควรจะคุยกันก่อน จะให้ส่งโรงพยาบาลไหม จะให้ผ่าไหม จะรักษาถึงขั้นไหน พูดกันเลย อย่าไปคิดเรื่องเงินเรื่องทอง ส่วนใหญ่พอพูดถึงเรื่องเงินเรื่องทอง ก็เป็นกิเลสไป ถึงเวลาจริงๆเงินทองไม่น่าจะเป็นเหตุ ท่านสอนให้สละทรัพย์เพื่อรักษาชีวิต สละชีวิตเพื่อรักษาธรรม ครูบาอาจารย์ท่านสละชีวิตเพื่อรักษาความสงบของจิตใจ ไม่ต้องวุ่นวาย เข้าโรงพยาบาลเหมือนเข้าโรงฆ่าสัตว์ ทั้งผ่าทั้งตัด ทั้งทิ่มทั้งแทง วุ่นไปหมด สู้นอนสงบอยู่ในกุฏิดีกว่าให้หมดลมหายใจไป กินไม่ได้ก็ไม่ต้องกิน

ถาม ที่ว่าญาติตายหรือใครตายก็ทำใจได้ จะโดนญาติคนอื่นว่าไหมคะ

ตอบ ว่าก็เรื่องของเขานะ คนที่ว่าเราแล้วมีความสุข หรือวุ่นวายล่ะ มันเรื่องของเขา เสียงนกเสียงกาเราห้ามได้เสียเมื่อไร นกมันร้องเรายังไปห้ามนกไม่ได้เลย แต่ถ้าจิตใจเราหนักแน่นขนาดนั้นแล้ว เราจะไม่กังวลว่าใครจะพูดอะไร ใครจะด่าอะไร มันก็เรื่องของเขา ใครจะชมก็ไม่ได้ดีใจกับคำชมของเขา ใครจะตำหนิ ใครจะว่าเรา เราก็ไม่ได้ไปอะไรกับเขา เพราะเขาก็ไม่ได้มาแก่กับเรา ไม่ได้มาเจ็บกับเรา ไม่ได้มาตายกับเรา เวลาเราแก่ เราเจ็บ เราตาย เขาก็ไม่ได้มาอะไรกับเรา เขามาแก่แทนเราไม่ได้ มาเจ็บแทนเราไม่ได้ มาตายแทนเราไม่ได้ เขา

ทุกข์แทนเราไม่ได้ เรื่องของคนอื่นเป็นอนัตตา ไม่ได้อยู่ในความควบคุมของเรา เหมือนกับลมกับแดด เราไม่กังวลกับเรื่องลมเรื่องแดด แล้วเราไปกังวลกับเรื่องคนอื่นทำไม คนอื่นเขาจะทำอะไร จะชมเรา จะชอบเรา จะเกลียดเรา จะด่าเรา เราก็ห้ามเขาไม่ได้ ปล่อยเขาทำไป ถ้าเราไม่ไปตอบโต้ เดี๋ยวเขาก็เลิกยุ่งกับเราไปเอง เขาไม่เข้าใจ ถ้าเขาเข้าใจ เขาจะไม่ว่าเราหรอก ก็เหมือนกับเด็กแหละ เด็กไม่เข้าใจก็ทำไปตามภาษาเด็ก ผู้ใหญ่จะไปโกรธเด็กได้อย่างไร ผู้ใหญ่ก็ต้องเข้าใจว่ามันเป็นเด็ก มันก็ร้องห่มร้องไห้ฟูมฟายโทษคนนั้นโทษคนนี้วุ่นวายไปหมด

ถาม ญาติของลูกมีอุปาทานในบุคคลที่เป็นที่รักที่ผูกพันกันมาก ขออุบายในการคลาย สำหรับคนอื่นก็ไม่ค่อยรู้สึกอะไร ว่าอะไรเกิดขึ้นกับเขา แต่สิ่งที่เกิดขึ้นกับคนที่ใกล้ชิดที่สุดจะมีอุปาทานอันนี้มาก

ตอบ ก็ต้องพิจารณากายอยู่เรื่อยๆ พิจารณาการเกิดการดับของกายนี้อยู่เรื่อยๆ ร่างกายของคนในที่สุดก็จะกลายเป็นกระดูก กลายเป็นขี้เถ้าขี้ถ่านไปอยู่เรื่อยๆ ต่อให้รักกันขนาดไหน มีความผูกพันกันขนาดไหน มันก็เป็นแค่กองกระดูกเท่านั้นเองที่เราไปหลงรักมัน ความจริงตัวของคนนั้นมันไม่ได้อยู่ที่กาย ตัวของเขาอยู่ที่จิตของเขา และจิตของเขาก็ไม่ได้ตายถึงแม้ร่างกายจะตายไปแล้ว ถ้าเขาทำความดีไว้ เขาก็จะต้องได้รับความดีจากการกระทำของเขา เราไม่ต้องไปกลัว เราก็คิดว่า

เขาไปดี ได้ไปเกิดดีต่อไป สิ่งที่เราไปยึดไปติดก็คือกองธาตุ เท่านั้นเอง คือ**ดิน น้ำ ลม ไฟ** แต่เนื่องจากเราไม่ได้พิจารณา เราก็คิดว่าเป็นสัตว์ เป็นบุคคล เป็นนาย ก นาย ข ที่แท้จริง แล้วในที่สุดก็จะเป็นแค่ขี้เถ้าขี้ถ่าน เป็นเศษกระดูกที่เราเอาไป ลอยอังคาร หรือเราเอาไปบรรจุไว้ในผอบ ในเจดีย์ มันก็เป็น เหมือนรถยนต์คันหนึ่งเท่านั้นเอง เป็นเครื่องมือของจิต ดวงนั้นที่เอามาใช้ติดต่อกับเรา ร่างกายของเราก็เป็นเหมือน กับของเขา มันก็เป็นกองกระดูกเหมือนกัน ต่อไปก็จะเป็น ขี้เถ้าเหมือนกัน พิจารณาอยู่อย่างนี้ไปเรื่อยๆ สักวันเราก็ จะเข้าใจ พิจารณาดูจนกระทั่งเห็นว่ากายนี้เป็นแค่ธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ เท่านั้นเอง

ถาม อย่างที่คนใกล้ตัวเราไม่นับถือศาสนาพุทธ แล้วเราปฏิบัติ ให้เขานี่พอที่จะทำให้เขาเปลี่ยนได้ไหมคะ

ตอบ ไม่ได้หรอก ทำแทนกันไม่ได้

ถาม ไม่มีวิธีเลยหรือคะ

ตอบ ก็ต้องให้เขาเปลี่ยนตัวเขาเอง ถ้าทำให้กันได้ พระพุทธเจ้า ก็ทำพวกเราให้ เป็นพระอรหันต์ไปหมดแล้ว

ถาม แล้วมีวิธีที่เขาจะสร้างบารมีของเขาเองไหมคะ

ตอบ ทำตัวเราให้เป็นตัวอย่าง เดี๋ยวเขาจะเกิดความศรัทธาเลื่อมใส เราเอง เวลาเขาทำอะไรให้เราโกรธ เราอย่าไปโกรธเขา แล้ว เขาก็จะเห็นผลของศาสนา ว่าดีอย่างนี้เอง ทำให้เมียเรา เดี๋ยวนี้ไม่โกรธเราเลย เดี๋ยวเขาศรัทธาเอง

ถาม สมมุติว่าเรารู้ว่าทางนี้เป็นทางที่ดีและเราเข้าใจ แต่ว่าคนใกล้ตัวเราเขาไม่ยอมรับ และเขาก็ไม่มาทางนี้กับเราเลย เรามีวิธีช่วยเขาอย่างไรคะ

ตอบ ก็เรื่องของเขา ไม่ต้องไปช่วยเขา พระพุทธเจ้าก็ไม่ได้ช่วยใคร ตอนออกจากวัง ก็ออกมาเพียงพระองค์เดียว

ถาม เราก็รู้เห็นแต่เราก็ทำอะไรไม่ได้

ตอบ ทำไม่ได้หรอก เรายังช่วยตัวเราเองไม่ได้เลย จะไปช่วยคนอื่นได้อย่างไร เรายังว่ายน้ำไม่เป็นเลย เราจะช่วยคนอื่นให้ว่ายได้อย่างไร เราต้องหัดว่าย ให้เป็นก่อน ว่ายเป็นแล้วค่อยสอนผู้อื่น พอว่ายเป็นแล้ว ผู้อื่นก็จะเกิดศรัทธาในตัวเรา อย่างพระพุทธเจ้าพอตรัสรู้แล้วพระราชบิดาก็มีศรัทธา ใครๆก็มีศรัทธา นิมนต์มาสอนในวังเลย ไม่นานก็ได้บรรลุกัน ถ้าพระพุทธเจ้ายังอยู่ แล้วทรงชวนให้ออกบวชด้วยกัน คงไม่ได้บรรลุเป็นพระพุทธเจ้าขึ้นมา จึงต้องเสด็จไปก่อน ต้องทำเป็นตัวอย่างให้เห็นว่าดีจริง แล้วก็จะเกิดศรัทธาเลื่อมใสขึ้นมาเอง แล้วจะตามมาเอง ถ้าตามมาเองก็จะง่าย ง่ายกว่าลากมา ถ้าลากมาเราก็จะต้องเหนื่อย จะไม่มีกำลังพอที่จะลากมาได้

จึงต้องยอมรับว่า คนเรามีบุญมีกรรมไม่เท่ากัน สะสมบุญบารมีมาไม่เท่ากัน ทำทานมาไม่เท่ากัน เวลาที่คนหนึ่งไปทำบุญอีกคนหนึ่งก็ไม่อยากจะไป คนหนึ่งชอบไปกินเหล้าเมายา อีกคนก็ไม่อยากจะไป เพราะบำเพ็ญมาไม่เหมือนกัน สะสมบุญบารมีมาแตกต่างกัน เพียงแต่ได้มาเจอกัน แล้วเกิดมีความจำเป็นต้องอยู่ด้วยกัน ก็อยู่กันไป ก็ไม่ได้หมายความว่าต้อง

แยกทางกัน เวลาไหนที่เรามีโอกาสว่าง พอที่จะปลีกตัวไปทำอะไรของเราได้ เราก็ไป แต่ถ้าเขาจะไปด้วยก็ดี ถ้าเขาไม่ไป ก็ไม่เป็นไร เพราะในที่สุดเขาก็ต้องปฏิบัติของเขาเอง เรากินข้าวแทนเขาได้ไหมล่ะ เขาก็ต้องกินข้าวของเขา เราก็ต้องกินข้าวของเรา เวลาเรากินข้าวแล้วเขาไม่กิน เราจะไปบังคับเขาได้ไหม เขาไม่หิวเขาไม่อยากจะกิน เราก็บังคับเขาไม่ได้

การปฏิบัติก็เหมือนกัน เป็นสิ่งที่แต่ละคนจะต้องปฏิบัติกันเอง ทำกันเอง ไม่มีใครทำแทนกันได้ แต่ทำเป็นตัวอย่างให้เขาเกิดกำลังใจได้ เช่นถ้าได้อยู่กับคนที่มีความเข้มข้น ก็จะช่วยดูดเราให้มีความเข้มข้นขึ้น อย่างที่เล่าให้ฟัง สมัยที่อาตมาอยู่คนเดียว ก็คิดว่าเข้มข้นแล้ว แต่พอไปอยู่กับคนที่เข้มข้นกว่า ก็รู้ว่ายังใส ยังไม่เข้มข้น ก็ทำให้ได้เพิ่มความเข้มข้นขึ้นมา แต่ถ้าไปอยู่กับคนที่ใสกว่าเรา เขาก็จะดึงให้ใสตามเขาไป พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่าถ้าจะอยู่กับใคร ให้อยู่กับคนที่ฉลาดกว่าเรา เก่งกว่าเรา หรือเท่าเรา อย่าไปอยู่กับคนที่โง่กว่าเราเลวกว่าเรา ถ้าไม่สามารถหาคนที่ฉลาดกว่าเรา เก่งกว่าเราได้ก็อยู่ของเราไปคนเดียวดีกว่า อย่าไปอยู่กับคนที่เลวกว่า เพราะจะฉุดเราให้เลวกว่าที่เป็นอยู่ การเลือกเพื่อนปฏิบัติ เลือกกัลยาณมิตร ต้องหาคนที่เก่งกว่าเรา ดีกว่าเรา เพราะเขาสามารถฉุดเราช่วยเราได้ อย่างพระสาวกทุกรูปก็ต้องหาพระพุทธเจ้าทั้งนั้น พอหาพระพุทธเจ้าได้แล้ว ก็ไม่ผิดหวัง ความปรารถนาดีก็ดีอยู่หรอก เราเห็นว่าสิ่งนี้ดี ก็อยากจะให้เขาได้รับประโยชน์ด้วย แต่ก็ต้องยอมรับว่า แต่ละคนมีภาชนะขนาดไม่เท่ากัน

บางคนก็มีกระแป๋ง บางคนก็มีถ้วย คนที่มีถ้วยก็ได้น้ำแค่ถ้วยเดียว คนที่มีกระแป๋งก็ได้มากกว่า เราอยากจะให้เขาเยอะๆ แต่เขามีถ้วยใบนิดเดียว ใส่มากเกินไป ก็ล้นถ้วยไปเปล่าๆ เสียเวลา จะเหนื่อยเปล่าๆ ไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร ต้องสร้างภาชนะคือใจของเขาให้ใหญ่ขึ้น เพื่อจะได้รับสิ่งที่มีคุณค่ามีประโยชน์ได้ ด้วยการบำเพ็ญไปเรื่อยๆ เพิ่มขึ้นไปเรื่อยๆ ทำทานก็ทำมากขึ้นไปเรื่อยๆ ศีลก็รักษามากขึ้นไปเรื่อยๆ ภาวนาก็ภาวนามากขึ้นไปเรื่อยๆ ต้องทำจากที่เราทำอยู่ แล้วเพิ่มขึ้นไปเรื่อยๆ ถ้าทำไปอย่างไม่หยุดยั้งแล้ว เดี๋ยวก็ถึงจุดหมายปลายทางเอง ถ้ามาคอยพะวงกับคนนั้นคนนี้ เดี๋ยวก็จะเขว จะไม่ได้ทำ จะไม่ก้าวหน้า ถามว่าอย่างนี้เป็นความเห็นแก่ตัวหรือไม่ จะว่าเห็นแก่ตัวก็เป็นความเห็นแก่ตัวที่ไม่เสียหาย เพราะไม่ได้ไปสร้างความเดือดร้อนให้กับใคร คนเราทุกคนก็มีความเห็นแก่ตัวด้วยกันทั้งนั้น มีความรักตัวกลัวตาย ต้องดูแลรักษาตัวเองด้วยกันทุกคน เป็นความเห็นแก่ตัวที่ไม่ได้ไปเบียดเบียนผู้อื่น ไม่ได้ละเลยหน้าที่ที่พึงปฏิบัติ ก็ไม่เสียหายตรงไหน ถ้ายังมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อคนนั้นคนนี้ ก็ปฏิบัติไป ส่วนงานส่วนตัว มีเวลาว่างก็ทำของเราไป เราชวนเขาแล้ว ถ้าเขามาก็เป็นบุญของเขา ถ้าเขาไม่มาก็แสดงว่ายังไม่พร้อม ก็ต้องยอมรับความจริงนี้ ถ้ามากังวลจะไม่สามารถปฏิบัติได้

ถาม อยากจะช่วยคนใกล้ตัวเราค่ะ คืออยากให้เขามาวัดบ้าง

ตอบ อยากก็เป็นทุกข์นะ เป็นต้นเหตุของความทุกข์ อย่าทำด้วยความอยาก ทำด้วยเหตุด้วยผล คือรู้ว่าเป็นของดี ก็อยากจะมอบให้กับเขา ก็ทำไป แต่อย่าไปทำเกินเหตุเกินผล ถึงกับทำให้เราต้องทุกข์ใจ ถ้าทุกข์ใจก็แสดงว่าไม่ได้เป็นเหตุเป็นผลแล้ว เป็นอารมณ์ไปแล้ว จะเอาชนะให้ได้ อยากอย่างนี้แล้วจะต้องได้ดังความอยาก ถ้าอย่างนี้แล้วก็ต้องถือว่าเป็น**สมุทัย** แต่ถ้าอยากให้เขาได้ดิบได้ดีนี่เป็น**มรรค**นะ อยากปฏิบัติธรรมนี้มีคนชอบพูดเรื่อยว่า ก็เป็นความอยากเหมือนกัน ใช่ แต่เป็นความอยากที่ดี ที่ทำให้เกิดประโยชน์ การอยากออกบวชอย่างนี้ มันไม่เป็นสิ่งที่เสียหายอะไร การอยากจะฆ่ากิเลสนี้ ไม่ได้เป็นบาปกรรมตรงไหน ถึงแม้จะมีคำว่าฆ่าอยู่ด้วยซ้ำ ฆ่ากิเลสนี้ฆ่าไปเถอะ ฆ่าเท่าไรก็ไม่บาป ได้บุญเยอะแยะเลย ถ้าอยากจะฆ่าใครก็ฆ่ากิเลสนะ เวลาโกรธมากๆอยากจะฆ่าใคร ก็ฆ่ากิเลสของเรานี่แหละ ฆ่าไอ้ตัวโกรธนี่แหละ ฆ่าตัวนี้แล้วทุกอย่างก็จบ ถ้าไปฆ่าคนอื่นแล้วเขาตายเราก็ตายด้วย หรือติดคุกติดตะรางวุ่นวายไปหมด แต่ฆ่าไอ้ตัวโกรธตัวนี้ตัวเดียวแล้ว ทุกอย่างระงับหมด สันติปรากฏขึ้น ความยุติธรรมปรากฏขึ้น มันยุติ มันจบ คำว่ายุติคือจบ ความยุติธรรมที่แท้จริงก็คือ ฆ่าความโกรธ ฆ่าความน้อยอกน้อยใจ ที่คิดว่าเราถูกเขาเอารัดเอาเปรียบ ไม่ยุติธรรม เราฆ่าไอ้ตัวรู้สึกตัวนี้ให้หมดไป คิดเสียว่าเป็นเคราะห์กรรมของเราก็แล้วกัน เกิดมาอยู่ในโลกมันจะต้องประสบกับสิ่งที่ดีและสิ่งที่ไม่ดี สิ่งที่เราชอบและสิ่งที่เราไม่ชอบ เป็นเรื่อง

ธรรมดาบางวันก็มีฝน บางวันก็มีแดดออก มันก็แบบเดียวกัน ชีวิตของเราก็มีขึ้นมีลง มีได้มีเสีย เวลาเจอกับสิ่งที่ไม่ดีก็พยายามให้อภัยไว้ ทำใจให้กว้างๆ พยายามฆ่าความรู้สึกที่ไม่ดีต่างๆ ที่มีอยู่ในจิตในใจของเราด้วยปัญญา ถ้ามีปัญญาแล้วดับได้หมด ความน้อยอกน้อยใจ ความเสียอกเสียใจ ความโกรธแค้นโกรธเคือง ความรู้สึกว่าถูกเขาเอารัดเอาเปรียบ มันจะหายไปเลย เพราะสิ่งที่เขาได้ไปเป็นสิ่งที่ไร้สาระทั้งนั้น สมมุติว่าเขาโกงเงินเราไป ก็หมดปัญหาไป เรามีเงินเราก็ต้องเอาไปทำบุญทำทาน เอาไปแจกคนอื่นอยู่ดี เมื่อเขาเอาไป เราก็หมดภาระ บางคนทำทานจนติด พอหมดเงินก็ต้องรีบไปหาเงินมาทำทานต่อ ความจริงแล้วการทำทานก็เพื่อปลดเปลื้องภาระ ที่มันกดดันจิตใจของเรา เงินทองที่ต้องคอยดูแลรักษา ความยึดติดอยู่กับเงินทอง ให้มันหลุดลอยไปจากจิตใจของเราเท่านั้นเอง เมื่อมันหมดไปแล้วก็อย่าไปหามาแบกอีก เพราะหมดเงินแล้วต้องไปหาเงินมาทำบุญต่อ ถ้าหมดแล้วก็จบ ก็รักษาศีลต่อไป ภาวนาต่อไป ต้องขยับเลื่อนชั้นขึ้นไป อย่าเรียนแต่ชั้น ป. ๑

ถาม ในกรณีผู้ที่เป็นมิจฉาทิฐิเป็นบุพการีของเราเอง จะทำให้ท่านเกิดสัมมาทิฐิได้อย่างไร

ตอบ แม้แต่บุพการีของพระอรหันต์บางทีก็ช่วยไม่ได้ อย่างบุพการีของพระโมคคัลลานาน์หรือพระสารีบุตร สิ่งที่เราทำได้ คือการทำตัวของเราให้เป็นตัวอย่าง ถ้ายังไม่เห็นก็แสดงว่ามีเมฆหมอก

ของโมหะอวิชชาหนามาก แสงสว่างแห่งธรรมไม่สามารถเล็ดลอดเข้าไปได้ เป็นเรื่องของกรรม เราจึงต้องเข้าใจหลักกรรม และเรื่องอนิจจังของร่างกาย พ่อแม่ของเราก็ต้องแก่เจ็บตายเหมือนกัน แก้ไม่ได้ เรื่องกรรมของท่านเราก็ไปแก้ไม่ได้ มิจฉาทิฐิเป็นผลของกรรม สัมมาทิฐิเป็นผลของบุญ คนที่มีมิจฉาทิฐิก็จะคลุกคลีกับคนที่มีมิจฉาทิฐิ ก็ยิ่งส่งเสริมกันใหญ่ ยิ่งตอกย้ำมิจฉาทิฐิให้แน่นแฟ้นมมากยิ่งขึ้น ส่วนคนที่มีสัมมาทิฐิก็จะคลุกคลีกับคนที่มีสัมมาทิฐิ ก็จะช่วยส่งเสริมกัน คนที่มีความรู้มากกว่าจะดึงคนที่มีน้อยกว่า พระพุทธเจ้าจึงทรงสอนให้คบบัณฑิต ถ้าหาบัณฑิตคบไม่ได้ ก็อยู่คนเดียวไปจะดีกว่า อย่าไปคบคนพาลคนโง่ เพราะจะขาดทุน จะฉุดลากเราลงไป ถ้าจำเป็นต้องคบเช่นคบกับพ่อกับแม่เรา ก็อย่าให้เขาฉุดลากเราไป ถึงแม้จะเป็นพ่อเป็นแม่ ถ้าสอนให้เราเล่นการพนัน ให้กินเหล้า เราก็ไม่ต้องทำตาม ไม่เป็นการเนรคุณ ถ้าผิดต่อหลักธรรมก็ไม่ต้องทำ การเนรคุณหมายถึงไม่ดูแลท่าน ในยามเจ็บไข้ได้ป่วยหรือต้องการความช่วยเหลือ เราปล่อยปละละเลย ถึงจะเป็นการเนรคุณ ถ้าชวนให้เราไปดื่มเหล้า เราก็ไม่ต้องไป ถ้าไปก็ไม่ต้องดื่ม ท่านจะว่าอย่างไรเราก็ไม่ดื่ม ต่อไปท่านอาจจะไม่ดื่มตามเราก็ได้ จะสอนพ่อแม่ ก็ต้องสอนด้วยการปฏิบัติตนเป็นตัวอย่าง เช่น พระพุทธเจ้า ทรงปฏิบัติเป็นตัวอย่าง ปฏิบัติจนหลุดพ้น พอหลุดพ้นแล้วบรรดาญาติทั้งหลายก็เกิดศรัทธาปฏิบัติตาม มีเจ้าชายออกบวชตั้ง ๕ รูปพร้อมๆกัน มีพระอานนท์ มีพระ

อนุรุทธะ บวชพร้อมๆกัน เพราะศรัทธา ถ้าพระพุทธเจ้าไม่ได้ออกบวช พวกนี้จะได้บวชหรือเปล่า ไม่มีทาง ก็เหมือนกับพระราชวงศ์จักรี มีรัชกาลที่ ๔ ออกบวชเป็นพระอยู่ตั้ง ๒๐ พรรษา ลูกๆหลานๆก็บวชตามกันทุกพระองค์เลย ตั้งแต่รัชกาลที่ ๔ มา รู้สึกจะบวชทุกๆพระองค์เลย ถ้าเรากินเหล้าเมายาจัดปาร์ตี้ทุกคืน ลูกหลานก็จะทำตาม ถ้ามีสัมมาทิฐิ เขาก็จะไม่ทำตาม ถ้าไม่มีสัมมาทิฐิก็จะทำตามคนอื่น ต้องแยกแยะ เป็นพ่อแม่ก็ส่วนหนึ่ง เรื่องของจิตใจก็เป็นอีกส่วนหนึ่ง เป็นเรื่องของบุญของกรรม ท่านสอนว่าเรามีกรรมเป็นผู้ให้กำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ ไม่ใช่พ่อแม่ที่ให้กำเนิดใจ พ่อแม่ให้กำเนิดร่างกาย แต่ใจจะสูงจะต่ำ จะดีจะชั่ว บุญกรรมเป็นผู้ให้กำเนิด ทำให้ดีหรือชั่วสูงหรือต่ำ ถึงแม้จะเกิดเป็นลูกของพระเจ้าแผ่นดิน ก็ไม่ได้หมายความว่าจะสูงตามเสมอไป ถ้าใจไม่สูงมันก็ไม่สูง ถึงแม้จะเกิดเป็นลูกขอทานแต่ถ้าใจสูงมันก็สูง

ถาม ทุกคนมีกรรมเป็นของตน เรามีบุตรที่มีโรคประจำตัว เป็นกรรมของลูก พ่อแม่ก็ทุกข์ไปด้วย ควรจะยึดหลักอย่างไรในการเลี้ยงดู

ตอบ ต้องแยกแยะว่าบุตรกับตัวเราเป็นคนละส่วนกัน เวลาบุตรเจ็บไข้ได้ป่วยเรามีหน้าที่ดูแลรักษาหายาหาหมอก็ทำไป แต่ไม่ต้องไปทุกข์กับเขา ไม่ได้ทำให้โรคภัยไข้เจ็บของเขาหาย แต่กลับจะทำให้เราทุกข์ เป็นการทำร้ายตัวเอง เป็นอกุศลทาง

จิตใจ ที่เราจะต้องระงับ ลูกเป็นอะไรเราก็ดูแลอย่างเต็มที่ แต่ต้องยอมรับว่าเขามีกรรมของเขา ชาติก่อนเขาเคยไปทำบาป ทำกรรมมา จึงทำให้เขาต้องประสบเคราะห์กรรม แต่ก็เป็นบุญของเขาที่ได้มาเกิดเป็นลูกของเรา ที่มีความเมตตาต่อเขา เราก็ทำได้เท่านี้ อย่าไปเสียใจ ทุกคนต้องเป็นเหมือนกัน ไม่ช้าก็เร็ว เขาก็เป็น เราก็ต้องเป็น ทุกคนที่อยู่ในศาลานี้ก็ต้องเป็นกันหมด เพราะเป็นเรื่องธรรมดาของการมาเกิด ถ้าคิดอย่างนี้แล้วก็จะหักห้ามความเศร้าโศกเสียใจได้ เพราะเห็นว่าทุกคนเท่าเทียมกัน ไม่มีใครดีหรือเลวกว่ากันในเรื่องเกิดแก่เจ็บตาย เพราะได้ช่วยแบ่งกันทุกข์

ถาม มีความเชื่อว่า ถ้าได้แบ่งความทุกข์ของคนที่เรารักมา จะทำให้ความทุกข์เบาบางลงไป เช่นความทุกข์ของลูกหรือบิดามารดา ถ้าได้ร่วมทุกข์ด้วยกัน จะทำให้ทุกข์นั้นเบาบางลงไป

ตอบ ก็มีบางส่วน เวลาเรามีความทุกข์แล้วคนอื่นเห็นใจเรา ก็ทำให้เราทุกข์น้อยลงได้ ความจริงเราไปแบ่งความทุกข์ของคนอื่นมาไม่ได้หรอก แต่แสดงความเมตตากรุณา เห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจเขาได้ เขาก็อาจมีกำลังใจขึ้นมา ทำให้ความทุกข์น้อยลง ถ้าไม่มีใครเหลียวแล ไม่มีใครดูแล ก็อาจจะทำให้ทุกข์มากขึ้น ความจริงเราสามารถดับความทุกข์ใจดับได้หมดเลย ถ้ายอมรับว่าเกิดมาแล้วต้องเป็นอย่างนี้ จะไม่ทุกข์ใจเลย ส่วนทุกข์ทางร่างกายนี้ไม่รุนแรงเลยเมื่อเทียบ

กับทุกข์ทางใจ เป็น ๑ ต่อ ๑๐ ความทุกข์ของร่างกายหนัก ๑ เท่า ทางใจหนัก ๑๐ เท่า ถ้าจิตไม่ทุกข์ร่างกายเจ็บปวดนิดเดียว พระพุทธเจ้ากับพระอรหันต์จึงไม่หวั่นไหวกับความตาย กับความเจ็บไข้ได้ป่วย พระปฏิบัติบางท่านไม่กินยา ไม่ไปโรงพยาบาล เพราะไม่ได้เจ็บ ๑๐ เท่า เจ็บเพียงเท่าเดียว ใจไม่ได้เจ็บ เจ็บแต่กาย ใจปล่อยกายได้ ถ้าจะตายก็ให้ตายไป จะหายก็หาย ใจไม่วุ่นวาย ไม่ได้เจ็บด้วย ใจไม่ได้เจ็บไข้ได้ป่วยด้วย ถ้าใจเป็นทุกข์ด้วย แม้จะเป็นโรคเล็กๆน้อยๆ ก็กลายเป็นเรื่องใหญ่โตขึ้นมา

ถาม ถ้าอย่างนั้นถือว่าเป็นบาปของดิฉันเองใช่ไหมคะ เพราะดิฉันมีความทุกข์กับคนที่ดิฉันรัก

ตอบ ใช่ เป็นความโง่ ยังไม่มีปัญญา เป็นอกุศล สร้างความทุกข์ให้กับตัวเองทำไม เป็นเรื่องคนอื่น เรื่องชาวบ้าน เราไม่เกี่ยว

ถาม เกี่ยวซิคะ เพราะผูกพันกัน

ตอบ ความผูกพันเป็นกิเลส เป็นอุปาทาน เพราะไม่เห็นด้วยปัญญาว่า ไม่มีความผูกพันต่อกันเลย เป็นเพียงสมมติ พวกเราเป็นเหมือนตัวละคร แต่เราเล่นกันจริงกันจังเหลือเกิน

••••••••••••••••••••

ใจสงบได้ต้องหยุดคิด

"อย่าปล่อยให้ใจ
ไปคิดเรื่องอื่นในขณะที่
ร่างกายกำลังทำอะไรอยู่
ให้เฝ้าดูทุกอิริยาบถ
ของการเคลื่อนไหว
ของการกระทำของร่างกาย
อันนี้เป็นวิธีเป็นอุบาย
ของการฝึกสติเพื่อคอยควบคุมความคิด
เพราะการที่จะทำใจให้สงบได้นี้
ต้องหยุดความคิดให้ได้"

พระอาจารย์สุชาติ อภิชาโต
วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร จ.ชลบุรี

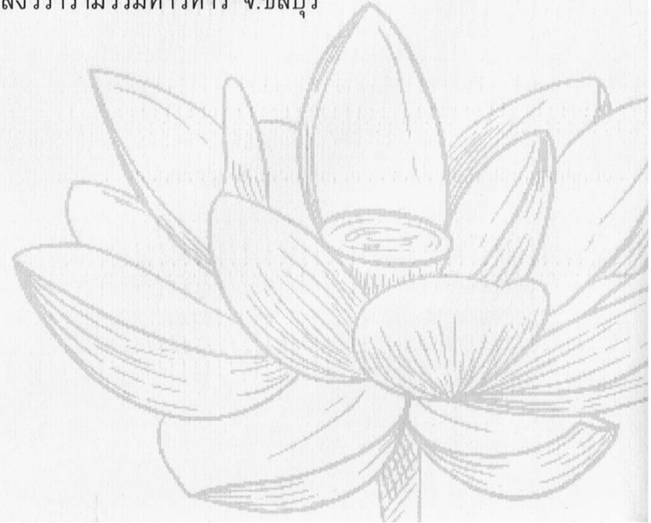

อยู่แบบไม่มีอะไร

"วิธีที่จะทำให้เรา
อยู่แบบไม่มีอะไรก็ได้
ก็คือเราต้องไปฝึกสมาธิกัน
ไปหัดนั่งสมาธิ ไปเดินจงกรม เจริญสติ
ถ้ามีสติแล้วเราก็จะนั่งสมาธิได้
พอใจสงบ ใจของเราก็มีความสุขขึ้นมา
ความอยากต่างๆ ก็จะหายไปชั่วคราว
อันนี้แหละเป็นวิธีการ
ของการจะทำให้ใจของเรามีความสุข
ใจของเราปราศจากความทุกข์"

พระอาจารย์สุชาติ อภิชาโต
วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร จ.ชลบุรี

กิจและเวลาประจำวัน
ของพระอาจารย์สุชาติ อภิชาโต

เวลา ๐๕.๕๐- ๐๖.๔๕ น. (โดยประมาณ)

- เดินบิณฑบาตบริเวณบ้านอำเภอ เริ่มที่ซอยนาจอมเทียน ๓๐ สิ้นสุดที่ซอยนาจอมเทียน ๒๘ (เวลาสามารถเปลี่ยนแปลงตามสภาพอากาศ)

เวลา ๐๗.๓๐-๐๙.๐๐ น. (โดยประมาณ)

- ฉันเช้าที่ศาลาฉัน วัดญาณสังวราราม เฉพาะวันธรรมดา
- งดลงศาลาทุกวันเสาร์ วันอาทิตย์ วันพระ และวันหยุดนักขัตฤกษ์

หมายเหตุ : ขอความกรุณางดเข้าพบพระอาจารย์นอกเหนือจากเวลาดังกล่าว และขอความร่วมมือสุภาพสตรีกรุณาแต่งกายสุภาพเรียบร้อย

****งดรับกิจนิมนต์ในทุกกรณี****

รับชมการแสดงธรรมโดย พระอาจารย์สุชาติ อภิชาโต ได้ทุกวัน

เวลา ๑๔.๐๐-๑๕.๔๕ น. รับชมได้ทาง

Youtube: Phrasuchart Live

Youtube: Dr.V Channel

Facebook: พระอาจารย์สุชาติ อภิชาโต

สามารถรับฟังผ่านวิทยุธรรมะออนไลน์ที่ Phrasuchart.com

หรือ เข้าคลับเฮ้าส์ เพื่อฟังธรรมได้อีกช่องทาง

https://www.joinclubhouse.com/@phrasuchartlive

ขอเชิญ สนทนาธรรมและถาม-ตอบปัญหาธรรม

กับพระอาจารย์สุชาติ อภิชาโต ผ่านโปรแกรม Zoom

ภาษาอังกฤษ ทุกวันอังคาร เวลา ๒ ทุ่ม

และภาษาไทย ทุกวันพุธ เวลา ๒ ทุ่ม

Meeting ID: 821 1470 7209

Password: 840806

และสามารถถามปัญหาธรรมะได้ทาง Facebook และ Youtube ดังข้างต้น

หรือ เข้าคลับเฮ้าส์ เพื่อฟังธรรมได้อีกช่องทาง

https://www.joinclubhouse.com/@phrasuchartlive

สามารถดาวน์โหลดพระธรรมเทศนา

ของท่านพระอาจารย์สุชาติ อภิชาโต ได้ที่

www.kammatthana.com

www.phrasuchart.com

www.facebook.com/PhraSuchart Abhijato (พระอาจารย์สุชาติ อภิชาโต)

ทุกสิ่งทุกอย่างที่เรามี
ที่เราไปเกี่ยวข้อง
ล้วนเป็นของไม่เที่ยงทั้งนั้น
สักวันหนึ่งก็ต้องจากกัน
สักวันหนึ่งก็ต้องไปกันคนละทิศคนละทาง
ไม่อยู่ร่วมกันไปตลอด
ถ้ารู้อย่างนี้แล้ว
ปล่อยได้ ยอมรับได้
เราก็จะไม่ทุกข์กับอะไร
เวลาที่จะต้องจากเราไป

กำลังใจ ๒๕ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๙

ตอบปัญหาคาใจ เล่มที่ ๑

โดย พระจุลนายก (ท่านพระอาจารย์สุชาติ อภิชาโต)
วัดญาณสังวรารามฯ ชลบุรี